

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

رسالت
علیهما الصلوة
والتسلیمة

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

کلام

خاندوده

مطابق با فتاویٰ حضرت امام خمینی (ره)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

احکام خانواده مطابق با فتاوی حضرت امام خمینی (قدس سره)

نویسنده:

عبدالرحیم موگهی

ناشر چاپی:

بوستان کتاب قم (انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۸	احکام خانواده مطابق با فتاوی حضرت امام خمینی (قدس سره)
۸	مشخصات کتاب
۸	سخنی با خواننده
۸	حقوق و وظایف خانواده
۸	حقوق و وظایف همسران برخی از حقوق و وظایف زن و شوهر عبارتند از:
۹	استفتائات
۹	لباس زن و رضایت همسر
۹	حدود اطاعت از شوهر
۱۰	استفتائات
۱۰	برخی از حقوق فرزندان که بر عهده پدر و مادر است عبارتند از:
۱۲	استفتا تنبیه فرزند
۱۳	استفتا حفظ اموال فرزند
۱۳	حدود اطاعت از پدر و مادر
۱۴	ولایت پدر
۱۴	لزوم احترام به پدر و مادر
۱۴	پاسدار شدن دختران
۱۴	رفتن دختران به مسجد
۱۵	پاورقی
۱۶	مسائل عبادی خانواده
۱۶	احکام نماز بیدار کردن اعضای خانواده برای نماز
۱۷	در آغوش گرفتن و یا شیر دادن بچه در نماز
۱۷	استفتا اقتدای زن به شوهر در نماز

۱۸	استفتائات
۱۸	جماع (آمیزش جنسی)
۱۹	استمنا
۲۰	استفتا
۲۱	روزه قضا
۲۳	پاورقی
۲۴	مرگ اعضای خانواده
۲۴	احکام وصیت
۲۴	مُحْتَضِر
۲۵	شش. احکام مرگ و مفقود شدن شوهر
۲۶	استفتا از دواج زن پس از مرگ یا شهادت همسر
۲۶	احکام قضای نماز و روزه پدر
۲۶	پاورقی
۲۷	تولید نسل و تنظیم خانواده
۲۷	بارداری طبیعی
۲۷	بارداری مصنوعی (تلقیح)
۳۱	احکام نَفْساً
۳۲	پاورقی
۳۵	اقتصاد خانواده
۳۵	نَفَقَه (مخارج زن)
۳۶	پرداخت نفقه به صورت پول نقد
۳۶	کسب حرام همسر
۳۷	تأمین معاش پدر و مادر
۴۳	پاورقی

- ۴۴ مسائل اجتماعی خانواده
- ۴۴ احکام پوشش
- ۴۴ پوشش در نماز
- ۴۵ استفتا
- ۴۵ پوشاندن پا
- ۴۶ نگاه کردن زن به شخص نابینا
- ۴۶ نگاه کردن به کتابهای مُصَوَّر
- ۴۸ زیورآلات ساخته شده به دست کفار
- ۴۹ استفتا
- ۴۹ پاورقی
- ۵۰ درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

احکام خانواده مطابق با فتاویٰ حضرت امام خمینی (قدس سره)

مشخصات کتاب

سرشناسه: خمینی روح‌الله رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۲۷۹ - ۱۳۶۸. عنوان و نام پدیدآور: احکام خانواده مطابق با فتاویٰ حضرت امام خمینی (قدس سره) / عبدالرحیم موگهی وضعیت ویراست: ویراست ۲. مشخصات نشر: قم: بوستان کتاب قم (انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم) ۱۳۸۵. مشخصات ظاهری: [۱۷۵] ص فروست: بوستان کتاب قم ۲۴۷. احکام ۱۳. (فقه و حقوق ۴۰. شابک: ۱۲۵۰۰ ریال ۹۷۸-۹۶۴-۵۴۸-۲۵۴-۹). یادداشت: پشت جلد به انگلیسی Abd al - Rahim MUgehi. Ahkame khanevade [the Islamic precepts of the family] corresponded with Imam xomeyni's opinions. یادداشت: چاپ قبلی: بوستان کتاب قم (انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، ۱۳۸۳). [۱۷۵ص]. (بدون فروست). یادداشت: کتاب حاضر قبلاً تحت عنوان "احکام خانواده (احکام متاهلین مطابق با فتاوا و نظریات حضرت امام خمینی (قدس سره) منتشر شده است یادداشت: چاپ بیست و ششم. یادداشت: کتابنامه ص [۱۷۵]؛ همچنین به صورت زیرنویس موضوع: فقه جعفری -- رساله عملیه موضوع: فتوهای شیعه -- قرن ۱۴ موضوع: اسلام و خانواده شناسه افزوده: موگهی عبدالرحیم ۱۳۳۸- شناسه افزوده: حوزه علمیه قم. دفتر تبلیغات اسلامی. بوستان کتاب قم رده بندی کنگره: BP۱۸۳/۹خالف ۳۴ ۱۳۸۵ رده بندی دیویی: ۲۹۷/۳۴۲۲ شماره کتابشناسی ملی: ۲۱۷۵۱۷۱

سخنی با خواننده

تمامی احکام و مسائل شرعی این کتاب طبق فتاوا و نظریات مرجع کم نظیر شیعه و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، حضرت آیت‌العظمی امام خمینی (ره)، تنظیم و تدوین شده است. فهرست علائم اختصاری که در این کتاب به کار رفته، به صورت زیر است: / = نقل از ص = صفحه ج = جلد م = مسأله س = سؤال احکام خانواده (احکام متأهلین) طبق فتاوا و نظریات حضرت امام خمینی ۱ ویرایش دوم عبدالرحیم موگهی (شمیم) قم مقدس، ۱۷/۶/۸۰

حقوق و وظایف خانواده

حقوق و وظایف همسران برخی از حقوق و وظایف زن و شوهر عبارتند از:

۱. زنی که عقد دائمی شده نباید بدون اجازه شوهر از خانه بیرون رود، و باید خود را برای هر لذتی که او می‌خواهد تسلیم نماید و بدون عذر شرعی از نزدیکی کردن او جلوگیری نکند. و اگر در اینها از شوهر اطاعت کند، تهیه غذا و لباس و منزل او و لوازم دیگری که در کُتُب ذکر شده بر شوهر واجب است، و اگر تهیه نکند چه توانایی داشته باشد، یا نداشته باشد مدیون زن است. ۲۹۰
۲. اگر زن در کارهایی که در مسأله پیش گفته شد اطاعت شوهر را نکند گناهکار است، و حق غذا و لباس و منزل و همخوابی ندارد، ولی مهر او از بین نمی‌رود. ۲۹۱. ۳. مرد حق ندارد زن خود را به خدمت خانه مجبور کند. ۲۹۲. ۴. مخارج سفر زن اگر بیشتر از مخارج وطن باشد با شوهر نیست، ولی اگر شوهر مایل باشد که زن را سفر ببرد باید خرج سفر او را بدهد. ۲۹۳. ۵. زنی که از شوهر اطاعت می‌کند اگر مطالبه خرجی کند و شوهر ندهد می‌تواند جهت الزام شوهر بر پرداخت نفقه به حاکم شرع و اگر ممکن نباشد به عدول مؤمنین، و اگر آن هم ممکن نباشد به فسّاق مؤمنین مراجعه نماید، و چنانچه الزام شوهر بر دادن نفقه ممکن نباشد می‌تواند در هر روز به اندازه خرجی آن روز بدون اجازه از مال او بردارد، و اگر ممکن نیست چنانچه ناچار باشد که معاش خود را تهیه

کند، در موقعی که مشغول تهیه معاش است اطاعت شوهر بر او واجب نیست. ۲۹۴. ۶. مرد نمی‌تواند زن دائمی خود را به طوری ترک کند که نه مثل زن شوهردار باشد نه مثل زن بی‌شوهر، لکن واجب نیست هر چهار شب یک شب نزد او بماند. ۲۹۵. ۷. شوهر نمی‌تواند بیش از چهار ماه، نزدیکی با عیال دائمی خود را ترک کند. ۲۹۶. ۸. مرد باید نسبت به کارهایی که همسرش از روی ناآگاهی انجام داده است، گذشت داشته باشد و با او تشریوی نکند. ۲۹۷. ۹. اگر زن به واسطه گرفتن روزه مستحبی حق شوهرش از بین برود، و همچنین اگر شوهر او را از گرفتن روزه مستحبی باز دارد، بنابر احتیاط واجب باید خودداری کند. ۲۹۸. ۱۰. نذر زن بی‌اجازه شوهرش باطل است، ولی اگر زن با اجازه شوهر نذر کند شوهرش نمی‌تواند نذر او را به هم بزند، یا او را از عمل کردن به نذر باز دارد. ۲۹۹. ۱۱. اگر شوهر از قسم خوردن زن جلوگیری نماید، قسم او صحیح نیست. ۳۰۰. ۱۲. اگر زن بدون اجازه شوهر قسم بخورد، قسم او بعید نیست صحیح نباشد، لکن نباید احتیاط را ترک کند. ۳۰۱. ۱۳. اگر زن در عقد با مرد شرط کند که او را از شهری بیرون نبرد و مرد هم قبول کند، نباید زن را از آن شهر بیرون ببرد. ۳۰۲.

استفتائات

آرایش زن و رضایت همسر آرایش کردن زن، خود را برای غیر همسر در بعضی مجالس زنانه مثل عروسی یا مهمانی زنانه و ... چه حکمی دارد؟ و در صورتی که مورد رضایت همسر نباشد چه حکمی دارد؟ باسمه تعالی؛ در صورتی که نامحرم او را نبیند اشکال ندارد، ولی سعی شود تا توافق بین زن و شوهر حاصل شود. ۳۰۳.

لباس زن و رضایت همسر

اگر جهت شرکت در یک مهمانی خاصی زن بخواهد لباس مخصوصی را بپوشد، ولی همسر وی راضی نباشد و نپوشیدن آن لباس نیز موجب هتک آن زن نباشد، و در صورت استفاده زن از آن لباس چه بسا موجب ناراحتی خانوادگی و ایجاد اختلاف شود، از نظر شرعی این پوشیدن چه حکمی دارد و آیا جایز هست یا خیر؟ باسمه تعالی؛ اگر پوشیدن لباسی موجب اختلاف و مفسده باشد، باید از پوشیدن آن اجتناب شود. و شوهر هم نباید از لباسی که متعارف است آقران ۳۰۴ همسر او می‌پوشند جلوگیری کند. ۳۰۵. توطن زن آیا زن در توطن ۳۰۶ یا مسافرت تابع مرد است؟ در چه شرایطی و تا چه حدی؟ باسمه تعالی؛ میزان قصد خود زن است. ۳۰۷.

حدود اطاعت از شوهر

حدود اطاعت از شوهر تا چه حدی است؟ باسمه تعالی؛ در مطلق استمتاع ۳۰۸ و خروج زن از منزل باید اطاعت از شوهر باشد. ۳۰۹. ترک حقوق و وظایف همسران ا. نشوز زن نشوز زن یا رعایت نکردن حقوق شوهر عبارت است از بیرون رفتن زن از اطاعت شوهر در اموری که بر زن واجب است و آنها عبارتند از: ۱. تمکین نکردن خویش برای شوهر در کامیابی و امور جنسی. ۲. از بین نبردن آنچه مایه تنفر و ضد کامیابی و لذت بردن امور جنسی است. ۳. ترک پاکیزگی و آرایش خود در صورتی که شوهر خواستار آن باشد. ۴. بیرون رفتن از خانه بدون اجازه شوهر و غیر اینها. ولی ترک اطاعت از شوهر در مواردی که بر زن واجب نیست، باعث نشوز وی نمی‌شود. بنابراین اگر زن از خدمات خانه و خواسته‌های شوهر که مربوط به کامیابی در امور جنسی نمی‌شود مانند جارو کردن، خیاطی، آشپزی یا جز آن حتی آب دادن و پهن کردن رختخواب خودداری کند، نشوز وی شمرده نمی‌شود. ۳۱۰. یادسپاری اگر زن بدون اجازه شوهر سفری برود که بر او واجب نباشد، باید نماز را تمام بخواند. ولی اگر مثل سفر حج واجب باشد، باید نماز را شکسته بخواند. ۳۱۱.

استفتائات

حکم اطاعت نکردن زن از شوهر اگر زنی در زندگی اولاً- اطاعت از شوهر نکرد؛ ثانیاً برای شوهرش ارزش قائل نبود؛ ثالثاً اسرار زندگی را در همه جا فاش نمود؛ رابعاً در زندگی مرتب دروغ گفت تکلیف مرد از نظر شرعی با چنین زنی چیست؟ باسمه تعالی؛ باید او را امر به معروف و نهی از منکر نماییم. ۳۱۲. مقید نبودن زن به مسائل شرعی چندین سال است که ازدواج کرده‌ام، خودم خیلی دنبال مسائل دینی و شرعی هستم و مقلد امام می‌باشم، ولی متأسفانه همسرم زیاد به مسائل دینی اهمیت نمی‌دهد و بعضی اوقات پس از خیلی سر و صدا یک دفعه نماز می‌خواند و چند دفعه نمی‌خواند و این امر مرا زیاد رنج می‌دهد، در اینجا وظیفه من چیست؟ ۱. آیا خوردن غذایی که او درست می‌کند از نظر شرعی جایز است؟ ۲. آیا در این مورد، در روز قیامت، من مسؤول نیستم؟ ۳. آیا در اثر بی‌توجهی او به دین، باید او را طلاق داد؟ باسمه تعالی؛ اگر منکر خدا یا رسول یا یکی از ضروریات دین نیست پاک است و باید او را امر به معروف کنید، و اگر مؤثر نباشد شما معذور هستید و لازم نیست طلاق دهید و اختیار طلاق در دست خود شماست. ۳۱۳. ب. نشوز مرد نشوز مرد با رعایت نکردن حقوق زن عبارت است از: ستم و آزار به زن و انجام ندادن حقوق واجبی که زن بر عهده شوهر دارد، مانند پرداخت هزینه‌های زن از سوی شوهر. ۳۱۴. یادسپاری برای آگاهی از راههای درمان نشوز زن و مرد به کتاب تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۳۰۵ - ۳۰۷ و یا به ترجمه آن مراجعه کنید. ج. احکام طلاق آیا به یاد می‌آوریم لحظات شیرین و مقدس ازدواج را؟ همان زمانی که اشک شوق مادر همچون شبنم بر گونه‌هایش جاری می‌شد، و با زبانی لرزان به دخترش می‌گفت: «دخترم به آرزوی خود رسیدم و شکر خدا که عروسی تو را دیدم». همان وقتی که پدر، آغوش پُر مهر و محبت خود را باز می‌کرد و پسرش را در آغوش می‌فشرد و به او می‌گفت: «پسرم بر تو مبارک باد، سالیانی است که در انتظار چنین روزی بودم». همان لحظاتی که خواهر و برادر با لبخندی شیرین و با شور و هیجانی سرشار از شوق و شادی می‌گفتند: «پیوندتان مبارک باد». آن هنگامی که خردسالان با شاخه‌ای از گل شادی، احساسات پاک خود را ابراز می‌کردند و با شیرین زبانی می‌گفتند: «عروسی تان مبارک باد». آن زمانی که خویشان و نزدیکان با دستانی گرم و صمیمی و با بوسه‌هایی پُر از مهر و صفا خداحافظی می‌کردند و می‌گفتند: «ان شأ الله» به پای یکدیگر پیر شوید». آری، آیا به یاد می‌آوریم لحظات شیرین و مقدس ازدواج را؟ آیا مگر آن قند و شاخه نبات، بجز پیامی شیرین دیگری داشتند؟ مگر آن چراغهای رنگی، بجز نور شادی نور دیگری می‌پاشیدند؟ مگر آن لباسهای سفید، بجز خبر انس و الفت و آشتی خبر دیگری می‌دادند؟ مگر آن شب، بجز سرود زیبایی و جاودانگی سرود دیگری می‌نواختند؟ اینک پس از آن همه، چگونه می‌توان نظاره گر از هم گسستن آن پیوند زیبا و مقدس بود؟ چگونه می‌توان به جای آن اشک شوق، اشک غم و اندوه را بر چهره مادر دید؟ چگونه می‌توان به جای آن آغوش پُر مهر و محبت پدر، آغوشی سرد و بی‌روح را احساس کرد؟ به کدام قیمتی می‌توان لبخند شیرین خواهر و برادر را با چهره‌ای غم گرفته و اندوهناک معاوضه نمود؟ به کدام بهایی می‌توان گل شادی خردسالان را در پاییز جدایی، پژمرده دید؟ کدام طاقت و توانی است که حاضر است به جای صدای دلنشین «بابا» و «مامان» فرزندان، گریه تنهایی آنان را بشنود؟ آیا مگر دوست نداریم که فضای خانه بوی عشق و محبت و ایثار دهد، و بوسه‌های شیرین بر گونه‌های حریرگون کودکان بنشیند و عطر دل‌انگیز آن به مشام رسد؟ آیا سزاوار است که کودکان معصوم، بی‌پناه شوند و فدای «غرور» پدر و «لجاجت» مادر گردند؟ آیا مگر «طلاق» مبعوضترین کار حلال در پیشگاه خداوند نیست؟ باری، از این رو بود که قلم نگارنده، توان آن نداشت که از «طلاق» سخنی گوید و یا احکام آن را روی صفحه کاغذ به رشته تحریر کشد. امید است که با «گذشت» پدران و «پیشقدمی» مادران، دوباره نور شادی و شیرور را به خانه و خانواده آورد، و بیش از این قلب شکستنی و نازنین فرزندان را آزرده نکرد. حقوق فرزندان و وظایف پدر و مادر

برخی از حقوق فرزندان که بر عهده پدر و مادر است عبارتند از:

۱. غسل ولادت، گفتن اذان و اقامه، کامگشایی در صورتی که برای نوزاد زیان نداشته باشد، مستحب است هنگام تولد، او را غسل دهند؛ و در گوش راستش اذان و در گوش چپش اقامه را بگویند؛ و کام او را با آب فرات و تربت حضرت سیدالشهدا (ع) بکشایند. ۳۱۵ ب. نامگذاری نامگذاری نوزاد با نامهای خوب، مستحب و از حقوق فرزند بر پدر است. و بهترین نامها هر نامی است که بندگی خدا - جلّ شأنه - را در برداشته باشد؛ مانند عبدالله، عبدالرحیم، عبدالرحمن و مانند آنها. و پس از آن، نامهای پیامبران و امامان (علیهم السلام) است که بهترین آنها نام «محمد» است، بلکه اگر دارای چهار فرزند است کراهت دارد نام یکی از آنان «محمد» نباشد. و همچنین مکروه است اگر نام او «محمد است کنیه او را «ابوالقاسم» بگذارد. ۳۱۶ پیامبر خدا (ص) می‌فرماید: ای علی! حق فرزند بر پدر این است که نام زیبا برای او انتخاب و ادب و اخلاقش را نیکو کند و کار شایسته‌ای برای وی برگزیند. ۳۱۷ امام رضا از پدرانش (علیهم السلام) نقل می‌کند که پیامبر خدا ۶ فرمودند: هرگاه نام فرزند خود را محمد گذاشتید، به او احترام بگذارید و برایش جا باز کنید و با وی ترشروبی نکنید. ۳۱۸ (سکونی می‌گوید: بر امام صادق (ع) وارد شدم در حالی که غمگین و اندوهناک بودم. حضرت به من فرمودند: سکونی چرا غمگینی؟ عرض کردم: دختری نصیبم شده است ... حضرت فرمودند: او را چه نام نهاده‌ای؟ عرض کردم: «فاطمه». حضرت فرمودند: آه! آه! ... اکنون که او را «فاطمه» نام نهاده‌ای دشنامش مده، نفرینش مکن و او را کتک مزن. ۳۱۹ امام باقر از پدرانش (علیهم السلام) نقل می‌فرماید: پیامبر خدا (ص) نامهای زشت و نازیبای مردان و شهرها را تغییر می‌دادند (و به جای آنها نامهای زیبا و نیکو را برمی‌گزیدند). ۳۲۰ ج. ختنه کردن ۱. ختنه کردن پسر واجب است. و اگر تا پس از بلوغ تأخیر بیفتد بر پسر واجب است که خودش را ختنه کند حتی اگر کافر ختنه نشده‌ای مسلمان شود واجب است که ختنه شود اگر چه سالخورده باشد، و تا زمان بلوغ بر ولی پسر واجب نیست که او را ختنه کند. پس چنانچه پسر بدون ختنه بالغ شد بر خودش ختنه کردن واجب است، اگر چه احوط آن است که ولی اش وی را ختنه کند. ۳۲۱ ۲. ختنه شدن ذاتاً واجب است و شرط صحت در طواف حج یا عمره است چه آن دو واجب باشند یا مستحب. ولی بنا بر اقوا شرط صحت نماز نیست چه رسد به سایر عبادات. ۳۲۲ ۳. اگر کسی بچه‌ای را ختنه کند و ضرری به آن بچه برسد یا بمیرد، چنانچه بیشتر از معمول بریده باشد ضامن است، و اگر بیشتر از معمول نبریده باشد ضامن نیست. ۳۲۳ د. ولیمه و مهمانی ولیمه دادن هنگام تولد بچه مستحب است و این یکی از پنج موردی است که ولیمه دادن در آنها سنت و مستحب است، همان‌گونه که یکی از آن موارد در هنگام ختنه کردن است. و معتبر نیست که ولیمه در همان روز اول تولد داده شود، بلکه تأخیر آن تا چند روز نیز اشکالی ندارد. و ظاهر این است که چنانچه ختنه در روز هفتم و یا پیش از آن صورت گیرد و در روز ختنه به نیت ولیمه تولد و ختنه، ولیمه داده شود، هر دو کار مستحب انجام شده است. ۳۲۴ ه. عقیقه کردن ۱. از مستحباتی که بر آن تأکید شده، عقیقه و قربانی کردن برای نوزاد پسر و دختر است. و مستحب است برای نوزاد پسر، حیوان نر و برای نوزاد دختر، حیوان ماده عقیقه شود. و مستحب است که عقیقه را در روز هفتم انجام دهند. و چنانچه از روز هفتم به تأخیر بیفتد - چه با عذر و چه بدون عذر - عقیقه ساقط نمی‌شود. بلکه اگر برای فرزند عقیقه ندادند و او بالغ شد، مستحب است که فرزند برای خودش عقیقه دهد، و چنانچه در زمان حیات نیز عقیقه ندهد، مستحب است پس از مرگ وی برایش عقیقه دهند. و عقیقه باید یکی از چهار پایان سه گانه باشد: گوسفند (میش یا بز)، گاو و شتر. و صدقه دادن پول عقیقه به جای آن کافی نیست و جای آن را نمی‌گیرد ... و مستحب است پا و ران عقیقه را به مامای بچه اختصاص دهند، و بهتر این است که ربع آن را به وی اختصاص دهند. و چنانچه آن ربعی از عقیقه را که پا و ران عقیقه در آن است به ماما بدهند، بعید نیست که هر دو کار مستحب را انجام داده باشند. و در صورتی که ماما نباشد سهم او را به مادر می‌دهند تا آن را صدقه بدهد. ۳۲۵ ۲. در عقیقه مختیر هستند بین اینکه آن را به صورت گوشت خام یا پخته شده تقسیم کنند، و یا اینکه آن را بپزند و عده‌ای از مؤمنان - دست کم ده نفر - را دعوت کنند. و اگر بیشتر از ده نفر باشند بهتر است، و مهمانان از آن بخورند و برای نوزاد دعا کنند. و اشکالی ندارد که

عقیقه مطابق آنچه متعارف است پخته شود، و گاهی گفته می‌شود بهتر آن است که با آب و نمک پخته شود، ولی بهتر بودن این کار معلوم نیست. ۳۲۶ امام صادق (ع) می‌فرماید: (سلامتی هر فرزندی در گرو عقیقه است. ۳۲۷ و شیر دادن ۱. برای شیر دادن بچه بهتر از هر کس مادر اوست ... ۳۲۸. ۲. نهایت شیر دادن دو سال کامل است. و جایز است تا سه ماه کمتر از این مدت، آن را کاهش داد، یعنی در بیست و یک ماهگی کودک را از شیر گرفت، ولی در صورت امکان و عدم ضرورت، کمتر از این مدت جایز نیست. ۳۲۹ نکته ام اسحاق می‌گوید: مشغول شیر دادن یکی از دو پسر محمد و اسحاق بودم. امام صادق (ع) به من فرمودند: ای ام اسحاق! او را از یک پستان شیر نده، بلکه از هر دو پستان شیر بده، زیرا یکی از آن دو پستان غذا و دیگری آب است. ۳۳۰ ز. نگهداری و تعلیم و تربیت (حضانت) ۱. مادر برای نگهداری و تربیت فرزند و آنچه مربوط به این دو می‌شود، مانند مصلحت نگهداری او در ایام شیرخوارگی یعنی دو سال سزاوارتر است، در صورتی که مادر آزاد، مسلمان و عاقل باشد، خواه فرزند پسر باشد یا دختر، خواه مادر - خودش - وی را شیر داده باشد یا دیگری. پس جایز نیست پدر در این مدت، فرزند را از مادر جدا کند و بگیرد اگر چه - بنا بر احتیاط - مادر، او را از شیر گرفته باشد. و هنگامی که مدت شیرخوارگی پایان یافت، پدر نسبت به پسر، و مادر نسبت به دختر سزاوارتر است تا اینکه دختر به ۷ سالگی برسد که در این صورت پدر برای نگهداری و تربیت دختر شایسته‌تر است. و چنانچه مادر پیش از ۷ سالگی دختر به وسیله فسخ یا طلاق از پدر جدا شود، تا زمانی که با دیگری ازدواج نکرده است حقش از بین نمی‌رود. بنابراین اگر مادر ازدواج کند حق نگهداری و تربیت وی از پسر و دختر ساقط می‌شود و برای پدر باقی می‌ماند. و در صورتی که مادر از شوهر دوم جدا شود، بعید نیست که دوباره حق حضانت مادر برگردد. و احوط در این مورد مصالحه و توافق از راه مسالمت‌آمیز است. ۳۳۱. ۲. اگر پدر پس از انتقال حضانت به او یا پیش از آن بمیرد، مادر برای حضانت فرزند - چه پسر و چه دختر - هر چند با دیگری ازدواج کرده باشد از وصی پدر و همچنین سایر خویشان پدر حتی پدر پدر و مادر پدر - تا چه رسد به دیگران - سزاوارتر است. همان‌گونه که اگر مادر در زمانی که مسؤول حضانت فرزند است بمیرد، پدر از دیگران سزاوارتر است ... ۳۳۲. ۳. برای ولی جایز است بچه را به شخص درستکاری دهد که صنعت یا خواندن یا خط و نوشتن یا حساب و علوم عربی و غیر اینها از علموی را که برای دین و دنیای او سودمند است به او بیاموزد. و بر ولی لازم است بچه را از فساد اخلاقی حفظ کند، تا چه رسد از چیزی که برای عقاید او زیان داشته باشد. ۳۳۳. ۴. واجب است بر ولی که کودکانش را از هر چیزی که برای آنان و یا دیگران زیان دارد، و همچنین از هر چیزی که یقین دارد شارع مقدس به خاطر فساد در آن، نبودش را در اجتماع خواسته است مانند غیبت باز دارد. ۳۳۴. ۵. جلوگیری بچه از مس خط قرآن واجب نیست، ولی اگر مس نمودن او بی‌احترامی به قرآن باشد، باید او را از این کار باز دارند. ۳۳۵. ۶. کودکان به ده سالگی که می‌رسند در بستر خواب از یکدیگر جدا شوند، و در روایتی وارد شده است که این کار در شش سالگی انجام گیرد. ۳۳۶. یادسپاری اگر بچه نابالغ چیزی پیدا کند، ولی او باید اعلان نماید. ۳۳۷.

استفتا تنبیه فرزند

آیا جایز است پدر و مادر، فرزندشان را بدون دلیل و از روی عصبانیت و بی‌حوصلگی کتک بزنند یا حق الناس بر گردنشان است؟ باسمه تعالی؛ جایز نیست، ولی برای تأدیب در حد متعارف که موجب سرخی و سیاهی و کبودی نشود جایز است. اگر خاله، دایی، عمو، عمه، خواهر و برادر چنین کاری را انجام دهند، آن وقت چه صورتی دارد؟ باسمه تعالی؛ جایز نیست. ۳۳۸. نکته دیه سیلی زدن به گونه‌ای که صورت سیاه شود، ولی مجروح یا شکسته نشود ۶ دینار ۳۳۹؛ و اگر سبز (کبود) شود اما سیاه نگردد ۳ دینار؛ و اگر سرخ شود ۵/۱ دینار است. و دیه کتک زدن به جاهای دیگر بدن نصف دیه‌های پیشین است. پس چنانچه بدن سیاه شود ۳ دینار؛ و اگر سبز (کبود) گردد ۵/۱ دینار؛ و در صورتی که سرخ شود ۳۴ (سه چهارم) دینار است. و در این دیه بین مرد و زن و کوچک و

بزرگ تفاوتی نیست ... ۳۴۰ ح. احکام صغیر و فرزندان خردسال ۱. صغیر کسی است که به حد بلوغ نرسیده و از نظر شرع (در تصرفات مالی) محجور و ممنوع است؛ یعنی تصرفات صغیر در اموال خودش به وسیله فروختن، صلح کردن، هدیه کردن، قرض دادن، اجازه دادن، ودیعه دادن، عاریه دادن و جز آن نافذ نیست، مگر در موارد استثنایی مانند وصیت طبق آنچه گفته خواهد شد، و فروش چیزهای کم ارزش و غیر مهم، به همان گونه‌ای که گذشت اگر چه صغیر در نهایت تمیز و رشد بوده و تصرفش نیز در نهایت منفعت و صلاح باشد. بلکه در صحت تصرفاتش اجازه دادن ولی او در گذشته و یا آینده نزد مشهور فقها فایده‌ای ندارد و اقوا نیز همین است. ۲. در برطرف شدن حَجْر و ممنوعیت از بچه رسیدن به بلوغ کافی نیست؛ بلکه باید با بلوغ، رشد هم پیدا کرده و نیز سفاقت به معنایی که خواهیم گفت نداشته باشد ۳۴۱. ۳. ولایت تصرف در مال کودک و توجه به مصالح و شؤون او بر عهده پدر و جد پدری کودک، و در صورت نبودن آنان، بر عهده قیم تعیین شده از سوی پدر و یا جد پدری است. و قیم کسی است که یکی از پدر و یا جد پدری کودک وصیت کند که آن کس ناظر بر امور کودک باشد. و در صورت نبودن قیم، حاکم شرع، و در صورت نبودن حاکم شرع، افراد باایمانی که بنابر احتیاط دارای عدالت نیز هستند بر کودک ولایت دارند. پس مادر و جد مادری و برادر تا چه رسد به سایر نزدیکان، بر کودک ولایت ندارند ۳۴۲. ۴. فروختن زمینهای بچه در صورت نیاز و به مقتضای مصلحت، برای ولی او جایز است. پس چنانچه فروشنده، پدر و جد بچه باشد، برای حاکم جایز است که آن معامله را تثبیت کند، اگر چه برای خود حاکم ثابت نباشد که این معامله طبق مصلحت بوده است. ولی چنانچه فروشنده غیر از پدر و جد باشد مانند وصی، احتیاطاً حاکم نباید آن معامله را تثبیت کند، مگر اینکه مصلحت آن برایش ثابت باشد، اگر چه اقرب ۳۴۳ این است در صورتی که وثاقت ۳۴۴ وصی برایش ثابت باشد تثبیت آن برای حاکم جایز است ۳۴۵. ۵. مضاربه با مال کودک و سرمایه گذاری با آن به شرطی که عامل و طرف مضاربه شخصی ثقه و امین ۳۴۶ باشد، برای ولی جایز است. پس اگر ولی، مال کودک را به غیر چنین شخصی بدهد (و تلف شود) ضامن خواهد بود. ۳۴۷. ۶. ولی باید با میانه روی - نه زیاده روی و سختگیری - برای بچه هزینه کند. و باید عادت بچه و نظایر او را در نظر بگیرد. از این رو باید خوراک و پوشاکی که مناسب با شأن بچه است، برای او فراهم کند. ۳۴۸. ۷. برای ولی یتیم جایز است به طور جداگانه خوراک و پوشاک او را از مالش بدهد. و جایز است او را با خانواده خودش در نظر بگیرد و مانند یکی از آنان بشمرد. پس مصارف خوردنی و آشامیدنی را سرانه تقسیم می کند و مصارف پوشیدنی را جداگانه به شمار می آورد، و همچنین است برای یتیمانی که متعددند. بنابراین برای مَتَوَلّی جایز است هزینه آنان را جداگانه و یا با مخلوط کردن مصارف خوردنی و آشامیدنی - نه پوشیدنی - در نظر بگیرد. ۳۴۹

استفتا حفظ اموال فرزند

فرزندانی که قبل از بلوغ شاگردی می کنند و مزدشان بیش از خرجشان است، آیا پدرانشان باید مقدار بیشتر را حفظ کنند و بعد از بلوغ تحویلشان دهند یا نه؟ باسمه تعالی؛ واجب است حفظ و رد در حال بلوغ. ۳۵۰ چهار. حقوق پدر و مادر و وظایف فرزندان و وَصِيْنَا الْإِنْسَانَ بِالْإِدْبَةِ إِحْسَانًا. آدمی را سفارش کردیم که به پدر و مادرش نیکی کند. ۳۵۱ برخی از حقوق پدر و مادر و وظایف فرزند عبارتند از:

حدود اطاعت از پدر و مادر

۱. اطاعت پدر و مادر تا چه حد بر فرزند لازم است، و آیا اجداد و جدّات هم حکم پدر و مادر را دارند؟ باسمه تعالی؛ در اموری که انجام آن موجب ناراحتی آنهاست، از حیث شفقت پدر و مادری اطاعت شود و فرقی بین پدر و مادرو اجداد نیست. ۳۵۲

ولایت پدر

۲. ولایت مرد در خانواده از نظر شرع مقدس چه چیزهایی است؟ باسمه تعالی؛ ولایت پدر بر اولادش می‌باشد تا حد بلوغ و رشد، و در ازدواج دختر باکره، اجازه پدر معتبر است. ۳۳۳. سفری که اسباب اذیت پدر و مادر باشد حرام است، و انسان باید در آن سفر نماز را تمام بخواند و روزه را هم بگیرد. ۳۵۴. ۴. روزه مستحبی اولاد اگر اسباب اذیت پدر و مادر یا جد شود جایز نیست، بلکه اگر اسباب اذیت آنان نشود، ولی او را از گرفتن روزه مستحبی جلوگیری کنند، احتیاط واجب آن است که روزه نگیرد. ۳۵۵. ۵. اگر پسر بدون اجازه پدر روزه مستحبی بگیرد و در بین روز پدر، او را نهی کند، باید افطار نماید. ۳۵۶. ۶. اگر فرزند بدون اجازه پدر قسم بخورد، قسم او بعید نیست صحیح باشد، لکن نباید احتیاط را ترک کنند. ۳۵۷. ۷. اگر پدر از قسم خوردن فرزند جلوگیری کند، قسم او صحیح نیست. ۳۵۸. ۸. هرگاه فرزندی نذری کند - اگر چه بدون اجازه پدر هم باشد - باید به آن نذر عمل نماید. ۳۵۹. ۹. بنا بر احتیاط هنگامی که پدر در کنار همسرش است، فرزند نباید بر پدر وارد شود، مگر اینکه اجازه بگیرد. ۳۶۰.

لزوم احترام به پدر و مادر

۱۰. این جانب پدری دارم که خوش اخلاق نیست و مغرور و خودپرور می‌باشد، در حق خانواده خود ظلم روا می‌دارد و من از وقتی که به تکلیف رسیده‌ام در حال مبارزه با پدرم هستم، اگر جوابش را همان موقع در حضور دیگران بدهم که کار نادرست و ناشایست انجام داده‌ام، و اگر تنها با پدرم صحبت نمایم حرفم را قبول نمی‌کند و می‌گوید در مقابل پدرت درشتی نکن، خلاصه نمی‌دانم چه کنم؟ آیا شما صلاح می‌دانید که من این صحبتها را بنمایم یا نه؟ باسمه تعالی؛ حفظ احترام والدین و مراعات ادب در صحبت با آنان لازم است، و در موارد لزوم امر به معروف و نهی از منکر، اگر مایوس از تأثیر باشید تکلیف ساقط است. ۳۶۱. انجام مستحبات و آزرده نشدن پدر و مادر ۱۱. آیا برای فرزند (دختر یا پسر) در انجام مستحبات و شرکت در مراسم و شعائر اسلامی رضایت والدین شرط است؟ باسمه تعالی؛ رضایت والدین در امور مذکور لازم نیست، ولی نباید موجب اذیت آنها شوند. ۳۶۲.

پاسدار شدن دختران

۱۲. دختری هستم که علاقه دارم به خاطر خدمت به انقلاب در سپاه پاسداران وارد شوم ولی پدرم موافقت نمی‌کند. خواهشمندم حکم شرعی را بیان فرمایید؟ باسمه تعالی؛ پاسدار شدن خواهران هم با مراعات وظایف شرعیه مانع ندارد، ولی شما مراعات رضایت پدرتان را بکنید. ۳۶۳.

رفتن دختران به مسجد

۱۳. دختر جوانی هستم که همسایه مسجد می‌باشم، با توجه به مسأله ۸۹۴ رساله و با توجه به رهنمودهایی که در مورد حفظ مساجد فرموده‌اید، خواهشمند است بفرمایید که تا چه حد، رفتن یک دختر به مسجد جایز است؟ باسمه تعالی؛ حدی ندارد و با رضایت ولی خود عمل کنید. ۳۶۴. ارتباط با پدر و مادر مخالف اسلام و انقلاب ۱۴. اگر پدر یا مادر نسبت به اسلام و مقدسات آن مخالف باشند، ارتباط فرزند با آنها باید چگونه باشد؟ باسمه تعالی؛ قطع رحم ۳۶۵. نکنند و با احترام در ارشاد و راهنمایی آنان کوشش نمایند. ۳۶۶. ۱۵. فرزند پدری هستم که هیچ‌گونه اعتقادی به خدا و پیغمبر و معاد ندارد و مسلماً نماز هم نمی‌خواند، بلکه در مواردی توهین به آستان قدس خدا و پیامبر می‌کند و با انقلاب فوق‌العاده بد است. اخلاق خانوادگی او - به خاطر اینکه مادرم و خواهرم و برادرانم همه معتقد به مبانی مذهبی هستند - فوق‌العاده تند و به دور از عواطف پدری است. من تا آنجا که توانستم با

محبت و رفتار ملایم با پدرم صحبت کرده و او را از روشی که در مقابل خدا و پیامبر و در مقابل خانواده پیش گرفته است، نهی کرده‌ام، اما محبت و طبع ملایم هم در او کارگر نیست و اکنون وضع خانواده آشفته و هر روز دعوا و ناسزاگویی از طرف پدرم در خانواده شدیدتر شده و من هم با پدرم دعوا کرده و از او قهر نموده‌ام. البته متذکر می‌شوم که من ازدواج کرده و در منزل همسرم زندگی می‌کنم و شوهرم گفته است که راضی نیستم دیگر به خانه پدر و مادرت بروی. حال از امام عزیز می‌خواهم تکلیف این جانب را نسبت به پدرم که کافر به همه چیز است روشن کند؟ باسمه تعالی؛ از قطع رحم اجتناب کنید و حتی المقدور در هدایت او کوشش نمایید. ۱۶ ۳۶۷. آیا انسان می‌تواند از نظر شرعی با خویشاوندانی که بی تقوا و بی نماز و ضدانقلابند از قبیل پدر، مادر، خواهر و غیره قطع رحم نماید؟ باسمه تعالی؛ قطع رحم جایز نیست، ولی باید آنها را با مراعات موازین، امر به معروف و نهی از منکر نماید. ۱۷ ۳۶۸. اگر ارحام انسان مرتکب فسق علنی شوند به طوری که معاشرت با آنها انسان را نیز در معرض گناه قرار دهد، آیا باز هم معاشرت با آنان واجب است؟ باسمه تعالی؛ باید سعی کند در گناه واقع نشود، بلکه آنان را ارشاد نماید. ۳۶۹ نکته امام باقر(ع) می‌فرمایند که پیامبر خدا ۶۱ فرمودند: خیری که بسیار زود ثواب داده می‌شود صله رحم است. ۳۷۰

پاورقی

۲۹۰. توضیح المسائل، م ۲۴۱۲. ۲۹۱. توضیح المسائل، م ۲۴۱۳. ۲۹۲. توضیح المسائل، م ۲۴۱۴. ۲۹۳. توضیح المسائل، م ۲۴۱۵. ۲۹۴. توضیح المسائل، م ۲۴۱۶. ۲۹۵. توضیح المسائل، م ۲۴۱۷. ۲۹۶. توضیح المسائل، م ۲۴۱۸. ۲۹۷. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۳۰۳، پیش از مسأله ۱. ۲۹۸. توضیح المسائل، م ۱۷۴۰. ۲۹۹. توضیح المسائل، م ۲۶۴۴ و ۲۶۴۵. ۳۰۰. توضیح المسائل، م ۲۶۷۲. ۳۰۱. توضیح المسائل، م ۲۶۷۳. ۳۰۲. توضیح المسائل، م ۲۴۵۱. ۳۰۳. دفتر امام خمینی: بخش استفتا. ۳۰۴. نزدیکان و خویشان و کسانی که در ردیف او هستند. ۳۰۵. دفتر امام خمینی: بخش استفتا. ۳۰۶. انتخاب وطن. ۳۰۷. استفتا. ۳۰۸. بهره‌مندبهای جنسی. ۳۰۹. دفتر امام خمینی: بخش استفتا. ۳۱۰. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۳۰۵، پس از مسأله ۱. ۳۱۱- م‌چ‌ن توضیح المسائل، پس از مسأله یبیبی. ۳۱۲. استفتاآت، ج ۱، ص ۴۸۶، س ۱۴. ۳۱۳. استفتاآت، ج ۱، ص ۴۸۶، س ۱۵. ۳۱۴. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۳۰۶، م ۲. ۳۱۵. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۳۱۰، م ۲. ۳۱۶. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۳۱۰، م ۲. ۳۱۷. وسائل الشیخ، ج ۱۵، ص ۱۲۳. ۳۱۸. بحار الانوار، ج ۱۰۴، ص ۱۲۸ / عیون اخبار الرضا (ع). ۳۱۹. فروع کافی، ج ۶، ص ۴۸. ۳۲۰. وسائل الشیخ، ج ۱۵، ص ۱۲۴. ۳۲۱. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۳۱۰، م ۴. ۳۲۲. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۳۱۰، م ۵. ۳۲۳. توضیح المسائل، م ۲۲۰۴. ۳۲۴. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۳۱۰، م ۳. ۳۲۵. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۳۱۱، م ۹. ۳۲۶. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۳۱۱، م ۱۰. ۳۲۷. وسائل الشیخ، ج ۱۵، ص ۱۴۴. ۳۲۸. توضیح المسائل، م ۲۴۸۷. ۳۲۹. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۳۱۲، م ۱۵. ۳۳۰. وسائل الشیخ، ج ۱۵، ص ۱۷۶. ۳۳۱. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۳۱۲، م ۱۶. ۳۳۲. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۳۱۳، م ۱۷. ۳۳۳. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۱۴، م ۱۱. ۳۳۴. العرو الوثقی، ج ۱، ص ۷۴۲، م ۳۶. ۳۳۵. توضیح المسائل، م ۳۱۸. ۳۳۶. العرو الوثقی، ج ۲، ص ۸۰۵، م ۴۴. ۳۳۷. توضیح المسائل، م ۲۵۷۱. ۳۳۸. دفتر امام خمینی: بخش استفتا. ۳۳۹. هر دینار یک مثقال طلا و هر مثقال طلا هجده نخود است. ۳۴۰. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۵۹۵، م ۴. ۳۴۱. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۱۳، م ۴. ۳۴۲. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۱۳، م ۵. ۳۴۳. نزدیکتر به واقعیت این است. ۳۴۴. مورد اطمینان و اعتماد بودن. ۳۴۵. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۱۴، م ۹. ۳۴۶. مورد اعتماد و درستکار بودن. ۳۴۷. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۱۴، م ۱۰. ۳۴۸. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۱۵، م ۱۵. ۳۴۹. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۱۴، م ۱۲. ۳۵۰. توضیح المسائل، بخش استفتاآت، ص ۴۳۳، س ۹۲. ۳۵۱. سوره احقاف (۴۶): آیه ۱۵. ۳۵۲. توضیح المسائل، بخش استفتاآت، ص ۴۳۲، س ۸۵. ۳۵۳. دفتر امام خمینی: بخش استفتا. ۳۵۴. توضیح المسائل، م ۱۲۹۵. ۳۵۵. توضیح المسائل، م ۱۷۴۱. ۳۵۶. توضیح المسائل، م ۱۷۴۲. ۳۵۷. توضیح المسائل، م ۲۶۷۳. ۳۵۸. توضیح المسائل، م ۲۶۷۲. ۳۵۹. توضیح المسائل، م ۲۶۴۶. ۳۶۰. العرو الوثقی، ج ۲،

ص ۸۰۵، م ۴۳. ۳۶۱. استفتاآت، ج ۱، ص ۴۸۸، س ۲۰. ۳۶۲. استفتا. ۳۶۳. استفتاآت، ج ۱، ص ۵۰۳، س ۳۷. ۳۶۴. استفتاآت، ج ۱، ص ۲۷۵، س ۴۷۰. ۳۶۵. قطع ارتباط خانوادگی و خویشاوندی. ۳۶۶. استفتا. ۳۶۷. استفتاآت، ج ۱، ص ۴۸۹، س ۲۱. ۳۶۸. استفتاآت، ج ۱، ص ۴۸۸، س ۱۸. ۳۶۹. استفتاآت، ج ۱، ص ۴۸۸، س ۱۹. ۳۷۰. وسائل الشیخ، ج ۱۵، ص ۲۴۵.

مسائل عبادی خانواده

احکام نماز بیدار کردن اعضای خانواده برای نماز

۱. بیدار نمودن افراد خانواده برای نماز صبح با چه کیفیتی مجاز است؟ باسمه تعالی؛ اگر بیدار نکردن آنها موجب سهل‌انگاری و استخفاف به امر نماز باشد، باید آنها را بیدار نماید. ۴۸۴. ۲. اگر سر سوزنی خون حیض یا نفاس در بدن یا لباس نماز گزار باشد نماز او باطل است؛ و بنا بر احتیاط واجب باید خون استحاضه در بدن یا لباس نماز گزار نباشد. ولی خونهای دیگر مثل خون بدن انسان یا خون حیوان حلال گوشت و خون سگ و خوک و کافر و مردار و حیوان حرام گوشت اگر چه در چند جای بدن و لباس باشد، در صورتی که روی هم کمتر از درهم باشد، (که تقریباً به اندازه یک اشرفی می‌شود) ۴۸۵. نماز خواندن با آن اشکال ندارد. ولی احتیاط مستحب آن است که از خون سگ و کافر و مردار و حیوان حرام گوشت اجتناب کند. ۴۸۶. ۳. دختری هستم که به علت فقر مالی، پدرم قادر نیست برایم لباس تهیه کند و در آمدی که دارد جز به خوراک و بعضی از مخارج ضروری دیگر نمی‌رسد، لذا لباسهایم را از دیگران می‌گیرم؛ مثلاً مقداری از لباسهایم را از خواهرم می‌گیرم که او بدون اجازه شوهرش برایم می‌آورد و ... آیا نماز خواندن با این لباسها صحیح است؟ باسمه تعالی؛ اگر پارچه یا لباس با رضایت صاحب آن به شما داده می‌شود، می‌توانید بپوشید و نماز شما در آن صحیح است. ۴۸۷. ۴. محلی را که انسان برای اقامت و زندگی خود اختیار کرده وطن اوست، چه در آن جا به دنیا آمده و وطن پدر و مادرش باشد، یا خودش آن جا را برای زندگی اختیار کرده باشد. ۴۸۸. استفتاآت ازدواج و تغییر شهر سکونت زنانی که بدون التفات (از اعراض و عدم اعراض) از وطن اصلیشان به شهر دیگر به خانه شوهر می‌روند، و پس از التفات هم لابد قصد دارند که اگر زناشویی‌شان تا آخر عمر برقرار و باقی ماند در شهر شوهر اقامت کنند و الاً به وطن اصلیشان برگشت بنمایند. بفرمایید که حکم نماز و روزه این زنها در ورود به وطن اصلیشان چه می‌باشد؟ باسمه تعالی؛ وطن اصلی تا از آن اعراض نشده به حکم وطن باقی است. ۴۸۹. منزل پدری که هنوز در حیات است برای فرزندی که خودش شخصاً مستقل زندگی می‌کند، آیا وطن محسوب شده و در آنجا به جا آوردن نماز و روزه به طور کامل صحیح است؟ همچنین منزل فرزند از پسر برای پدر که البته از نظر مادی با هم جدا هستند؟ باسمه تعالی؛ میزان منزل پدر یا فرزند نیست، بلکه میزان وطن به حساب شخص مکلف است. جایی که وطن مکلف بوده تا از آن اعراض نکرده به حکم وطن باقی است. ۴۹۰. دختری در وطن خود متولد شده، پس از ۵ سال به شهری کوچ می‌کنند که در آن شهر ازدواج می‌کند و سپس به تهران مهاجرت می‌کند، نماز این دختر در کجا شکسته است و در کجا درست؟ باسمه تعالی؛ در زادگاه که وطن اصلی اوست نماز تمام است، مگر از آنجا اعراض کرده باشد. و در سایر جاها حکم مسافر دارد، مگر در محلی که وطن قرار دهد. ۴۹۱. شخصی هستم اهل و ساکن بیارجمند شاهرود، اما همسرم اهل طزره دامغان و هر چند ماه یک مرتبه ۲ تا ۳ روز به وطن همسرم می‌رویم، حکم نماز و روزه من و همسرم چیست؟ ضمناً بچه این جانب در شهرستان شاهرود متولد شده است، اما الآن ساکن بیارجمند است وطن اصلی او کجاست و آیا می‌تواند در شاهرود نماز تمام و روزه به جا آورد یا خیر؟ باسمه تعالی؛ همسر شما در زادگاهش نماز او تمام و روزه او صحیح است، مگر اینکه اعراض نماید. و شما در آنجا حکم مسافر دارید، مگر این که قصد ماندن ده روز نمایید. و قصد سفر در اثنای ده روز با قصد ماندن ده روز منافات دارد. و بچه شما اگر بزرگ شده محل تولدش هست، محل تولد وطن اوست و تا از آن اعراض نکرده، باقی به حکم وطن است، و در محل

سکونت بدون قصد توطن و قصد ده روز حکم مسافر دارد. ۴۹۲ در مورد همسر و یا فرزندی که مکلف شده و در منزل تابع شوهر و یا پدر خود می‌باشند، آیا در مسأله ترک وطن تابع پدر و یا شوهر خود هستند، و اگر پدر و یا شوهر ترک وطن نمود، آنها هم همان حکم را پیدا می‌کنند و یا باید مستقلاً تصمیم بگیرند؟ باسمه تعالی؛ زن و فرزندی که از حد تبعیت بالطبع بیرون آمده و صاحب اراده است، در اتخاذ وطن و اعراض از آن و قصد اقامه تابع نیست و میزان تصمیم خود اوست. ۴۹۳ فردی از شمال در تهران ازدواج کرده و حال اینکه شمال وطن شوهر است، وظیفه همسر در قبال اعمال عبادی در وطن شوهر چه کیفیت دارد؟ باسمه تعالی؛ وطن یکی از دو همسر حکم وطن برای دیگری ندارد. ۴۹۴ وطن حقیر ورامین است و وطن همسر م کرج، فرزندم در تهران متولد شده و پس از چند روز به کرج برده شده و پس از یک ماه به شاهرود برده شد (چون حقیر کارمند و محل کارم شاهرود بوده است) پس از حدود دو سال با انتقال حقیر به سمنان، به سمنان آمد و اکنون هفت سال است که در سمنان می‌باشد، وطن فرزندم کدام یک از این شهرهاست؟ باسمه تعالی؛ در فرض مرقوم جای معینی برای فرزند شما وطن محسوب نمی‌شود تا خودش بعد از بلوغ محلی را برای خود وطن انتخاب کند. ۴۹۵

در آغوش گرفتن و یا شیر دادن بچه در نماز

سؤال: آیا در آغوش گرفتن و یا شیر دادن بچه در نماز با رعایت حجاب واجب، نماز را باطل می‌کند؟ جواب: اگر موالات و پی‌درپی اجزای نماز رعایت می‌شود و صورت نماز به هم نمی‌خورد، نماز را باطل نمی‌کند. ۴۹۶ بردن مهر نماز به وسیله بچه اگر در بین نماز چیزی که بر آن سجده می‌کند گم شود و چیزی که سجده بر آن صحیح است نداشته باشد، چنانچه وقت وسعت دارد باید نماز را بشکنند، و اگر وقت تنگ است، باید به لباسش اگر از پنبه یا کتان است سجده کند، و اگر از چیز دیگری است بر همان چیز، و اگر آن هم ممکن نیست بر پشت دست، و اگر آن هم نمی‌شود به چیز معدنی مانند انگشتر عقیق سجده نماید. ۴۹۷

استفتا اقتدای زن به شوهر در نماز

اقتدا کردن زن به شوهر عادل در صورتی که بخواهند دو نفری نماز جماعت بخوانند اشکالی دارد یا خیر؟ باسمه تعالی؛ اشکالی ندارد. ۴۹۸ دو احکام روزه أ. شرایط وجوب روزه با شرایط زیر بر انسان واجب می‌شود: ۱. بالغ بودن؛ ۲. عاقل بودن؛ ۳. مسافر نبودن؛ ۴. روزه برای روزه‌دار ضرر نداشته؛ ۵. از حیض و نفاس پاک بودن (برای بانوان). ۴۹۹ استفتائات روزه و انجام امتحانات تحصیلی اگر دانش‌آموزی امتحانات آخر سالش مصادف با ماه رمضان و تابستان شود و نتواند هم درس بخواند و هم روزه بگیرد، می‌تواند برای اینکه زحمت یک سالش به هدر نرود در چند روز از ایام ماه رمضان روزه خود را افطار کند؟ باسمه تعالی؛ باید روزه بگیرد و تا حرج واقع نشود نمی‌تواند افطار کند، بلی می‌تواند مسافرت کند و در سفر افطار نماید و بعد از برگشتن در آن روز لازم نیست امساک کند. ۵۰۰ اگر به گمان اینکه بلوغ پسر پانزده سال شمسی است، ماه رمضان را روزه نگرفت و بعد معلوم شد که قبل از ماه رمضان پانزده سال قمری‌اش تمام بوده، آیا کفاره هم لازم است یا نه؟ باسمه تعالی؛ کفاره واجب نیست، لکن باید قضا کند. ۵۰۱ بچه‌های بالغ یا جوانهایی که در اثر ضعف مفرط روزه گرفتن برایشان سخت است چه کنند؟ باسمه تعالی؛ ضعف ناشی از روزه مجوز ترک روزه نیست، مگر آنکه حرجی باشد و باید اکتفا به رفع ضرورت کند و قضا نماید. ۵۰۲ در سالهای اول تکلیف (۹ سالگی به بعد) به توصیه و تأکید مادرم مبنی بر این که توانایی روزه گرفتن را ندارم و با توجه به اینکه خودم نیز نمی‌توانستم تشخیص دهم که آیا می‌توانم روزه بگیرم یا نه، چند سالی را روزه نگرفته‌ام، و در حال حاضر چون مدت زیادی از آن گذشته، تعداد روزه‌های فوت شده را نمی‌دانم، و ثانیاً نمی‌دانم که آیا کفاره هم بر من واجب است یا نه؟ باسمه تعالی؛ به مقداری که یقین دارید که بعد از بلوغ روزه نگرفته‌اید باید قضا نمایید و کفاره در فرض مسأله واجب نیست. ۵۰۳ ب. بانوانی که روزه بر آنها واجب

نیست ۱. زنی که زاییدن او نزدیک است و روزه برای حملش ضرر دارد روزه بر او واجب نیست. و باید برای هر روز یک مدّ طعام یعنی گندم یا جو و مانند اینها به فقیر بدهد. و نیز اگر روزه برای خودش ضرر دارد، روزه بر او واجب نیست و بنا بر احتیاط واجب باید هر روز یک مدّ طعام به فقیر بدهد. و در هر دو صورت روزه‌هایی را که نگرفته باید قضا نماید. ۲. ۵۰۴. زنی که بچه شیر می‌دهد و شیر او کم است چه مادر بچه یا دایه او باشد، یا بی‌اجرت شیر دهد، اگر روزه برای بچه‌ای که شیر می‌دهد ضرر دارد روزه بر او واجب نیست، و باید برای هر روز یک مدّ طعام یعنی گندم یا جو و مانند اینها به فقیر بدهد، و نیز اگر برای خودش ضرر دارد، روزه بر او واجب نیست، و بنا بر احتیاط واجب باید برای هر روز یک مدّ طعام به فقیر بدهد. و در هر دو صورت روزه‌هایی را که نگرفته باید قضا نماید، ولی اگر کسی پیدا شود که بی‌اجرت بچه را شیر دهد، یا برای شیر دادن بچه از پدر یا مادر بچه یا از کس دیگر که اجرت او را بدهد اجرت بگیرد، احتیاط واجب آن است که بچه را به او بدهد و روزه بگیرد. ۳. ۵۰۵. روزه بر زن حائض و نفساً واجب نیست، و اگر زن بعد از اذان صبح - حتی لحظه‌ای - از خون حیض یا نفاس پاک شود، یا در بین روز خون نفاس ببیند، اگر چه نزدیک مغرب باشد، روزه او باطل است. ۵۰۶.

استفتائات

روزه زنان باردار آیا بر زن حامله در مدت حاملگی بخصوص ماههای اول، روزه واجب است؟ و برای حمل او ضرری ندارد؟ باسمه تعالی؛ روزه بر او واجب است، مگر برای خود او یا حمل ضرر داشته باشد. ۵۰۷. زنی که مدت‌هاست که یا حامله است و یا بچه شیر می‌دهد و در ماه رمضان نمی‌تواند روزه بگیرد، تکلیفش در مورد قضای روزه چگونه است؟ باسمه تعالی؛ وجوب قضا ساقط نیست. ۵۰۸. این جانب در سنین اول بلوغ به علت نادانی، بیشتر روزه‌هایم را خورده‌ام و روزه‌های حاملگی به علت دستور دکتر روزه نگرفتم و سال اول عروسی یک ماه روزه نگرفتم، اکنون ۵۰ ساله هستم و نمی‌توانم همه آنها را بگیرم. البته تا آنجا که ممکن است روزه می‌گیرم. از طرفی برای هر روز ۶۰ نفر را نمی‌توانم طعام یا پولش را بدهم، بفرمایید چه کنم تا دینم ادا شود؟ باسمه تعالی؛ اگر روی علم و عمد روزه‌ها را نگرفته‌اید، علاوه بر قضا کفاره هم واجب است، ولی زن اگر بچه شیر می‌دهد و روزه برای او یا بچه‌اش ضرر دارد، می‌تواند افطار کند و فقط روزه را قضا کند و کفاره ندارد. ۵۰۹. و دادن پول به جای کفاره کفایت نمی‌کند. ۵۱۰. یادسپاری بانوانی که در ایام حیض و نفاس روزه نگرفته‌اند واجب است قضای آن را به جا آورند. ۵۱۱. ج. مُبْطَلات روزه نُه چیز روزه را باطل می‌کند: اول: خوردن و آشامیدن؛ دوم: جماع؛ سوم: استمنا؛ و استمنا آن است که انسان با خود کاری کند که منی از او بیرون آید. چهارم: دروغ بستن به خدا و پیغمبر و جانشینان پیغمبر (علیهم السلام)؛ پنجم: رساندن غبار غلیظ به حلق؛ ششم: فرو بردن تمام سر در آب؛ هفتم: باقی ماندن بر جنابت و حیض و نفاس تا اذان صبح؛ هشتم: اِمَالِه ۵۱۲ کردن با چیزهای روان؛ نهم: قِئ ۵۱۳ کردن. ۵۱۴. برخی احکام مبطلات روزه عبارتند از: خوردن و آشامیدن ۱. جویدن غذا برای بچه یا پرند و چشیدن غذا و مانند اینها که معمولاً به حلق نمی‌رسد، اگر چه اتفاقاً به حلق برسد، روزه را باطل نمی‌کند، ولی اگر انسان از اول بداند که به حلق می‌رسد چنانچه فرو رود، روزه‌اش باطل می‌شود و باید قضای آن را بگیرد و کفاره هم بر او واجب است. ۵۱۵. ۲. انسان نمی‌تواند برای ضعف، روزه را بخورد، ولی اگر ضعف او به قدری است که معمولاً نمی‌شود آن را تحمل کرد، خوردن روزه اشکال ندارد. ۵۱۶.

جماع (آمیزش جنسی)

۱. جماع روزه را باطل می‌کند، اگر چه فقط به مقدار ختنه گاه داخل شود و منی هم بیرون نیاید. ۵۱۷. ۲. اگر کمتر از مقدار ختنه گاه داخل شود و منی هم بیرون نیاید، روزه باطل نمی‌شود. ۵۱۸. ۳. اگر شک کند که به اندازه ختنه گاه داخل شده یا نه، روزه او صحیح

است ... ۴۵۱۹. اگر فراموش کند که روزه است و جماع نماید، یا او را به جماع مجبور نمایند به طوری که از اختیار او خارج باشد، روزه او باطل نمی‌شود. ولی چنانچه در بین جماع یادش بیاید، یا دیگر مجبور نباشد، باید فوراً از حال جماع خارج شود، و اگر خارج نشود روزه او باطل است. ۵۲۰

استمنا

۱. اگر روزه دار استمنا کند یعنی با خود کاری کند که منی از او بیرون آید، روزه‌اش باطل می‌شود. ۲۵۲۱. اگر بی‌اختیار منی از او بیرون آید، روزه‌اش باطل نیست. ولی اگر کاری کند که بی‌اختیار منی از او بیرون آید، روزه‌اش باطل می‌شود. ۳۵۲۲. اگر به قصد بیرون آمدن منی کاری بکند، در صورتی که منی از او بیرون نیاید روزه‌اش باطل نمی‌شود. ۴۵۲۳. اگر روزه دار بدون قصد بیرون آمدن منی با کسی بازی و شوخی کند، در صورتی که عادت نداشته باشد که بعد از بازی و شوخی منی از او خارج شود، اگر چه اتفاقاً منی بیرون آید روزه او صحیح است. ولی اگر شوخی را ادامه دهد تا آنجا که نزدیک است منی خارج شود و خودداری نکند تا خارج گردد روزه‌اش باطل است. ۵۲۴. استفتائات اگر انسان در حال روزه ماه رمضان با همسر خود بازی کند تا وقتی که دیگر احساس می‌کند که ممکن است منی بیاید و در حالی که مطمئن است اگر خودداری کند منی بیرون نمی‌آید، از ادامه بازی خودداری کند، ولی بر خلاف اطمینان وی منی بیاید روزه‌اش باطل است یا خیر؟ و آیا در صورت بطلان، کفاره هم واجب است یا نه؟ باسمه تعالی؛ در فرض مذکور روزه صحیح است. ۵۲۵. اگر انسان در ماه رمضان در حال ملاعبه با همسر خویش جنب شود، چه صورتی دارد؟ باسمه تعالی؛ اگر قصد انزال نداشت و عادت او هم انزال با چنین عملی نبود و اتفاقاً بدون اختیار انزال شد، روزه صحیح است. ۵۲۶. خانمی از مسأله جنابت زنان بی‌اطلاع بوده و خیال می‌کرده که خروج منی اختصاص به مردان دارد و برای زنان فقط آنچه باعث بطلان روزه می‌شود مسأله دخول است، لذا در بعضی از روزه‌های ماه رمضان با همسر خویش ملاعبه می‌کرده و فقط از دخول جلوگیری می‌نموده، ترشحاتی از او خارج می‌شده که هم اکنون فکر می‌کند آنها منی بوده است؛ با توجه به اینکه این شخص، جاهل به حکم بوده، تکلیفش در قبال روزه‌های این ایام چیست؟ باسمه تعالی؛ اگر دخول متحقق نشده و یقین ندارید ترشحاتی که خارج می‌شد منی باشد، روزه‌ها محکوم به صحت است و قضا و کفاره ندارد، ولی اگر یقین دارید همراه ترشحات منی خارج می‌شده، روزه‌ها قضا دارد و با فرض اینکه جاهل به حکم بودید کفاره ندارد. ۵۲۷. باقی ماندن بر جنابت و حیض و نفاس تا اذان صبح ۱. اگر جنب عمداً تا اذان صبح غسل نکند، یا اگر وظیفه او تیمم است عمداً تیمم ننماید، روزه‌اش باطل است. ۲۵۲۸. اگر در روزه واجبی که مثل روزه ماه رمضان وقت آن معین است تا اذان صبح غسل نکند و تیمم هم ننماید، ولی از روی عمد نباشد روزه‌اش صحیح است. ۳۵۲۹. کسی که جنب است و می‌خواهد روزه واجبی بگیرد که مثل روزه رمضان وقت آن معین است، چنانچه عمداً غسل نکند تا وقت تنگ شود، می‌تواند با تیمم روزه بگیرد و صحیح است ولی معصیت کار است. ۴۵۳۰. کسی که در شب ماه رمضان برای هیچ کدام از غسل و تیمم وقت ندارد، اگر خود را جنب کند، روزه‌اش باطل است و قضا و کفاره بر او واجب می‌شود، ولی اگر برای تیمم وقت دارد، چنانچه خود را جنب کند، با تیمم روزه او صحیح است ولی گناهکار است. ۵۳۱. اگر گمان کند که به اندازه غسل وقت دارد و خود را جنب کند و بعد بفهمد وقت تنگ بوده، چنانچه تیمم کند روزه‌اش صحیح است. ۵۳۲. کسی که در شب ماه رمضان جنب است و می‌داند که اگر بخوابد تا صبح بیدار نمی‌شود، نباید بخوابد و چنانچه بخوابد و تا صبح بیدار نشود، روزه‌اش باطل است و قضا و کفاره بر او واجب می‌شود. ۵۳۳. هرگاه جنب در شب ماه رمضان بخوابد و بیدار شود، اگر احتمال بدهد که اگر دوباره بخوابد بیدار می‌شود برای غسل، می‌تواند بخوابد. ۵۳۴. کسی که در شب ماه رمضان جنب است و می‌داند یا احتمال می‌دهد که اگر بخوابد پیش از اذان صبح بیدار می‌شود، چنانچه تصمیم داشته باشد که بعد از بیدار شدن غسل کند و با این تصمیم بخوابد و تا اذان خواب بماند روزه‌اش صحیح است. ۵۳۵. کسی که در شب ماه

رمضان جنب است و می‌داند یا احتمال می‌دهد که اگر بخوابد پیش از اذان صبح بیدار می‌شود، چنانچه غفلت داشته باشد که بعد از بیدار شدن باید غسل کند، در صورتی که بخوابد و تا اذان صبح خواب بماند روزه‌اش صحیح است. ۵۳۶. کسی که در شب ماه رمضان جنب است و می‌داند یا احتمال می‌دهد که اگر بخوابد پیش از اذان صبح بیدار می‌شود، چنانچه نخواهد بعد از بیدار شدن غسل کند، یا تردید داشته باشد که غسل کند یا نه، در صورتی که بخوابد و بیدار نشود روزه‌اش باطل است. ۵۳۷. اگر جنب در شب ماه رمضان بخوابد و بیدار شود و بداند یا احتمال دهد که اگر دوباره بخوابد پیش از اذان صبح بیدار می‌شود و تصمیم هم داشته باشد که بعد از بیدار شدن غسل کند، چنانچه دوباره بخوابد و تا اذان بیدار نشود، باید روزه آن روز را قضا کند. و همچنین است اگر از خواب دوم بیدار شود و برای مرتبه سوم بخوابد، و کفاره بر او واجب نمی‌شود. ۵۳۸. خوابی را که در آن محتلم شده نباید خواب اول حساب کرد، بلکه اگر از آن خواب بیدار شود و دوباره بخوابد خواب اول حساب می‌شود. ۵۳۹. کسی که می‌خواهد قضای روزه رمضان را بگیرد، هرگاه تا اذان صبح جنب بماند، اگر چه از روی عمد نباشد روزه او باطل است. ۵۴۰. اگر در روزه واجبی غیر روزه رمضان و قضای آن تا اذان صبح جنب بماند، روزه‌اش صحیح است چه وقت آن معین باشد و چه نباشد. ۵۴۱. اگر زن پیش از اذان صبح از (حیض یا) نفاس پاک شود و عمداً غسل نکند، یا اگر وظیفه او تیمم است عمداً تیمم نکند، روزه‌اش باطل است. ۵۴۲. اگر زن پیش از اذان صبح از (حیض یا) نفاس پاک شود و برای غسل وقت نداشته باشد، چنانچه بخواد روزه ماه رمضان یا قضای آن بگیرد باید تیمم نماید و روزه‌اش صحیح است، و اگر بخواد روزه مستحب یا روزه واجب مثل روزه کفاره و روزه نذری بگیرد اگر چه بدون تیمم هم روزه‌اش صحیح است، ولی احتیاط مستحب آن است که تیمم کند. ۵۴۳. اگر زن نزدیک اذان صبح از (حیض یا) نفاس پاک شود و برای هیچ کدام از غسل و تیمم وقت نداشته باشد، یا بعد از اذان بفهمد که پیش از اذان پاک شده، روزه او صحیح است، ولی اگر در وسعت وقت قضای رمضان را گرفته باشد، صحیح بودن آن اشکال دارد. ۵۴۴. اگر زن بعد از اذان صبح از خون (حیض یا) نفاس پاک شود، یا در بین روز خون (حیض یا) نفاس ببیند اگر چه نزدیک مغرب باشد، روزه او باطل است. ۵۴۵. اگر زن پیش از اذان صبح از (حیض یا) نفاس پاک شود و در غسل کردن کوتاهی کند و تا اذان غسل نکند و در تنگی وقت تیمم هم نکند، روزه‌اش باطل است. ولی چنانچه کوتاهی نکند، مثلاً منتظر باشد که حمام زنانه شود، اگر چه سه مرتبه بخوابد و تا اذان غسل نکند، در صورتی که تیمم کند روزه او صحیح است. ۵۴۶.

استفتا

خوردن قرص جلوگیری از حیض زنی که معمولاً حیض می‌شود، ولی از قرص جلوگیری حیض استفاده کرده تا روزه‌اش را نخورد، آیا صحیح است یا خیر؟ باسمه تعالی؛ اگر با خوردن قرص، حیض بند آمده، روزه صحیح است. ۵۴۷. آیا زن در ماه رمضان می‌تواند از قرصهای ضد رگل استفاده کند تا بتواند روزه یک ماه را کامل بگیرد؟ باسمه تعالی؛ اگر ضرر به مزاج نزند، اشکال ندارد. ۵۴۸. یادسپاری اگر انسان عمداً و از روی اختیار کاری که روزه را باطل می‌کند انجام دهد روزه او باطل می‌شود، و چنانچه از روی عمد نباشد اشکال ندارد، ولی جنب اگر بخوابد و به تفصیلی که در مسأله ۱۶۳۰ گفته شد تا اذان صبح غسل نکند روزه او باطل است. ۵۴۹. مکروه است انسان بدون قصد بیرون آمدن منی زن خود را بیوسد یا کاری کند که شهوت خود را به حرکت آورد، و اگر به قصد بیرون آمدن منی باشد، در صورتی که منی بیرون آید روزه او باطل می‌شود. ۵۵۰. د. کفاره روزه ۱. کسی که کفاره روزه رمضان بر او واجب است، باید یک بنده آزاد کند یا به دستوری که در مسأله بعد گفته می‌شود دو ماه روزه بگیرد یا شصت فقیر را سیر کند یا به هر کدام یک مُدّ که تقریباً ده سیر است طعام یعنی گندم یا جو و مانند اینها بدهد، و چنانچه اینها برایش ممکن نباشد، هر چند مد که می‌تواند به فقرا طعام بدهد، و اگر نتواند طعام بدهد باید استغفار کند، اگر چه مثلاً یک مرتبه بگوید اَسْتَغْفِرُالله، و احتیاط واجب در فرض اخیر آن این است که هر وقت بتواند، کفاره را بدهد. ۵۵۱. ۲. کسی که می‌خواهد دو ماه کفاره

روزه رمضان را بگیرد، باید سی و یک روز آن را پی‌درپی بگیرد و اگر بقیه آن پی‌درپی نباشد اشکال ۵۵۲ ندارد. ۳ ۵۵۳. اگر به چیز حرامی روزه خود را باطل کند، چه آن چیز اصلاً حرام باشد مثل شراب و زنا، یا به جهتی حرام شده باشد، مثل نزدیکی کردن با عیال خود در حال حیض، بنا بر احتیاط کفاره جمع بر او واجب می‌شود، یعنی باید یک بنده آزاد کند و دو ماه روزه بگیرد و شصت فقیر را سیر کند، یا به هر کدام آنها یک مُدّ که تقریباً ده سیر است گندم یا جو یا نان و مانند اینها بدهد. و چنانچه هر سه برایش ممکن نباشد، هر کدام آنها که ممکن است باید انجام دهد. ۴ ۵۵۴. اگر روزه‌دار در یک روز ماه رمضان چند مرتبه جماع کند، یک کفاره بر او واجب است. ولی اگر جماع او حرام باشد یک کفاره جمع واجب می‌شود. ۵ ۵۵۵. اگر عمداً روزه خود را باطل کند، و بعد عذری مانند حیض یا نفاس یا مرض برای او پیدا شود، کفاره بر او واجب نیست. ۶ ۵۵۶. اگر روزه‌دار در ماه رمضان با زن خود که روزه‌دار است جماع کند، چنانچه زن را مجبور کرده باشد، کفاره روزه خودش و روزه زن را باید بدهد. و اگر زن به جماع راضی بوده، بر هر کدام یک کفاره واجب می‌شود. ۷ ۵۵۷. اگر زنی شوهر روزه‌دار خود را مجبور کند که جماع نماید، یا کار دیگری که روزه را باطل می‌کند انجام دهد، واجب نیست کفاره روزه شوهر را بدهد. ۸ ۵۵۸. اگر روزه‌دار در ماه رمضان با زن خود که روزه‌دار است جماع کند، چنانچه به طوری زن را مجبور کرده باشد که از خود اختیاری نداشته باشد و در بین جماع، زن راضی شود، باید مرد دو کفاره و زن یک کفاره بدهد. و اگر با اراده و اختیار، عمل را انجام دهد اگر چه مجبورش کرده باشد، مرد باید کفاره خودش و زن را بدهد. ۹ ۵۵۹. اگر روزه‌دار در ماه رمضان با زن روزه‌دار خود که خواب است جماع نماید، یک کفاره بر او واجب می‌شود و روزه زن صحیح است و کفاره هم بر او واجب نیست. ۱۰ ۵۶۰. اگر مرد زن خود را مجبور کند که غیر جماع کار دیگری که روزه را باطل می‌کند به جا آورد، کفاره زن را نباید بدهد و بر خود زن هم کفاره واجب نیست. ۱۱ ۵۶۱. کسی که به واسطه مسافرت یا مرض روزه نمی‌گیرد، نمی‌تواند زن روزه‌دار خود را مجبور به جماع کند. ولی اگر او را مجبور نماید بنا بر احتیاط باید کفاره‌اش را بدهد. ۵۶۲

روزه قضا

اگر روزه رمضان را عمداً نگیرد، باید قضای آن را به جا آورد و برای هر روز دو ماه روزه بگیرد یا به شصت فقیر طعام بدهد یا یک بنده آزاد کند، و چنانچه تا رمضان آینده قضای آن روزه را به جا نیاورد، برای هر روز نیز دادن یک مُدّ طعام لازم است. ۵۶۳ استفتائات اگر شخصی کفاره تأخیر قضای روزه‌هایش را در یک سال پردازد و مجدداً تا سال بعد نیز نتواند قضای روزه‌هایش را به جا آورد، آیا باز کفاره تأخیر بر او واجب می‌شود یا اینکه پرداخت کفاره سال قبل کفایت از آن می‌کند؟ باسمه تعالی؛ بیش از یک بار کفاره واجب نیست. ۵۶۴ بانویی است مدت ۱۴ سال ازدواج کرده و ماه مبارک رمضان هیچ سالی روزه‌هایش را مرتب نگرفته، گاهی حامله بوده و گاهی تقریباً مریض، و در ایام غیر ماه رمضان که سلامت هم بوده قضای آنها را به جا نیاورده است و موانعی هم نداشته و نمی‌داند در این چند سال، ماه رمضان چند روز را روزه گرفته و چند روز را نگرفته، چه مقدار باید قضا نماید؟ باسمه تعالی؛ روزه‌هایی را که یقین دارد قضا شده، باید قضا نماید و بیشتر از آن واجب نیست. ۵۶۵ سه. احکام حج حج، زیارت کردن خانه خدا و انجام اعمالی است که دستور داده‌اند در آنجا به جا آورده شود و در تمام عمر بر کسی که این شرایط را دارا باشد، یک مرتبه واجب می‌شود: اول: آنکه بالغ باشد؛ دوم: آنکه عاقل و آزاد باشد؛ سوم: به واسطه رفتن به حج مجبور نشود که کار حرامی را که اهمیتش در شرع از حج بیشتر است انجام دهد، یا عمل واجبی را که از حج مهمتر است ترک نماید؛ چهارم: آنکه مستطیع باشد و مستطیع بودن به چند چیز است: اول: آنکه توشه راه و چیزهایی را که بر حسب حالش در سفر به آن محتاج است و در کتابهای مفصل گفته شده دارا باشد، و نیز مرکب سواری یا مالی که بتواند آنها را تهیه کند داشته باشد؛ دوم: سلامت مزاج و توانایی آن را داشته باشد که بتواند مکه رود و حج را به جا آورد؛ سوم: در راه مانعی از رفتن نباشد، و اگر راه بسته باشد، یا انسان

بترسد که در راه جان یا عرض او از بین برود یا مال او را ببرند، حج بر او واجب نیست. ولی اگر از راه دیگری بتواند برود اگر چه دورتر باشد، در صورتی که مشقت زیاد نداشته باشد و خیلی غیر متعارف نباشد، باید از آن راه برود؛ چهارم: به قدر به جا آوردن اعمال حج وقت داشته باشد؛ پنجم: مخارج کسانی را که خرجی آنان بر او واجب است مثل زن و بچه و مخارج کسانی را که مردم خرجی دادن به آنها را لازم می‌دانند داشته باشد؛ ششم: بعد از برگشتن، کسب یا زراعت یا عایدی ملک یا راه دیگری برای معاش خود داشته باشد که مجبور نشود به زحمت زندگی کند. ۵۶۶ استفتائات افرادی که مستطیع هستند ازدواج نکرده‌اند، حج را مقدم بدارند یا ازدواج را؟ باسمه تعالی؛ اگر نیاز به ازدواج دارند، در صورتی مستطیع هستند که علاوه بر مصارف حج، مخارج ازدواج را هم داشته باشند. ۵۶۷ شخصی مقداری پول، پسرش به او بخشیده و نیز مقداری خودش داشته و با این پولها به مکه مشرف شده است و حج به جا آورده، آیا این شخص مستطیع بوده یا نه؟ و آیا دوباره لازم است به حج برود؟ باسمه تعالی؛ اگر در برگشت، وسیله امرار معاش لایق به حال خود را نداشته مستطیع نبوده، و هر وقت استطاعت حاصل شد باید حَجَّالاسلام به جا آورد. ۵۶۸ آیا مخارج حج استجبایی جز مؤونه محسوب است یا خیر؟ باسمه تعالی؛ از مؤونه محسوب است. ۵۶۹ خرج حج واجب همسر که شخصاً مستطیع است اما نقداً ندارد که مخارج خود را بپردازد، اگر شوهرش بپردازد، جز مؤونه به حساب می‌آید؟ باسمه تعالی؛ تحمل مصارف حج زوجه اگر مطابق شأن زوج باشد، جز مؤونه محسوب است. ۵۷۰ زنی مقداری طلا دارد و از آن استفاده می‌کند و مال دیگری غیر از آن ندارد، و اگر آنها را بفروشد توانایی رفتن به حج را خواهد داشت، آیا زیورات زن مستثنا از استطاعت است یا اینکه به وسیله آنها زن مستطیع شده و باید آنها را بفروشد و به حج برود و چنانچه مرده باشد باید برای او نایب بگیرند؟ باسمه تعالی؛ اگر داشتن زیورات برای او لازم نیست و نداشتن آن عیب نیست، مستطیع است و باید به حج برود. ۵۷۱ اگر شخصی از ارث پدری خود آب و املاکی داشته باشد که اینها تأمین کننده مخارج زندگی محسوب نمی‌شود، و از آن طرف وسیله تأمین مخارج زندگی اش حقوق یا شهریه طلبگی باشد، آیا چنین شخصی مستطیع محسوب می‌شود یا خیر؟ و در صورتی که با این وضع حج کند آیا به نیت وجوب باشد یا خیر؟ باسمه تعالی؛ کسی که درآمد کسب و ملک او برای معیشت او کافی نیست مستطیع محسوب نمی‌شود و حج بر او واجب نیست. ۵۷۲ مادر من از فروش خانه‌ای که سهم ارث او بوده مستطیع شده، ولی به علت کهولت و پیری نمی‌تواند خودش به حج برود و در آینده هم امید توانایی ندارد، آیا می‌تواند در حال حیات کسی را به نیابت خود به حج بفرستد؟ باسمه تعالی؛ اگر قبل از ناتوانی مستطیع شده است، باید نایب بگیرد و حَجَّالاسلام محسوب می‌شود. ۵۷۳ مادر پیری که ۷۰ سال دارد و مبلغ صد هزار تومان به قیمت حاضر آب و ملک دارد که البته درآمد آن در سال به پانصد تومان نمی‌رسد، آیا مکه رفتن بر ایشان واجب است یا نه؟ باسمه تعالی؛ اگر ملک مزبور وسیله اعاشه او هست و در صورت فروش و صرف در حج، نفقه تأمین نیست، مستطیع نیست. ۵۷۴ خواهری نامه نوشته‌اند: دو سال پیش مادرم برای سفر حج پولی که دقیقاً ۲۰/۰۰۰ تومان می‌شد در بانک واریز کردند و از آن زمان تا به حال دو سال می‌گذرد. حال که امسال مادرم می‌خواهد به حج مشرف شوند به او گفته‌اند باید خمس آن مقدار پول را بدهد که خمس می‌شود ۴۰۰۰ تومان. از آنجایی که مادرم استطاعت پرداخت چنین پولی را ندارد، آیا باید از رفتن به حج خودداری کند یا از پرداخت خمس، و آیا خمس باید از همان پول پرداخت شود یا خیر؟ باسمه تعالی؛ اگر قبلاً حج بر او مستقر بوده، خمس لازم نیست. و چنانچه حج بر او مستقر نبوده خمس لازم است و خمس را لازم نیست از همان پول بدهد. ۵۷۵ خوردن قرص در ایام حج یا بعضی مواقع که زنها میل دارند عادت ماهیانه نداشته باشند اشکال دارد یا نه؟ باسمه تعالی؛ در صورت مُضَر نبودن اشکال ندارد. ۵۷۶ بعضی از خانمها در سفر حج برای پیشگیری از عادت ماهانه قرص می‌خورند. گاهی با خوردن قرص باز هم عادت می‌شوند، اما به وسیله آمپول از ادامه آن جلوگیری می‌کنند. آیا با جلوگیری به وسیله آمپول حکم طهارت از حیض بر آنها مترتب می‌شود و می‌توانند اعمالی که متوقف بر طهارت از حیض است انجام دهند؟ و پس از جلوگیری از ادامه عادت به چه عنوان باید غسل کنند؟ باسمه تعالی؛ اگر سه روز متوالی خون نبیند، حکم حیض مترتب نیست و نماز و روزه صحیح است، و کمتر از سه روز

حکم استحاضه را دارد. ۵۷۷ خانمی در زمان حج قرص می‌خورد که حیض نشود تا بتواند اعمالش را انجام دهد، اما از موقعی که قرص خوردن را شروع کرده، همیشه ترشحاتی زرد رنگ می‌دیده که احتمال می‌داده خون باشد و چون در زمان حیض ایشان بوده شک می‌کرده که آیا استحاضه است یا نه. و چون قدرت تشخیص نداشته، بنابراین گذاشته که مستحاضه نیست و مسائل مربوط به آن را رعایت نکرده و طواف و نماز طواف به جا آورده است. با این حال، اعمالش صحیح است یا خیر؟ باسمه تعالی؛ اگر شک دارند که ترشحات ذکر شده خون بوده حکم استحاضه ندارد و اعمالشان صحیح است. ۵۷۸

پاورقی

۴۸۴ استفتاآت، ج ۱، ص ۱۳۳، س ۲۵. ۴۸۵ تقریباً به اندازه یک دوریالی. ۴۸۶ توضیح المسائل، م ۸۵۵. ۴۸۷ استفتاآت، ج ۱، ص ۱۴۰، س ۴۷. ۴۸۸ توضیح المسائل، م ۱۳۲۹. ۴۸۹ استفتاآت، ج ۱، ص ۲۶۴، س ۴۲۹. ۴۹۰ استفتاآت، ج ۱، ص ۲۶۶، س ۴۳۳. ۴۹۱ استفتاآت، ج ۱، ص ۲۶۰، س ۴۱۶. ۴۹۲ استفتاآت، ج ۱، ص ۲۶۵، س ۴۳۲. ۴۹۳ استفتاآت، ج ۱، ص ۲۶۴، س ۴۲۸. ۴۹۴ استفتاآت، ج ۱، ص ۲۶۵، س ۴۳۰. ۴۹۵ استفتاآت، ج ۱، ص ۲۶۵، س ۴۳۱. ۴۹۶ تحریر الوسیل، ج ۱، ص ۱۸۹، سابعها. ۴۹۷ توضیح المسائل، م ۱۰۸۷. ۴۹۸ استفتاآت، ج ۱، ص ۲۸۶، س ۵۱۰. ۴۹۹ تحریر الوسیل، ج ۱، ص ۲۹۳، م ۱ و ص ۲۹۴، م ۳. ۵۰۰ استفتاآت، ج ۱، ص ۳۲۰، س ۵۲. ۵۰۱ توضیح المسائل، بخش استفتاآت، ص ۴۱۸، س ۱۰. ۵۰۲ توضیح المسائل، بخش استفتاآت، ص ۴۱۹، س ۱۱. ۵۰۳ استفتاآت، ج ۱، ص ۳۲۸، س ۷۶. ۵۰۴ توضیح المسائل، م ۱۷۲۸. ۵۰۵ توضیح المسائل، م ۱۷۲۹. ۵۰۶ توضیح المسائل، م ۱۶۴۰؛ تحریر الوسیل، ج ۱، ص ۲۹۳، م ۱ و ص ۲۹۴، م ۳. ۵۰۷ استفتاآت، ج ۱، ص ۳۲۶، س ۶۸. ۵۰۸ استفتاآت، ج ۱، ص ۳۳۲، س ۸۷. ۵۰۹ یعنی لازم نیست کفارہ کسی را که عمداً روزه نگرفته است بپردازد، اگر چه کفارہ مخصوص زنی که به خاطر شیر دادن، روزه خود را نگرفته است در محل خود بیان شده است. ۵۱۰ استفتاآت، ج ۱، ص ۳۲۹، س ۷۹. ۵۱۱ تحریر الوسیل، ج ۱، ص ۲۹۸، پیش از مسأله ۱. ۵۱۲ شکل صحیح آن، اماله است که معمولاً اماله خوانده می‌شود و به معنی تنقیه کردن است. ۵۱۳ شکل صحیح آن، قی است که معمولاً قی خوانده می‌شود و به معنی استفراغ کردن است. ۵۱۴- نپ توضیح المسائل، م ییی. ۵۱۵ توضیح المسائل، م ۱۵۸۲. ۵۱۶ توضیح المسائل، م ۱۵۸۳. ۵۱۷ توضیح المسائل، م ۱۵۸۴. ۵۱۸ توضیح المسائل، م ۱۵۸۵. ۵۱۹ توضیح المسائل، م ۱۵۸۶. ۵۲۰ توضیح المسائل، م ۱۵۸۷. ۵۲۱ توضیح المسائل، م ۱۵۸۸. ۵۲۲ توضیح المسائل، م ۱۵۸۹. ۵۲۳ توضیح المسائل، م ۱۵۹۴. ۵۲۴ توضیح المسائل، م ۱۵۹۵. ۵۲۵ استفتاآت، ج ۱، ص ۳۰۷، س ۱۲. ۵۲۶ استفتاآت، ج ۱، ص ۳۰۷، س ۱۳. ۵۲۷ استفتاآت، ج ۱، ص ۳۰۸، س ۱۴. ۵۲۸ توضیح المسائل، م ۱۶۱۹. ۵۲۹ توضیح المسائل، م ۱۶۲۰. ۵۳۰ توضیح المسائل، م ۱۶۲۱. ۵۳۱ توضیح المسائل، م ۱۶۲۳. ۵۳۲ توضیح المسائل، م ۱۶۲۴. ۵۳۳ توضیح المسائل، م ۱۶۲۵. ۵۳۴ توضیح المسائل، م ۱۶۲۶. ۵۳۵ توضیح المسائل، م ۱۶۲۷. ۵۳۶ توضیح المسائل، م ۱۶۲۸. ۵۳۷ توضیح المسائل، م ۱۶۲۹. ۵۳۸ توضیح المسائل، م ۱۶۳۰. ۵۳۹ توضیح المسائل، م ۱۶۳۱. ۵۴۰ توضیح المسائل، م ۱۶۳۴. ۵۴۱ توضیح المسائل، م ۱۶۳۶. ۵۴۲ توضیح المسائل، م ۱۶۳۷. ۵۴۳ توضیح المسائل، م ۱۶۳۸. ۵۴۴ توضیح المسائل، م ۱۶۳۹. ۵۴۵ توضیح المسائل، م ۱۶۴۰. ۵۴۶ توضیح المسائل، م ۱۶۴۲. ۵۴۷ استفتاآت، ج ۱، ص ۳۱۶، س ۳۹. ۵۴۸ رساله نوین، عبدالکریم بی‌آزار شیرازی، ج ۱، ص ۱۱۳. ۵۴۹ توضیح المسائل، م ۱۶۵۳. ۵۵۰ توضیح المسائل، م ۱۶۵۷. ۵۵۱ توضیح المسائل، م ۱۶۶۰. ۵۵۲ برای آشنایی بیشتر با جزئیات دو ماه کفارہ روزه به مسائل ۱۶۶۲ تا ۱۶۶۴ از رساله توضیح المسائل مراجعه فرمایید. ۵۵۳ توضیح المسائل، م ۱۶۶۱. ۵۵۴ توضیح المسائل، م ۱۶۶۵. ۵۵۵ توضیح المسائل، م ۱۶۶۷. ۵۵۶ توضیح المسائل، م ۱۶۷۵. ۵۵۷ توضیح المسائل، م ۱۶۷۸. ۵۵۸ توضیح المسائل، م ۱۶۷۹. ۵۵۹ توضیح المسائل، م ۱۶۸۰. ۵۶۰ توضیح المسائل، م ۱۶۸۱. ۵۶۱ توضیح المسائل، م ۱۶۸۲. ۵۶۲ توضیح المسائل، م ۱۶۸۳. ۵۶۳ توضیح المسائل، م ۱۷۱۰. ۵۶۴ دفتر امام خمینی: بخش استفتا. ۵۶۵

استفتاآت، ج ۱، ص ۳۲۵، س ۶۷. ۵۶۶. توضیح المسائل، م ۲۰۳۶. ۵۶۷. استفتاآت، ج ۱، ص ۴۳۵، س ۴. ۵۶۸. استفتاآت، ج ۱، ص ۴۳۵، س ۵. ۵۶۹. استفتاآت، ج ۱، ص ۳۸۰، س ۱۰۹. ۵۷۰. استفتاآت، ج ۱، ص ۳۸۰، س ۱۱۰. ۵۷۱. استفتاآت، ج ۱، ص ۴۳۸، س ۱۴. ۵۷۲. استفتاآت، ج ۱، ص ۴۳۶، س ۷. ۵۷۳. استفتاآت، ج ۱، ص ۴۳۶، س ۸. ۵۷۴. استفتاآت، ج ۱، ص ۴۳۸، س ۱۳. ۵۷۵. دفتر امام خمینی: بخش استفتا. ۵۷۶. استفتاآت، ج ۱، ص ۴۷۰، س ۱۱۱. ۵۷۷. استفتاآت، ج ۱، ص ۷۱، س ۱۶۶. ۵۷۸. استفتاآت، ج ۱، ص ۷۱، س ۱۶۷.

مرگ اعضای خانواده

احکام وصیت

۱. وصیت آن است که انسان سفارش کند بعد از مرگش برای او کارهایی انجام دهند، یا بگوید بعد از مرگش چیزی از مال او ملک کسی باشد، یا برای اولاد خود و کسانی که اختیار آنان با اوست، قیم و سرپرست معین کند. و کسی را که به او وصیت می‌کنند وصی می‌گویند. ۶۴۲. ۲. وقتی انسان نشانه‌های مرگ را در خود دید، باید فوراً امانتهای مردم را به صاحبانش برگرداند و اگر به مردم بدهکار است و موقع دادن آن بدهی رسیده باید بدهد، و اگر خودش نمی‌تواند بدهد یا موقع دادن بدهی او نرسیده، باید وصیت کند و بر وصیت شاهد بگیرد، ولی اگر بدهی او معلوم باشد و اطمینان دارد که ورثه می‌پردازند، وصیت کردن لازم نیست. ۶۴۳. ۳. کسی که نشانه‌های مرگ را در خود می‌بیند، اگر خمس و زکات و مظالم بدهکار است باید فوراً بدهد، و اگر نمی‌تواند چنانچه از خودش مال دارد یا احتمال می‌دهد کسی آنها را ادا نماید، باید وصیت کند؛ و همچنین است اگر حج بر او واجب باشد. ۶۴۴. ۴. کسی که نشانه‌های مرگ را در خود می‌بیند، اگر نماز و روزه قضا دارد، باید وصیت کند که از مال خودش برای آنها اجیر بگیرند، بلکه اگر مال نداشته باشد ولی احتمال بدهد کسی بدون آنکه چیزی بگیرد آنها را انجام می‌دهد، باز هم واجب است وصیت نماید، و اگر قضای نماز و روزه او به تفصیلی که در صفحه ۱۸۶ و ۱۸۷ رساله توضیح المسائل گفته شده، بر پسر بزرگترش واجب باشد، باید به او اطلاع دهد یا وصیت کند که برای او به جا آورند. ۶۴۵. ۵. کسی که نشانه‌های مرگ را در خود می‌بیند، اگر مالی پیش کسی دارد یا در جایی پنهان کرده است که ورثه نمی‌دانند، چنانچه به واسطه ندانستن، حقتان از بین برود، باید به آنان اطلاع دهد و لازم نیست برای بچه‌های صغیر خود، قیم و سرپرست معین کند. ولی در صورتی که بدون قیم مالشان از بین می‌رود یا خودشان ضایع می‌شوند، باید برای آنان قیم امینی معین نماید. ۶۴۶. ۶. وصی باید مسلمان و بالغ و عاقل و مورد اطمینان باشد. ۶۴۷. دو. احکام

مُحْتَضِر

۱. مسلمانی را که مُحْتَضِر است، یعنی در حال جان دادن می‌باشد، مرد باشد یا زن، بزرگ باشد یا کوچک، باید به پشت بخواباند به طوری که کف پاهایش به طرف قبله باشد، و اگر خواباندن او کاملاً به این طور ممکن نیست بنابر احتیاط واجب تا اندازه‌ای که ممکن است باید به این دستور عمل کنند، و چنانچه خواباندن او به هیچ قسم ممکن نباشد، به قصد احتیاط او را رو به قبله بنشانند، و اگر آن هم نشود، باز به قصد احتیاط او را به پهلو راست یا به پهلو چپ، رو به قبله بخوابانند. ۶۴۸. ۲. احتیاط واجب آن است که تا وقتی او را از محل احتضار حرکت نداده‌اند رو به قبله باشد، و بعد از حرکت دادن این احتیاط واجب نیست. ۶۴۹. ۳. رو به قبله کردن محتضر بر هر مسلمان واجب است و اجازه گرفتن از ولی او لازم نیست. ۶۵۰. سه. احکام غسل مس میت ۱. اگر کسی بدن انسان مرده‌ای را که سرد شده و غسلش نداده‌اند مس کند، یعنی جایی از بدن خود را به آن برساند باید غسل مس میت نماید، چه

در خواب مسّ کند چه در بیداری، با اختیار مسّ کند یا بی‌اختیار، حتی اگر ناخن و استخوان او به ناخن و استخوان میت برسد باید غسل کند، ولی اگر حیوان مرده‌ای را مسّ کند غسل بر او واجب نیست. ۶۵۱. ۲. برای مسّ بچه مرده، حتی بچه سقط شده‌ای که چهار ماه او تمام شده غسل مسّ میت واجب است، بلکه بهتر است برای مسّ بچه سقط شده‌ای که از چهار ماه کمتر دارد غسل کرد. بنابراین اگر بچه چهار ماهه‌ای مرده به دنیا بیاید، مادر او باید غسل مسّ میت کند، بلکه اگر از چهار ماه کمتر هم داشته باشد، بهتر است مادر او غسل نماید. ۶۵۲. ۳. بچه‌ای که بعد از مردن مادر به دنیا می‌آید، وقتی بالغ شد واجب است غسل مسّ میت کند. ۶۵۳. ۴. غسل مسّ میت را باید مثل غسل جنابت انجام دهند، ولی کسی که غسل مسّ میت کرده، اگر بخواهد نماز بخواند، باید وضو هم بگیرد. ۶۵۴. ۵. برای کسی که بعد از مسّ میت غسل نکرده است، توقف در مسجد و جماع و خواندن سوره‌هایی که سجده واجب دارد مانعی ندارد، ولی برای نماز و مانند آن باید غسل کند و وضو بگیرد. ۶۵۵. چهار. احکام غسل و کفن و نماز و دفن میت ۱. غسل و کفن و نماز و دفن مسلمان دوازده امامی بر هر مکلفی واجب است. و اگر بعضی انجام دهند، از دیگران ساقط می‌شود. و چنانچه هیچ کس انجام ندهد، همه معصیت کرده‌اند. و بنابر احتیاط واجب حکم مسلمانی هم که دوازده امامی نیست همین طور است. ۶۵۶. ۲. برای غسل و کفن و نماز و دفن میت باید از ولیّ او اجازه بگیرند. ۶۵۷. ۳. بچه سقط شده را اگر چهار ماه یا بیشتر دارد، باید غسل بدهند. و اگر چهار ماه ندارد، باید در پارچه‌ای بپیچند و بدون غسل دفن کنند. ۶۵۸. ۴. کسی که می‌خواهد نماز میت بخواند، لازم نیست با وضو یا غسل یا تیمم باشد و بدن و لباسش پاک باشد. و اگر لباس او غصبی هم باشد، اشکال ندارد؛ اگر چه احتیاط مستحب آن است که تمام چیزهایی را که در نمازهای دیگر لازم است رعایت کند. ۶۵۹. ۵. اگر میت وصیت کرده باشد که شخص معینی بر او نماز بخواند، احتیاط واجب آن است که آن شخص از ولیّ میت اجازه بگیرد و بر ولیّ هم، بنابر احتیاط واجب، واجب است که اجازه بدهد. ۶۶۰. یادسپاری پس از رفتن کسانی که تشییع جنازه کرده‌اند مستحب است ولیّ میت یا کسی که از طرف ولیّ اجازه دارد، دعاهایی را که دستور داده شده به میت تلقین کند. ۶۶۱. بعد از دفن مستحب است صاحبان عزا را سرسلامتی دهند، ولی اگر مدتی گذشته است که به واسطه سرسلامتی دادن، مصیبت یادشان می‌آید، ترک آن بهتر است و نیز مستحب است تا سه روز برای اهل خانه میت غذا بفرستند و غذا خوردن نزد آنان و در منزلشان مکروه است. ۶۶۲. مستحب است انسان در مرگ خویشان، مخصوصاً در مرگ فرزند صبر کند و هر وقت میت را یاد می‌کند اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ راجِعُونَ بگویند، و برای میت قرآن بخواند و سر قبر پدر و مادر از خداوند حاجت بخواهد و قبر را محکم بسازد که زود خراب نشود. ۶۶۳. پنج. احکام سوگواری ۱. گریه بر شخص مرده جایز است، بلکه گاهی در هنگام شدت اندوه مستحب می‌شود، ولی نباید چیزی بگوید که خشم پروردگار را در پی داشته باشد. همچنین مرثیه خوانی برای میت با نظم (شعر) و نثر (غیر شعر) جایز است به شرط آنکه چیزهای باطلی مانند دروغ و سایر کارهای حرام در بر نداشته باشد، بلکه بنابر احتیاط واجب باید مشتمل بر «اوایلا و وای وای کردن» نیز نباشد و همچنین بنابر احتیاط واجب به صورت خود زدن، خراش وارد کردن، چیدن و کندن مو، و فریاد زدن بیش از حد اعتدال جایز نیست ... ۶۶۴. ۲. جایز نیست انسان در مرگ کسی صورت و بدن را بخراشد و به خود لطمه بزند. ۶۶۵. ۳. پاره کردن یقه در مرگ غیر پدر و برادر جایز نیست. ۶۶۶. ۴. اگر مرد در مرگ زن یا فرزند یقه یا لباس خود را پاره کند، یا اگر زن در عزای میت صورت خود را بخراشد به طوری که خون بیاید یا موی خود را بکند، باید یک بنده آزاد کند یا ده فقیر را طعام دهد و یا آنها را بپوشاند. و اگر نتواند، باید سه روز روزه بگیرد؛ بلکه اگر خون هم نیاید؛ بنابر احتیاط واجب به این دستور عمل نماید. ۶۶۷. ۵. احتیاط واجب آن است که در گریه بر میت صدا را خیلی بلند نکنند. ۶۶۸.

ش. احکام مرگ و مفقود شدن شوهر

۱. زنی که شوهرش مرده اگر آبستن نباشد، باید تا چهار ماه و ده روز عده نگه دارد، یعنی از شوهر کردن خودداری نماید اگر چه

یائسه یا صیغه باشد یا شوهرش با او نزدیکی نکرده باشد. و اگر آبستن باشد، باید تا موقع زاییدن عده نگه دارد، ولی اگر پیش از گذشتن چهار ماه و ده روز بچه‌اش به دنیا آید، باید تا چهار ماه و ده روز از مرگ شوهرش صبر کند و این عده را عده وفات می‌گویند. ۶۶۹. ۲. ابتدای عده وفات از موقعی است که زن از مرگ شوهر مطلع شود. ۶۷۰. ۳. زنی که در عده وفات می‌باشد، حرام است لباس آلوان ۶۷۱ بپوشد و سرمه بکشد. و همچنین کارهای دیگری که زینت حساب شود بر او حرام می‌باشد. ۶۷۲. ۴. زنی که شوهر او مرده و هنوز عده‌اش تمام نشده، حرام است خود را خوشبو کند. ۶۷۳. ۵. زنی که شوهرش گم شده، اگر بخواهد به دیگری شوهر کند باید نزد مجتهد عادل برود و به دستور او عمل نماید. ۶۷۴.

استفتا ازدواج زن پس از مرگ یا شهادت همسر

اگر زن جوانی بعد از فوت یا شهادت همسرش ازدواج نکند، آیا مرتکب گناه شده است؟ باسمه تعالی؛ گناه نیست، ولی بهتر است ازدواج نماید. ۶۷۵.

احکام قضای نماز و روزه پدر

۱. اگر پدر نماز و روزه خود را به جا نیاورده باشد، چنانچه از روی نافرمانی ترک نکرده و می‌توانسته قضا کند، بر پسر بزرگتر واجب است که بعد از مرگش به جا آورد یا برای او اجیر بگیرد. بلکه اگر از روی نافرمانی هم ترک کرده باشد، واجب است به همین طور عمل کند. و نیز روزه‌ای را که در سفر نگرفته اگر چه نمی‌توانسته قضا کند، واجب است که پسر بزرگتر قضا نماید یا برای او اجیر بگیرد. ۶۷۶. ۲. بعد از مرگ پدر، پسر بزرگتر باید قضای نماز و روزه او را به تفصیلی که در مسأله پیش گفته شد به جا آورد، ولی قضای روزه مادر بر پسر واجب نیست. ۶۷۷. ۳. اگر پسر بزرگتر شک دارد که پدر نماز و روزه قضا داشته یا نه؟ چیزی بر او واجب نیست. ۶۷۸. ۴. اگر پسر بزرگتر بداند که پدرش نماز قضا داشته و شک کند که به جا آورده یا نه، بنا بر احتیاط واجب باید قضا نماید. ۶۷۹. ۵. اگر میت وصیت کرده باشد که برای نماز و روزه او اجیر بگیرند، بعد از آنکه اجیر، نماز و روزه او را به طور صحیح به جا آورد، بر پسر بزرگتر چیزی واجب نیست. ۶۸۰. یادسپاری برای آگاهی از احکام «ارث» به مسائل ۲۷۲۸ تا ۲۷۸۵ رساله توضیح المسائل مراجعه کنید.

پاورقی

۶۴۴. توضیح المسائل، م ۲۷۰۱. ۶۴۵. توضیح المسائل، م ۲۷۰۲. ۶۴۶. توضیح المسائل، م ۲۷۰۳. ۶۴۷. توضیح المسائل، م ۲۷۰۴. ۶۴۸. توضیح المسائل، م ۵۳۳. ۶۴۹. توضیح المسائل، م ۵۳۴. ۶۵۰. توضیح المسائل، م ۵۳۵. ۶۵۱. توضیح المسائل، م ۵۲۱. ۶۵۲. توضیح المسائل، م ۵۲۴. ۶۵۳. توضیح المسائل، م ۵۲۵. ۶۵۴. توضیح المسائل، م ۵۳۰. ۶۵۵. توضیح المسائل، م ۵۳۲. ۶۵۶. توضیح المسائل، م ۵۴۲. ۶۵۷. توضیح المسائل، م ۵۴۶. ۶۵۸. توضیح المسائل، م ۵۵۸. ۶۵۹. توضیح المسائل، م ۵۹۶. ۶۶۰. توضیح المسائل، م ۶۰۵. ۶۶۱. توضیح المسائل، م ۶۳۱. ۶۶۲. توضیح المسائل، م ۶۳۲. ۶۶۳. توضیح المسائل، م ۶۳۳. ۶۶۴. تحریر الوسیل، ج ۱، ص ۹۳، م ۲. ۶۶۵. توضیح المسائل، م ۶۳۴. ۶۶۶. توضیح المسائل، م ۶۳۵. ۶۶۷. توضیح المسائل، م ۶۳۶. ۶۶۸. توضیح المسائل، م ۶۳۷. ۶۶۹. توضیح المسائل، م ۲۵۱۷. ۶۷۰. توضیح المسائل، م ۲۵۲۰. ۶۷۱. رنگارنگ. ۶۷۲. توضیح المسائل، م ۲۵۱۸. ۶۷۳. توضیح المسائل، م ۵۸۹. ۶۷۴. توضیح المسائل، م ۲۵۴۰. ۶۷۵. استفتا. ۶۷۶. توضیح المسائل، م ۱۳۹۰. ۶۷۷. توضیح المسائل، م ۱۷۱۲. ۶۷۸. توضیح المسائل، م ۱۳۹۱. ۶۷۹. توضیح المسائل، م ۱۳۹۲. ۶۸۰. توضیح المسائل، م ۱۳۹۴.

تولید نسل و تنظیم خانواده

بارداری طبیعی

پیامبر خدا (ص) می‌فرماید: ای امّ سَلَمَه! هنگامی که زن باردار می‌شود، پاداش کسی را دارد که با جان و مالش در راه خدای بزرگ جهاد کرده است. و هنگامی که فرزندش را به دنیا می‌آورد، به او گفته می‌شود خدا گناهان تو را آمرزید، کار را دوباره از سر بگیر. و هنگامی که کودکش را شیر می‌دهد، برای هر شیردانی پاداش آزاد کردن بنده‌ای از فرزندان اسماعیل (پیغمبر) را به او می‌دهند. ۲۲۰ پیامبر خدا (ص) می‌فرماید: پاداش زن از هنگام بارداری تا زایمان و شیر دادن همانند پاداش مرزدار راه خداست، و اگر زن در این فاصله از دنیا برود، پاداش شهید را دارد. ۲۲۱ پیامبر خدا (ص) می‌فرماید: بهشت زیر پای مادران است. ۲۲۲ استفتا آمیزش در هنگام بارداری آیا در دوران آبستنی و بارداری، مقاربت و نزدیکی جایز است یا خیر؟ باسمه تعالی؛ مقاربت در حال حمل مانع ندارد. ۲۲۳ نکته از نظر پزشکی، روابط جنسی در زنانی که حاملگی طبیعی دارند، اگر با اعتدال همراه باشد تا اواخر حاملگی نیز امکان‌پذیر بوده، ضایعه یا عفونتی ایجاد نمی‌کند. اما در صورت سابقه سقط جنین و یا زایمان زودرس، احتیاط کردن لازم است. برخی زنان در دوران بارداری - بویژه در اواخر آن - از مقاربت متنفر می‌شوند که دلیل جسمی و روحی دارد. درد و ناراحتی حاصل شده از نزدیکی، علت جسمی تنفر از روابط جنسی، و تصور صدمه به جنین علت روانی آن است. در هر حال، آمیزش جنسی باید با ملایمت انجام گیرد و بهتر است که در اواخر بارداری از آن پرهیز شود. ۲۲۴ یادسپاری زن حامله و زنی که بچه شیر می‌دهد، ممکن است حیض بینند. ۲۲۵. أ. سقط جنین معمولاً دارای عوارضی مانند عفونت، خونریزی شدید، سوراخ شدن رحم، نارسایی کلیوی و شوک میکروبی است. علامه حلی و مرحوم شیخ محمد حسن نجفی (صاحب جواهر) در کتاب «جواهر الکلام» ج ۴۳، ص ۳۷۰، به استناد روایت امام سجّاد و امام باقر و امام کاظم (علیهم السلام) فاصله هر یک از مراحل رشد جنین را چهل روز دانسته‌اند. ۲۲۶ باری، سقط جنین جایز نیست و دیه آن بدین صورت است: دیه سقط جنین در مرحله نطفه اگر در رحم مستقر شده باشد ۲۰ دینار، و در مرحله علقه (مرحله تعلق گرفتن به دیواره رحم ۴۰ دینار، و در مرحله مُضغّه تکه گوشتی به اندازه یک بار جویدن ۶۰ دینار، و در مرحله‌ای که حالت استخوانی دارد و هنوز گوشت روی آن را پوشانده است ۸۰ دینار، و اگر گوشت روی آن را پوشانده و خلقتش از نظر جسمی تمام و کامل شده باشد ۱۰۰ دینار، و چنانچه روح در جنین دمیده شده و جریان یافته باشد، ۱۰۰۰ دینار (= ۳۵۲۹ گرم طلای خالص یعنی دیه کامل است، در صورتی که مسلمان آزاده و پسر باشد، ولی اگر دختر باشد، دیه او ۵۰۰ دینار ۲۲۷ است. ۲۲۸ استفتائات ۱. آیا بعد از انعقاد نطفه از بین بردن آن جایز است یا خیر؟ باسمه تعالی؛ بعد از انعقاد نطفه جایز نیست. ۲۲۹. ۲. زنی حامله شده است و اکنون یک ماه و نیم دارد. دکترها می‌گویند حاملگی برای مادر خطر جانی دارد و موجب فلج شدن وی خواهد گشت. آیا سقط جنین برای چنین مادری جایز است یا خیر؟ باسمه تعالی؛ اگر ضرر و خطر جانی برای مادر دارد، قبل از دمیده شدن روح در جنین ۲۳۰، اسقاط جایز است. ۲۳۱ یادسپاری چنانچه زن به دست خودش سقط جنین کند باید دیه آن را پردازد و هیچ سهمی از این دیه ندارد. ۲۳۲ بنا بر احتیاط جنینی که پیش از دمیده شدن روح در آن، سقط شده نجس است. ۲۳۳. ب. غسل مسّ جنین برای مسّ جنین بچه مرده حتی بچه سقط شده‌ای که چهار ماه او تمام شده، غسل مسّ میت واجب است. بلکه بهتر است برای مسّ بچه سقط شده‌ای که از چهار ماه کمتر دارد غسل کرد. بنابراین اگر بچه چهار ماهه‌ای مرده به دنیا بیاید، مادر او باید غسل مسّ میت کند، بلکه اگر از چهار ماه کمتر هم داشته باشد بهتر است مادر او غسل نماید. ۲۳۴. ج. غسل جنین بچه سقط شده را اگر چهار ماه یا بیشتر دارد، باید غسل بدهند. و اگر چهار ماه ندارد، باید در پارچه‌ای بپیچند و بدون غسل دفن کنند. ۲۳۵

بارداری مصنوعی (تلقیح)

در کشورهای اروپایی گفت و گوی شدیدی در این باره هست که آیا اگر مرد عقیم بوده، قادر به بارور ساختن همسرش نباشد و با همسرش موافقت کند که با نطفه و اسپرم مرد بیگانه به طور مصنوعی و بدون آمیزش جنسی آبستن شود، جایز است یا نه؟ این مشکل در مجلس شورای انگلستان مطرح شد و کمیسیونی خاص برای تحقیق در این زمینه تعیین شد. در ایتالیا پاپ این عمل را تحریم کرد. در فرانسه پزشکان اظهار داشتند در صورتی که با موافقت زن و شوهر باشد جایز است. در پاره‌ای دیگر از کشورهای اروپایی، دولت آنها نوزاد مصنوعی را به عنوان کودک شرعی و قانونی زن و شوهر به رسمیت شناخته است، مگر در صورتی که شوهر قانونی به آن اعتراض داشته باشد. ۲۳۶ اکنون فتوا و نظر حضرت امام خمینی (ره) را در این زمینه از نظر می‌گذرانیم: ۱. وارد نمودن منی مرد را در رحم زوجه او با آلتی مثل آب دزدک اشکال ندارد، لکن باید از مقدمات حرام احتراز نمایند. پس اگر مرد با رضایت زن، این عمل را خودش انجام دهد و منی خود را به وجه حلالی به دست بیاورد مانع ندارد. ۲۳۷ ۲. اگر منی مرد را در رحم زنش وارد نمودند چه به وجه حلال یا حرام، و از آن بچه تولید شد، اشکالی نیست که بچه مال مرد و زن است و همه احکام فرزند را دارد. ۲۳۸ ۳. جایز نیست داخل نمودن منی اجنبی را در رحم زن اجنبیه، چه با اجازه زن باشد یا نه، و چه شوهر داشته باشد یا نه، و چه با اجازه شوهر باشد یا نباشد. ۲۳۹ ۴. اگر منی مردی را داخل رحم زن اجنبیه نمودند و معلوم شد بچه از آن منی است، پس اگر این عمل به طور شبهه بوده، مثل آنکه گمان می‌کرد زن خودش هست، و زن نیز گمان می‌کرد منی شوهر هست، و بعد از عمل معلوم شد از شوهر نیست، اشکالی نیست که بچه شرعاً از این مرد و زن است و تمام احکام فرزند را دارد. ولکن اگر از روی علم و عمد باشد، محل اشکال است، و باید احتیاط در جمیع مسائل مراعات شود. لکن اشکالی نیست که اگر این بچه دختر باشد، پدر نمی‌تواند او را به زنی بگیرد، و اگر پسر باشد نمی‌تواند مادرش را بگیرد، و نمی‌تواند دختر به محارمش - اگر به عقد صحیح بود - شوهر کند، و پسر محارمش را بگیرد، لکن باید در تمام مسائل دیگر احتیاط نماید. ۲۴۰ نکته مهم مقام معظم رهبری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای - مد ظله العالی - نظر خاصی در مورد بارداری مصنوعی دارند که شایسته است از دفتر استفتائات ایشان پرسیده شود. سه. کنترل موالید و جلوگیری از بارداری اشکالی در جایز بودن عزل نیست. و عزل عبارت است از بیرون آوردن عضو تناسلی (مرد از رحم زن) هنگام بیرون ریختن منی و ریختن منی بیرون رحم زن غیر دائمی و غیر آزاده. و همچنین عزل جایز است اگر زن دائمی و آزاده، اجازه این کار را به شوهر بدهد. و در صورتی که اجازه ندهد، این کار باز هم (بنا بر اقوا) جایز اما مکروه است. البته در زنی که معلوم است بچه دار نمی‌شود یا پیر یا زبان‌دراز یا بدزبان است و یا بچه را شیر نمی‌دهد، بعید نیست که مکروه نیز نباشد. ۲۴۱ اما به استفتائاتی در مورد جلوگیری از بارداری و سترون سازی توجه کنیم: استفتائات محضر مبارک زعیم عالیقدر و مرجع عظمای تقلید حضرت امام خمینی مد ظله العالی چون در زمینه مسائل مربوط به پیشگیری و قطع حاملگی و سقط درمانی که در ارتباط با ضرورت‌های پزشکی انجام می‌شود مشکلاتی از جهت تطبیق با مسائل شرع مقدس ممکن است پیش آید و چه بسا عدم آگاهی از آن به تصمیمات خلاف منجر گردد، تقاضا می‌شود به سؤالات مربوط به این موضوع پاسخ فرمایید تا این استفتا مرجعی برای پزشکان و کلیه سازمان‌های وابسته به امور پزشکی و یا ذی نفع در مسأله فوق واقع گردد: ۱. آیا ضرورت تعهد و پای بندی به شرع مقدس - علاوه بر تخصص پزشکی - از جهت تصمیم‌گیری در این امر مهم مورد تأیید و تأکید حضرت عالی می‌باشد؟ باسمه تعالی؟ پزشک علاوه بر تخصص باید مورد وثوق باشد که کارش را روی موازین انجام دهد. ۲۴۲ ۲. آیا پیشگیری موقت از حاملگی در مورد افراد سالم با استفاده از وسایل و موادی که مانع از ایجاد نطفه می‌شود جایز است؟ باسمه تعالی؛ مانع ندارد به شرط آنکه موجب عقیم شدن و فساد عضو نشود. ۲۴۳ ۳. استفاده از وسیله پیشگیری موقت به نام «آی. یو. دی» (I.U.D.) که هنوز چگونگی تأثیر آن در زمینه جلوگیری از حاملگی به طور قطع و یقین مشخص نشده است ولی عقیده غالب، با توجه به آخرین مطالعات، جلوگیری از جایگزینی نطفه در رحم پس از تشکیل آن می‌باشد چه صورت دارد؟ باسمه تعالی؛ اگر محرز نیست

که موجب سقط جنین است و موجب عقیم شدن و فساد عضو نیست مانع ندارد و چنانچه موجب سقط است جایز نیست، و در هر صورت، باید مراعات احکام لمس و نظر نیز بشود. ۲۴۴. آیا قطع دائم و از بین بردن امکان آبستنی برای همیشه در افراد سالم مجاز است؟ باسمه تعالی؛ جایز نیست. ۲۴۵. بستن لوله‌های رحمی منجر به قطع دائم حاملگی می‌شود و ایجاد زمینه برای امکان آبستنی مجدد مستلزم عمل جراحی میکروسکوپی و دقیقی است که در مراکز مجهز امکان‌پذیر است و شانس حاملگی مجدد در بهترین مراکز دنیا در حدود ۵۰ درصد می‌باشد. با در نظر گرفتن شرایط فوق آیا بستن لوله‌های رحمی در بانوان سالم مجاز است؟ باسمه تعالی؛ در فرض مرقوم جایز نیست. ۲۴۶. این جانب دارای ده فرزند می‌باشم و از نظر کثرت اولاد در زحمت هستم. می‌خواهم لوله‌های رحم را بندم. آیا شرعاً جایز است یا خیر؟ باسمه تعالی؛ اگر موجب نازایی دائمی نشود و ضرر به مزاج و عضو نرساند و شوهر راضی باشد و عمل همراه با ارتکاب مُحرّم شرعی نباشد، اشکال ندارد. ۲۴۷. در مواردی که امکان وجود نقایص مادرزادی جسمی و عقلی و روانی به طور سرشتی و یا اکتسابی در مورد جنس مطرح می‌باشد (مثل انواع بیماری‌های ارثی و یا ناشی از تأثیر مواد و داروها و اشعه ایکس و غیره ...) می‌توان به سقط جنین مبادرت نمود؟ و آیا از این نظر تفاوتی بین جنین زیر و یا بالای چهار ماه وجود دارد؟ باسمه تعالی؛ سقط جنین جایز نیست و فرق نمی‌کند. ۲۴۸. آیا قطع دائم حاملگی در مورد بیمارانی که حاملگی برای آنان خطر جانی دارد و امکان بهبود وضع جسمی و روانی آنان از نظر مساعد شدن برای حاملگی در آینده هم وجود ندارد، به عبارت دیگر ضرورت‌های پزشکی ایجاب می‌کند که هیچ‌گاه و یا حتی الامکان حامله نشوند، جایز است؟ باسمه تعالی؛ اگر راهی به غیر آن برای جلوگیری از حاملگی باشد قطع دائم جایز نیست و در غیر این صورت، با وجود ضرورت که خوف خطر جانی است، مانع ندارد. ۲۴۹. آیا قطع دائم حاملگی در بانوانی که زمینه مساعد برای به دنیا آوردن فرزندان ناقص الخلقه و یا با بیماری‌های ارثی جسمی و روانی را دارند (بویژه در مواردی که نمونه‌های ثابت شده قلبی در زایمان‌های پیشین داشته‌اند) مجاز است؟ باسمه تعالی؛ جایز نیست. ۲۵۰. آیا سقط درمانی در مورد بیماران پیشرفته‌ای که ادامه حاملگی برای مادر خطر جانی در پی دارد با سن جنینی زیر چهار ماه مجاز است؟ باسمه تعالی؛ اگر خوف خطر جانی هست با تشخیص دکتر مورد وثوق قبل از ولوج روح مانع ندارد. ۲۵۱. در مواردی که سن جنین از چهار ماه گذشته و ادامه حاملگی خطر جانی برای مادر داشته باشد، سقط درمانی (اختتام حاملگی) مجاز است؟ باسمه تعالی؛ بعد از ولوج روح جایز نیست. ۲۵۲. در مواردی که سن جنین از چهار ماه گذشته است و به علت بیماری بسیار پیشرفته مادر ادامه حاملگی مغایرت قطعی با حیات مادر دارد، اختتام حاملگی مجاز می‌باشد؟ باسمه تعالی؛ حکم مسأله قبل را دارد. ۲۵۳. در مورد مادران بیماری که ادامه حاملگی مغایرت با حیات مادر پیدا می‌کند و سن جنین از چهار ماه بیشتر است، لیکن جنین از نظر سنی در وضعیتی است که امکان ادامه حیات وی خارج از رحم مادر وجود ندارد و بعد از مرگ او هم فوت خواهد نمود. آیا می‌توان به منظور نجات حداقل یک نفر یعنی مادر به حاملگی خاتمه داد؟ باسمه تعالی؛ باید تا آخرین ساعات امکان حفظ حیات مادر منتظر بمانند، چنانچه در آن هنگام جنین در وضعی باشد که امکان ادامه حیاتش نیست سقط او جهت حفظ حیات مادر مانعی ندارد. ۲۵۴. با خصوصیات که در مورد بستن لوله‌های رحمی مطرح شد (سؤال ۵)، آیا این عمل در مورد بیمارانی که به دلایل طبی لازم است حتی الامکان برای همیشه حامله نشوند، جایز است؟ آیا در مورد مادرانی که خصوصیات آنان در سؤال ۹ توضیح داده شد، جایز است؟ باسمه تعالی؛ در صورت خوف خطر جانی جواب همان است که در ذیل سؤال ۸ ذکر شد. و در غیر مورد خطر جانی و همچنین در مورد مادرانی که خصوصیات آنان در سؤال ۹ ذکر شده جایز نیست. ۲۵۵. آیا دلایلی مثل مشکلات اقتصادی و اجتماعی و تعداد اولاد و سن، مجوّزی برای قطع دائم حاملگی و یا سقط جنین می‌باشد؟ باسمه تعالی؛ آنچه ذکر شده، مجوّز نیست. ۲۵۶. اخیراً در مردان با عملی طبی که انجام می‌گیرد مجاری خروج منی را گره می‌زنند، به طوری که در هنگام مقاربت فقط مقداری آب لُزج که همیشه با منی همراه است خارج می‌شود. بفرمایید حکم احتلام اینچنین افراد که منی از آنها خارج نمی‌شود چیست؟ باسمه تعالی؛ اگر بدون مقاربت آبی از انسان در حال خواب یا

بیداری خارج شود و صفات منی را نداشته باشد حکم جنابت مترتب نمی‌شود، مگر آنکه یقین کند منی از او خارج شده است. ۲۵۷.

۱۷. پس از اهدای سلام و تقدیم تحیات محترماً نظر حضرت عالی را در مورد چند وسیله جلوگیری از حاملگی ناخواسته جویا می‌شود: ا. راجع به وسیله‌ای که به نام «آی. یو. دی» معروف است و آن عبارت است از وسیله‌ای فتر مانند که در داخل رحم قرار می‌دهند و باعث می‌شود که سلول تخم در جدار رحم، لانه‌گزینی نکند. ب. در مورد بستن لوله‌های تخمدان در زنان و بستن لوله‌های منی در برادران که در مورد زنان این مستلزم عمل جراحی است و در مورد مردان نیز مستلزم یک عمل کوچک و جزئی می‌باشد. این دو مورد سابقاً در ایران رایج بود، ولی پس از پیروزی انقلاب در هر دو مورد دستور داده شد که متوقف بماند، اما بعضی افراد خود راغب و شایق به این نوع جلوگیری می‌باشند. مستدعی است نظر حضرت عالی را برای ابلاغ به ملت اعلام فرمایید؟ باسمه تعالی؛ جلوگیری از حمل مانع ندارد و با رضای طرفین و اگر خیلی مضر نباشد و مستلزم خلاف شرع نباشد، جایز است. ۲۵۸. ۱۸. چنین مرسوم است که زنان برای جلوگیری از بارداری ناخواسته و سقط جنین‌هایی که خطر مرگ دارد، با رضایت شوهر از مواد و وسایلی مانند قرص، آی. یو. دی، کلاهک دیافراگم، کرم، ژله و آمپول که عمل همگی آنان نهایتاً ممانعت از ملاقات و انعقاد نطفه می‌باشد استفاده می‌کنند. و مردان با رضایت همسران از کاندوم (پوشش پلاستیکی) و روش عزل بهره می‌گیرند. مستدعی است حکم شرعی موارد مذکور را مرقوم فرمایید؟ باسمه تعالی؛ امور مذکوره در صورتی که مستلزم ضرر یا فساد عضو نباشد، با رضایت شوهر مانع ندارد. ۲۵۹. ۱۹. با سلام؛ حضرت عالی در پاسخ به جواز استفاده از آی. یو. دی ذکر کرده‌اید که: «اگر استفاده از این وسیله (آی. یو. دی) مستلزم لمس یا نظر حرام باشد جایز نیست.» لطفاً ذکر بفرمایید که آیا کار گذاشتن آی. یو. دی در رحم زن جز موارد پزشکی محسوب شده و پزشک یا مامای زن و عندالاضطرار پزشک مرد، می‌تواند این عمل را انجام دهد همان طور که در سایر امراض متداول است، و یا اینکه این مسأله مورد غیر پزشکی بوده و تنها از طریق محرم به عورت زن (همچون شوهر) می‌توان این دستگاه را کار گذاشت؟ باسمه تعالی؛ خود این عمل اگر موجب سقط یا عقیم شدن نباشد اشکال ندارد، و حرمت لمس و نظر به قوت خود باقی است و اضطراری در بین نیست، چون می‌شود از راههای دیگر جلوگیری از عمل نمود. ۲۶۰. ۲۰. یکی از راههای جلوگیری از انعقاد نطفه این است که ابزاری در دهانه رحم نصب می‌کنند که این عمل موجب خونریزی می‌شود و ممکن است این خونریزی مدت زیادی طول بکشد. با توجه به اینکه این خونریزی عمدی می‌باشد، آیا حیض محسوب می‌شود؟ و به طور کلی این عمل جایز است یا خیر؟ باسمه تعالی؛ عمل مزبور اگر موجب نقص عضو یا نازایی دائمی زن شود و یا آنکه سبب کشتن نطفه مستقر در رحم گردد و یا آنکه همراه با ارتکاب عمل حرام خارجی از قبیل نظر غیر به عورت زن باشد حرام است؛ در غیر صور ذکر شده اشکال ندارد. و خونریزی اگر در ایام عادت باشد و در سه روز مستمر باشد حکم حیض دارد و در صورتی که بیش از ایام عادت ادامه پیدا کند و از ده روز بگذرد، زائد بر ایام عادت، استحاضه محسوب است. ۲۶۱. ۲۱. بانویی که مدت ۱۰ تا ۲۰ روز عادت ماهانه‌اش عقب افتاده و نمی‌داند که حامله است، آیا می‌تواند از طریق تزریق آمپولهای مخصوص، رگل شود؟ باسمه تعالی؛ اگر یقین به انعقاد نطفه در رحم ندارد، مراجعه به طبیب برای تنظیم عادت ماهانه اشکال ندارد. ۲۶۲. چهار. زایمان و نفاس ا. تعریف نفاس ۱. از وقتی که اولین جز بچه از شکم مادر بیرون می‌آید، هر خونی که زن می‌بیند، اگر پیش از ده روز یا سر ده روز قطع شود، خون نفاس است. و زن را در حال نفاس، نفساً می‌گویند. ۲۶۳. ۲. خونی که زن پیش از بیرون آمدن اولین جز بچه می‌بیند نفاس نیست. ۲۶۴. ۳. لازم نیست که خلقت بچه تمام باشد، بلکه اگر خون بسته‌ای هم از رحم زن خارج شود و خود زن بداند، یا چهار نفر قابل بگویند که اگر در رحم می‌ماند انسان می‌شد، خونی که تا ده روز بیند خون نفاس است. ۲۶۵. ۴. هرگاه شک کند که چیزی سقط شده یا نه، یا چیزی که سقط شده اگر می‌ماند انسان می‌شد یا نه، لازم نیست واریسی کند، و خونی که از او خارج می‌شود شرعاً خون نفاس نیست. ۲۶۶. ب. مدت نفاس ۱. ممکن است خون نفاس یک آن، بیشتر نیاید، ولی بیشتر از ده روز نمی‌شود. ۲۶۷. ۲. ... نفاس حداقلی ندارد و بدین جهت ممکن است در تمام ده روز فقط یک

لحظه خون نفاس باشد. و اگر زنی اصلاً خونی نبیند و یا پس از گذشت ده روز از زایمانش ببیند، اصلاً نفاس ندارد. و حداکثر نفاس ده روز است که آغاز شمارش آن از هنگام جدا شدن بیچه است، نه از هنگام شروع در زایمان. و اگر زایمان در اول روز باشد، شب آخر از ده روز محسوب نمی‌شود. و اگر زایمان در شب باشد، خود این شب جز نفاس است، ولی از ده روز حساب نمی‌شود. و اگر زایمان در وسط روز باشد تا وسط روز یازدهم تلفیق می‌شود و نفاس است. و اگر دو قلو زایید، آغاز نفاس زن پس از جدا شدن بیچه اول و آغاز دهه نفاس از هنگام جدا شدن بیچه دوم است. ۲۶۸ ج. کارهای دوران نفاس ۱. توقف در مسجد و رساندن جایی از بدن به خط قرآن و کارهای دیگری که بر حائض حرام است ۲۶۹، بر نفساً هم حرام است. و آنچه بر حائض واجب و مستحب و مکروه است، بر نفساً هم واجب و مستحب و مکروه می‌باشد. ۲۷۰ ۲. طلاق دادن زنی که در حال نفاس می‌باشد باطل است، و نزدیکی کردن با او حرام می‌باشد. و اگر شوهرش با او نزدیکی کند، احتیاط واجب آن است که به دستوری که در احکام حیض (رساله توضیح المسائل گفته شده کفاره بدهد. ۲۷۱ ۳. وقتی زن از خون نفاس پاک شد، باید غسل کند و عبادت‌های خود را به جا آورد. و اگر دوباره خون ببیند، چنانچه روزهایی که خون دیده با روزهایی که در وسط پاک بوده، روی هم ده روز یا کمتر از ده روز باشد، تمام آن نفاس است. و اگر روزهایی که پاک بوده روزه گرفته باشد باید قضا نماید. ۲۷۲ ۴. اگر زن از خون نفاس پاک شود و احتمال دهد که در باطن خون هست، باید مقداری پنبه داخل فرج نماید و کمی صبر کند که اگر پاک است، برای عبادت‌های خود غسل کند. ۲۷۳

احکام نفاس

۱. اگر خون نفاس زن از ده روز بگذرد، چنانچه در حیض عادت دارد به اندازه روزهای عادت او نفاس و بقیه استحاضه است. و اگر عادت ندارد تا ده روز نفاس و بقیه استحاضه می‌باشد، و احتیاط مستحب آن است کسی که عادت دارد از روز بعد از عادت، و کسی که عادت ندارد بعد از روز دهم تا روز هجدهم زایمان، کارهای استحاضه را به جا آورد و کارهایی را که بر نفساً حرام است ترک کند. ۲۷۴ ۲. زنی که عادت حیضش کمتر از ده روز است، اگر بیشتر از روزهای عادتش خون نفاس ببیند، باید به اندازه روزهای عادت خود نفاس قرار دهد، و بعد از آن تا روز دهم می‌تواند عبادت را ترک نماید یا کارهای استحاضه را انجام دهد، ولی ترک عبادت، یک روز یا دو روز خیلی خوب است. پس اگر از ده روز بگذرد به اندازه روزهای عادتش نفاس است و بقیه استحاضه است و اگر عبادت را ترک کرده باید قضا کند. ۲۷۵ ۳. زنی که در حیض عادت دارد، اگر بعد از زاییدن تا یک ماه یا بیشتر از یک ماه پی‌درپی خون ببیند، به اندازه روزهای عادت او نفاس است و ده روز از خونی که بعد از نفاس می‌بیند اگر چه در روزهای عادت ماهانه‌اش باشد استحاضه است، مثلاً زنی که عادت حیض او از بیستم هر ماه تا بیست و هفتم آن است، اگر روز دهم ماه زایید و تا یک ماه یا بیشتر پی‌درپی خون دید، تا روز هفدهم نفاس و از روز هفدهم تا ده روز حتی خونی که در روزهای عادت خود که از بیستم تا بیست و هفتم است می‌بیند، استحاضه می‌باشد، و بعد از گذشتن ده روز، اگر خونی را که می‌بیند در روزهای عادتش باشد، حیض است چه نشانه‌های حیض را داشته باشد یا نداشته باشد، و اگر در روزهای عادتش نباشد اگر چه نشانه‌های حیض را داشته باشد، باید آن را استحاضه قرار دهد. ۲۷۶ ۴. زنی که در حیض عادت ندارد، اگر بعد از زایمان تا یک ماه یا بیشتر از یک ماه خون ببیند، ده روز اول آن نفاس و ده روز دوم آن استحاضه است و خونی که بعد از آن می‌بیند، اگر نشانه حیض را داشته باشد حیض و گرنه آن هم استحاضه می‌باشد. ۲۷۷ ۵. اگر خون زایمان سر ده روز یا پیش از آن قطع شود، تمام این خونی که دیده است نفاس خواهد بود، چه تمام ده روز را خون ببیند یا چند روز از آن را، چه در حیض عادت داشته باشد یا نه، و آن پاک‌ای که در بین دو خون یا چند خون واقع می‌شود بنا بر اقوا در حکم نفاس است. بنابراین اگر پس از زایمان، یک روز خون ببیند و قطع شود، سپس روز دهم خون ببیند، همه ده روز نفاس است. و همچنین اگر یک روز در میان تا روز دهم خون ببیند، همه

ده روز نفاس خواهد بود. ولی چنانچه فقط روز دهم پس از زایمان خون ببیند، تنها همان روز دهم، نفاس است و روزهایی که پیش از آن پاک بوده به تمامی طهر ۲۷۸ است و نفاس نیست. و اگر روز سوم و دهم زایمان خون دید، نفاس او هشت روز است. ۲۷۹. ۶. باید بین نفاس و حیض پس از آن، حداقل طهر که ده روز است فاصله بیفتد. پس اگر از وقت زایمان تا روز هفتم خون ببیند آن گاه پس از روز دهم سه روز یا بیشتر خون ببیند، حیض نیست بلکه استحاضه است، اگر چه احتیاط آن است که تا روز هجدهم بین وظایف نفاساً و مستحاضه جمع کند، در صورتی که صاحب عادت نباشد، همان طوری که گذشت. ولی فاصله شدن حداقل طهر بین نفاس و حیض پیش از آن بنا بر اقوال لازم نیست. بنابراین اگر پیش از زایمان، سه روز یا بیشتر خون ببیند - چه متصل به زایمان و یا به فاصله کمتر از ده روز باشد - حیض است، بویژه اگر در وقت عادت باشد. ۲۸۰. ۷. اگر خون تا یک ماه یا کمتر و یا بیشتر از آن ادامه پیدا کند، پس از گذشت مدت عادت در صاحب عادت و مدت ده روز در زنی که عادت ندارد، محکوم به استحاضه است. ولی پس از گذشت ده روز از خون نفاس ممکن است که حیض باشد. بنابراین اگر صاحب عادت بوده است و روزهای دیدن خون مصادف با آن عادت باشد، محکوم به حیض است. و در غیر این صورت باید به صفات و تمیز رجوع کند. و چنانچه صفات و تمیز نداشت باید به خویشان خود رجوع کند، و گرنه هفت روز را حیض و بقیه را استحاضه قرار دهد و به تفصیلی که در حیض گذشت مراجعه شود. ۲۸۱. ۸. اگر خون نفاس ظاهراً قطع شود، باید به گونه‌ای که در حیض گذشت استظهار ۲۸۲ کند. پس اگر خون واقعاً قطع شده بود، باید مانند حائض برای آنچه مشروط به غسل است غسل کند. ۲۸۳. یادسپاری بنا بر احتیاط مضعه و بچه‌دان و پاره گوستی که هنگام زایمان با بچه بیرون می‌آید، نجسند. ۲۸۴. استفتائات مشاهده خون پس از ایام نفاس این جانب بعد از زایمان و گذشت ایام نفاس، طبق دستور رساله غسل نفاس را انجام دادم و بعد از آن هم به مدت چهل روز خون استحاضه می‌دیدم که برای آنها هم غسل انجام داده‌ام، ولی بعضی می‌گویند که روز هجدهم هم می‌بایست یک غسل انجام می‌دادم، لطفاً بفرمایید: آیا روز هجدهم نیز غسل دارد یا نه؟ باسمه تعالی؟ روز هجدهم غسل ندارد، ولی در غیر ایام حیض خونی که دیده می‌شود حکم استحاضه را دارد که در رساله ذکر شده است. ۲۸۵. آمیزش پس از زایمان آیا نزدیکی با همسر در زمان استحاضه، مانند ایام حیض حرام است؟ ضمناً چند روز پس از زایمان می‌توان با همسر نزدیکی کرد؟ باسمه تعالی؟ در مستحاضه حرام نیست، ولی باید بعد از غسل باشد علی‌الاحوط. و بعد از زایمان تا محکوم به نفاس است جایز نیست و تعیین حد ایام نفاس در رساله مذکور است. ۲۸۶. سقط بچه از زنی بچه‌ای سقط شده و تا یک ماه از آلودگی پاک نشد. سپس او را کورتاژ کردند و بقیه‌ای مثلاً انگشتی را از بقایای بچه در آوردند. چون بچه در حقیقت الآن بتمامه منفصل شده، آیا آلودگی این مدت به ضمیمه ایام نفاس تماماً نفاس است یا خیر و تکلیف نماز و روزه‌های او چیست؟ باسمه تعالی؟ در فرض سؤال تمام محکوم به نفاس است. ۲۸۷. یادسپاری در نخستین روزهای پس از زایمان، رحم زن ترشحات مختلفی را آغاز می‌کند. هر گاه بوی این ترشحات، نامطبوع و زننده شود، نشانه عفونت است. و اگر ترشحات رحم بیش از دو هفته ادامه یابد، نشانه باقی ماندن تکه‌ای از جفت در رحم و یا عدم انقباضات رحمی است. ۲۸۸. نکته هنگامی که خداوند به امام سجاده (ع) فرزند عطا می‌فرمود، حضرت از پسر یا دختر بودن فرزند سؤال نمی‌فرمودند، بلکه می‌پرسیدند: آیا فرزند، سالم است؟ اگر سالم بود می‌فرمودند: خدا را شکر می‌کنم که فرزند ناسالم به من عطا نفرمود. ۲۸۹.

پاورقی

۱. توضیح المسائل، م ۱. ۲. توضیح المسائل، م ۲۲۵۲؛ تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۱۳، م ۳. ۳. توضیح المسائل، م ۲. ۴. توضیح المسائل، م ۳. ۵. رساله عملیه یا رساله توضیح المسائل کتابی است که فتواها و نظریات فقهی مرجع تقلید در آن نوشته شده است.
۶. توضیح المسائل، م ۵. ۷. توضیح المسائل، م ۱۴. ۸. استفتائات، ج ۱، ص ۱۳، س ۲۴. ۹. استفتائات، ج ۱، ص ۱۷۲، س ۱۰. ۱۷۲. ۱۰. استفتائات، ج ۱، ص ۱۲۸، س ۸. ۱۱. استفتائات، ج ۱، ص ۱۸۵، س ۲۱۳. ۱۲. استفتائات، ج ۱، ص ۳۲۹، س ۷۷. ۱۳. استفتائات، ج

۱، ص ۱۴، س ۲۸. ۱۴. استفتاآت، ج ۱، ص ۱۸۱، س ۱۹۸. ۱۵. توضیح المسائل، م ۱۵. ۱۶. توضیح المسائل، م ۱۶. ۱۷. ادرار. ۱۸. توضیح المسائل، م ۱۷. ۱۹. توضیح المسائل، م ۲۰. ۲۱. توضیح المسائل، م ۲۱. ۲۵. توضیح المسائل، م ۲۲. ۲۶. مدفوع. ۲۳. توضیح المسائل، م ۲۷. ۲۴. توضیح المسائل، م ۲۸. ۲۵. توضیح المسائل، م ۲۹. ۲۶. توضیح المسائل، م ۳۵. ۳۷. تحریر الوسیل، ج ۱، ص ۱۵، م ۱۷. ۲۸. تحریر الوسیل، ج ۱، ص ۱۵، م ۱۹. ۲۹. توضیح المسائل، م ۳۰. ۴۴. توضیح المسائل، م ۳۱. ۱۴۹. ترجیح و برتری و تقدّم بیشتر با یک مرتبه شستن است. ۳۲. ظرف نجس شده به وسیله سگ یا خوک احکام دیگری دارد. برای شستن آنها به مسائل ۱۵۰ تا ۱۵۲ رساله توضیح المسائل مراجعه کنید. ۳۳. توضیح المسائل، م ۱۵۰. ۳۴. توضیح المسائل، م ۱۵۵. ۳۵. توضیح المسائل، م ۱۶۰. ۳۶. توضیح المسائل، م ۱۷۳. ۳۷. توضیح المسائل، م ۱۷۴. ۳۸. توضیح المسائل، م ۱۵۹. ۳۹. توضیح المسائل، م ۱۷۷. ۴۰. توضیح المسائل، م ۵۴. ۴۱. توضیح المسائل، م ۱۶۴. ۴۲. توضیح المسائل، م ۱۶۶. ۴۳. توضیح المسائل، م ۱۷۵. ۴۴. توضیح المسائل، م ۱۷۰. ۴۵. در مورد دختر چنین نیست. ۴۶. توضیح المسائل، م ۱۶۱. ۴۷. توضیح المسائل، م ۱۶۲. ۴۸. استفتاآت، ج ۱، ص ۱۱۹، س ۳۲۷. ۴۹. استفتاآت، ج ۱، ص ۱۲۰، س ۳۲۹. ۵۰. دفتر امام خمینی: بخش استفتا. ۵۱. استفتاآت، ج ۱، ص ۱۱۸، س ۳۲۲. ۵۲. آبجو. ۵۳. توضیح المسائل، م ۸۳. (برای آشنایی بیشتر با احکام چیزهای نجس به رساله توضیح المسائل مراجعه کنید). ۵۴. توضیح المسائل، م ۱۲۱. ۵۵. توضیح المسائل، م ۱۲۳. ۵۶. توضیح المسائل، م ۱۲۵. ۵۷. توضیح المسائل، م ۱۲۶. ۵۸. توضیح المسائل، م ۱۲۸. ۵۹. توضیح المسائل، م ۱۲۹. ۶۰. توضیح المسائل، م ۱۳۲. ۶۱. توضیح المسائل، م ۱۴۱. ۶۲. توضیح المسائل، م ۱۴۳. ۶۳. توضیح المسائل، م ۱۴۴. ۶۴. بچه‌ای که نزدیک بالغ شدن است. ۶۵. توضیح المسائل، م ۱۴۷. ۶۶. توضیح المسائل، م ۲۹۱. ۶۷. توضیح المسائل، م ۲۹۴؛ تحریر الوسیل، ج ۱، ص ۲۳، م ۱۲؛ استفتاآت، ج ۱، ص ۳۶، س ۴۱ و ۴۲. ۶۸. استفتاآت، ج ۱، ص ۳۶، س ۴۲. ۶۹. استفتاآت، ج ۱، ص ۳۹، س ۵۴. ۷۰. العرو الوثقی، ج ۱، ص ۲۴۱، م ۳۰. ۷۱. توضیح المسائل، م ۳۱۸. ۷۲. توضیح المسائل، م ۳۶۰. ۷۳. توضیح المسائل، م ۳۶۱. ۷۴. توضیح المسائل، م ۳۶۲. ۷۵. توضیح المسائل، م ۳۶۳. ۷۶. توضیح المسائل، م ۳۶۷. ۷۷. توضیح المسائل، م ۳۶۸. ۷۸. استفتاآت، ج ۱، ص ۵۸، س ۱۲۴. ۷۹. استفتاآت، ج ۱، ص ۵۷، س ۱۲۲. ۸۰. توضیح المسائل، م ۳۵۸. ۸۱. توضیح المسائل، م ۳۷۴. ۸۲. توضیح المسائل، م ۳۷۹. ۸۳. توضیح المسائل، م ۳۷۶. ۸۴. تحریر الوسیل، ج ۱، ص ۴۲، الرابع. ۸۵. تحریر الوسیل، ج ۱، ص ۴۲، الرابع؛ العرو الوثقی، ج ۱، ص ۲۹۷، م ۵. ۸۶. تحریر الوسیل، ج ۱، ص ۴۲، الرابع. ۸۷. تحریر الوسیل، ج ۱، ص ۴۲، الرابع. ۸۸. توضیح المسائل، م ۳۸۰. ۸۹. استفتاآت، ج ۱، ص ۵۵، س ۱۱۳. ۹۰. استفتاآت، ج ۱، ص ۶۳، س ۱۴۰. ۹۱. استفتاآت، ج ۱، ص ۶۶، س ۱۵۴. ۹۲. استفتاآت، ج ۱، ص ۶۶، س ۱۵۳. ۹۳. استفتاآت، ج ۱، ص ۵۶، س ۱۱۷. ۹۴. شکل صحیح آن، جنابت است که معمولاً جنابت خوانده می‌شود. ۹۵. ولی برای نماز میّت و سجده شکر و سجده‌های واجب قرآن غسل جنابت لازم نیست. ۹۶. شکل صحیح آن، حیض است که معمولاً حیض خوانده می‌شود. ۹۷. توضیح المسائل، پس از مسأله ۳۴۴. ۹۸. احکام بانوان، عبدالرحیم موگهی، قم، انتشارات شفق. ۹۹. آمیزش جنسی. ۱۰۰. توضیح المسائل، م ۳۴۵. ۱۰۱. توضیح المسائل، م ۳۴۹. ۱۰۲. توضیح المسائل، م ۳۵۰. ۱۰۳. توضیح المسائل، م ۳۴۶. ۱۰۴. توضیح المسائل، م ۳۴۸. ۱۰۵. توضیح المسائل، م ۷۳. ۱۰۶. مثلاً بدون شهوت و یا بدون جستن بیرون آمده باشد. ۱۰۷. العرو الوثقی، ج ۱، ص ۲۷۷. ۱۰۸. توضیح المسائل، م ۳۵۲. ۱۰۹. مفاتیح الجنان، آداب وقت خواب. ۱۱۰. استفتاآت، ج ۱، ص ۲۸، س ۱۴. ۱۱۱. استفتاآت، ج ۱، ص ۱۷۶، س ۱۸۴. ۱۱۲. استفتاآت، ج ۱، ص ۴۸، س ۸۵. ۱۱۳. استفتاآت، ج ۱، ص ۵۰، س ۸۹. ۱۱۴. استفتاآت، ج ۱، ص ۵۳، س ۱۰۴. ۱۱۵. استفتاآت، ج ۱، ص ۵۳، س ۱۰۲. ۱۱۶. با جستن بیرون آمدن منی. ۱۱۷. سست شدن. ۱۱۸. استفتاآت، ج ۱، ص ۵۳، س ۱۰۳. ۱۱۹. منظور همان سوره «سجده» است. ۱۲۰. منظور همان سوره «فُصِّلَتْ» است. ۱۲۱. منظور همان سوره «نجم» است. ۱۲۲. منظور همان سوره «عَلَقَ» است. ۱۲۳. توضیح المسائل، م ۳۵۵؛ تحریر الوسیل، ج ۱، ص ۳۸. ۱۲۴. منظور همان سوره سی و دوم قرآن یعنی سوره «سجده» یا «الم تنزیل» است. ۱۲۵. العرو الوثقی، ج ۱، ص ۲۸۸، م ۵. ۱۲۶. استفتاآت، ج ۱، ص ۷۳، س ۱۲۷. ۱۲۷.

العرؤ الوثقی، ج ۱، ص ۲۹۲، م ۱۰. ۱۲۸. استفتاآت، ج ۱، ص ۵۴، س ۱۰۹. ۱۲۹. دفتر امام خمینی: بخش استفتا. ۱۳۰. توضیح المسائل، م ۳۹۱. ۱۳۱. تحریر الوسیل، ج ۱، ص ۴۳، م ۱۸. ۱۳۲. استفتاآت، ج ۱، ص ۶۵، س ۱۴۸. ۱۳۳. استفتاآت، ج ۱، ص ۶۵، س ۱۴۹. ۱۳۴. فروع کافی، ج ۵، ص ۴۹۴. ۱۳۵. توضیح المسائل، م ۲۴۱۲. ۱۳۶. در صورتی که زن اجازه داده و یا مرد عذری داشته و یا در سفر ضروری باشد، اشکالی ندارد. (تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۲۴۲، م ۱۳). ۱۳۷. توضیح المسائل، م ۲۴۱۸. ۱۳۸. ادامه این مسأله راه دیگری نیز دارد که می‌توانید به مأخذ آن مراجعه کنید. ۱۳۹. العرؤ الوثقی، ج ۲، ص ۸۱۰، م ۸. ۱۴۰. العرؤ الوثقی، ج ۲، ص ۸۰۰، م ۱۱. ۱۴۱. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۲۳۹، م ۸. ۱۴۲. العرؤ الوثقی، ج ۲، ص ۸۰۰، م ۱۱. ۱۴۳. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۲۳۹، م ۸؛ العرؤ الوثقی، ج ۲، ص ۸۰۰، م ۱۱. ۱۴۴. غیر از ظهر پنجشنبه که گفته شد مستحب است. ۱۴۵. اذان صبح. ۱۴۶. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۲۳۹، م ۸. ۱۴۷. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۲۳۹، م ۸؛ العرؤ الوثقی، ج ۲، ص ۸۰۰، م ۱۱. ۱۴۸. بدون هیچ روپوشی و اینکه هر دو کاملاً عریان باشند. ۱۴۹. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۲۳۹، م ۸؛ العرؤ الوثقی، ج ۲، ص ۸۰۰، م ۱۱. ۱۵۰. مثلاً پس از اذان مغرب. ۱۵۱. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۲۳۹، م ۸. ۱۵۲. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۲۳۹، م ۸. ۱۵۳. یعنی انسان با خود کاری کند که منی از او بیرون آید. ۱۵۴. خروج منی و خودارضایی جنسی زن و شوهر به وسیله ملامعه و بازی با یکدیگر حرام نیست. ۱۵۵. استفتاآت، ج ۱، ص ۵۱، س ۹۵. ۱۵۶. پس آمیزش شوهر با زن مستحاضه پیش از غسل حرام است (بنابر احتیاط واجب). ۱۵۷. توضیح المسائل، م ۴۲۸. ۱۵۸. توضیح المسائل، م ۴۵۰. ۱۵۹. توضیح المسائل، م ۴۸۹ و ۴۹۰. ۱۶۰. توضیح المسائل، م ۴۵۱. ۱۶۱. توضیح المسائل، م ۵۱۴. ۱۶۲. مرد می‌تواند مثلاً با استفاده از پاکتها و پوششهای پلاستیکی و ملامعه و بازی با همسرش و بدون عمل دخول، منی خود را در اختیار آزمایشگاه قرار دهد و سپس غسل جنابت کند. ۱۶۳. استفتاآت، ج ۱، ص ۷۶، س ۱۸۲. ۱۶۴. جلو. ۱۶۵. توضیح المسائل، م ۴۵۲. ۱۶۶. توضیح المسائل، م ۴۵۴. ۱۶۷. توضیح المسائل، م ۴۵۵. ۱۶۸. توضیح المسائل، م ۴۵۶. ۱۶۹. توضیح المسائل، م ۴۵۷. ۱۷۰. توضیح المسائل، م ۴۵۸. ۱۷۱. یعنی با صدقه و استغفار، کفاره از او ساقط نمی‌شود. ۱۷۲. توضیح المسائل، م ۴۶۱. ۱۷۳. تحریر الوسیل، ج ۱، ص ۵۳، پس از مسأله ۲. ۱۷۴. توضیح المسائل، م ۴۵۹. ۱۷۵. العرؤ الوثقی، ج ۱، ص ۳۴۲، م ۱۶. ۱۷۶. تحریر الوسیل، ج ۱، ص ۵۳، م ۴. ۱۷۷. استفتاآت، ج ۱، ص ۶۸، س ۱۵۹. ۱۷۸. استفتاآت، ج ۱، ص ۷۴، س ۱۷۸. ۱۷۹. استفتاآت، ج ۱، ص ۷۵، س ۱۷۹. ۱۸۰. البته چون منی از مرد بیرون آمده، غسل جنابت بر مرد واجب است. ۱۸۱. استفتاآت، ج ۱، ص ۷۴، س ۱۷۷. ۱۸۲. استفتاآت، ج ۱، ص ۷۰، س ۱۶۵. ۱۸۳. توضیح المسائل، م ۴۳۵ و ۴۳۶. ۱۸۴. توضیح المسائل، م ۴۳۹. ۱۸۵. استفتاآت، ج ۱، ص ۷۲، س ۱۶۹. ۱۸۶. توضیح المسائل، م ۸۲؛ تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۲۳۹، م ۸؛ العرؤ الوثقی، ج ۱، ص ۱۹۴ و ج ۲، ص ۸۰۰، م ۱۰ و ص ۸۰۱، م ۱۸ و ۲۰. ۱۸۷. وسائل الشیخ، ج ۱۴، ص ۸۳. ۱۸۸. بحار الانوار، ج ۶۰، ص ۳۵۹/ علل الشرائع. ۱۸۹. توضیح المسائل، م ۵۷. ۱۹۰. توضیح المسائل، م ۶۳. ۱۹۱. استفتاآت، ج ۱، ص ۱۰۹، س ۲۹۲. ۱۹۲. العرؤ الوثقی، ج ۱، ص ۷۳، پس از مسأله ۵. ۱۹۳. استفتاآت، ج ۱، ص ۱۱۰، س ۲۹۶. ۱۹۴. استفتاآت، ج ۱، ص ۱۰۹، س ۲۹۳. ۱۹۵. پوست. ۱۹۶. استفتاآت، ج ۱، ص ۳۶، س ۴۳. ۱۹۷. استفتاآت، ج ۱، ص ۶۴، س ۱۴۱. ۱۹۸. استفتاآت، ج ۱، ص ۱۲۲، س ۳۳۴. ۱۹۹. العرؤ الوثقی، ج ۱، ص ۲۱۸، م ۴۷. ۲۰۰. العرؤ الوثقی، ج ۱، ص ۶۶۳، م ۱۲. ۲۰۱. العرؤ الوثقی، ج ۱، ص ۷۱۰، م ۱۴. ۲۰۲. استفتاآت، ج ۱، ص ۱۵۲، س ۸۶. ۲۰۳. استفتاآت، ج ۱، ص ۲۹۹، س ۵۵۶. ۲۰۴. استفتاآت، ج ۱، ص ۱۸۵، س ۲۱۲. ۲۰۵. استفتاآت، ج ۱، ص ۱۰۹، س ۲۹۴. ۲۰۶. استفتاآت، ج ۱، ص ۱۱۰، س ۲۹۷. ۲۰۷. استفتاآت، ج ۱، ص ۱۱۱، س ۲۹۸. ۲۰۸. استفتاآت، ج ۱، ص ۱۶۹، س ۱۵۸. ۲۰۹. استفتاآت، ج ۱، ص ۱۶۹، س ۱۵۷. ۲۱۰. استفتاآت، ج ۱، ص ۱۷۱، س ۱۶۵. ۲۱۱. استفتاآت، ج ۱، ص ۱۶۵، س ۱۴۲. ۲۱۲. توضیح المسائل، م ۲۲۴. ۲۱۳. استفتاآت، ج ۱، ص ۱۱۰، س ۲۹۵. ۲۱۴. استفتاآت، ج ۱، ص ۱۰۶، س ۲۸۳. ۲۱۵. استفتاآت، ج ۱، ص ۱۰۷، س ۲۸۴. ۲۱۶. استفتاآت، ج ۱، ص ۱۰۸، س ۲۸۹. ۲۱۷. استفتاآت، ج ۱، ص ۶۳، س ۱۳۹. ۲۱۸. استفتاآت، ج ۱، ص ۱۱۲، س ۳۰۰. ۲۱۹. استفتاآت، ج ۱، ص ۱۱۱، س ۲۹۹. ۲۲۰. ات بحار الانوار، ج ۵۱، ص

۱ / امالی طوسی. ۲۲۱- اتل مکارم الاخلاق، ج ۰، ص یبی. ۲۲۲. مستدرک الوسائل، ج ۱۵، ص ۱۸۰. ۲۲۳. رساله نوین فقهی پزشکی، ج ۱، ص ۱۶۱. ۲۲۴. با اقتباس از: رساله نوین فقهی پزشکی، ج ۱، ص ۱۶۱ و ۱۶۲ / نه ماه در انتظار نوزاد، تألیف و ترجمه فریناز عسکری، ص ۸۷. ۲۲۵. توضیح المسائل، م ۴۳۷. ۲۲۶. رساله نوین فقهی پزشکی، همو، ص ۱۷۹. ۲۲۷. برای آشنایی بیشتر با جزئیات و کیفیت پرداخت دیه به کارشناسان و یا کتابهای فقهی مراجعه کنید. ۲۲۸. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۵۹۷، پیش از مسأله ۱. ۲۲۹. استفتا. ۲۳۰. پیش از چهار ماهگی. ۲۳۱. رساله نوین، ج ۳، ص ۱۰۱. ۲۳۲. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۵۹۸، م ۵. ۲۳۳. العرو الوثقی، ج ۱، ص ۶۱، م ۹. ۲۳۴. توضیح المسائل، م ۵۲۴. ۲۳۵. توضیح المسائل، م ۵۵۸. ۲۳۶. با اقتباس از: رساله نوین فقهی پزشکی، ج ۱، ص ۱۶۵ و ۱۶۶ / الفقه علی المذاهب الخمس، محمدجواد مغنیه، ص ۳۸۲. ۲۳۷. توضیح المسائل، م ۲۸۷۴. ۲۳۸. توضیح المسائل، م ۲۸۷۵. ۲۳۹. توضیح المسائل، م ۲۸۷۶. ۲۴۰. توضیح المسائل، م ۲۸۷۷. ۲۴۱. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۲۴۲، م ۱۴. ۲۴۲. رساله نوین فقهی پزشکی، ج ۱، ص ۱۸۷. ۲۴۳. رساله نوین فقهی پزشکی، ج ۱، ص ۱۸۷. ۲۴۴، ۲، ۳ و ۴. رساله نوین فقهی پزشکی، ج ۱، ص ۱۸۸. ۲۴۸ و ۶. همان، ج ۱، ص ۱۸۹. ۲۵۰، ۲ و ۳. رساله نوین فقهی پزشکی، ج ۱، ص ۱۸۹. ۲۵۳ و ۵. همان، ص ۱۹۰. ۲۵۵. رساله نوین فقهی پزشکی، ج ۱، ص ۱۹۰. ۲۵۶. رساله نوین فقهی پزشکی، ج ۱، ص ۱۸۲. ۲۵۷. استفتاآت، ج ۱، ص ۵۲، س ۹۸. ۲۵۸. دفتر امام خمینی: بخش استفتا. ۲۵۹. دفتر امام خمینی: بخش استفتا. ۲۶۰. دفتر امام خمینی: بخش استفتا. ۲۶۱. استفتاآت، ج ۱، ص ۷۰، س ۱۶۴. ۲۶۲. رساله نوین، ج ۱، ص ۱۱۲. ۲۶۳. توضیح المسائل، م ۵۰۸. ۲۶۴. توضیح المسائل، م ۵۰۹. ۲۶۵. توضیح المسائل، م ۵۱۰. ۲۶۶. توضیح المسائل، م ۵۱۲. ۲۶۷. توضیح المسائل، م ۵۱۱. ۲۶۸. تحریر الوسیل، ج ۱، ص ۶۰ و ۶۱، پیش از مسأله ۱. ۲۶۹. نظیر عبادتهایی که مانند نماز باید با وضو یا غسل یا تیمم به جا آورده شوند، ولی به جا آوردن عبادتهایی که وضو و غسل و تیمم برای آنها لازم نیست مانند نماز میت، مانعی ندارد. و چیزهایی که بر جنب حرام است و در احکام جنابت گفته شد. ۲۷۰. توضیح المسائل، م ۵۱۳. ۲۷۱. توضیح المسائل، م ۵۱۴. ۲۷۲. توضیح المسائل، م ۵۱۵. ۲۷۳. توضیح المسائل، م ۵۱۶. ۲۷۴. توضیح المسائل، م ۵۱۷. ۲۷۵. توضیح المسائل، م ۵۱۸. ۲۷۶. توضیح المسائل، م ۵۱۹. ۲۷۷. توضیح المسائل، م ۵۲۰. ۲۷۸. روزهای پاکی. ۲۷۹. تحریر الوسیل، ج ۱، ص ۶۱، م ۱. ۲۸۰. تحریر الوسیل، ج ۱، ص ۶۱، م ۳. ۲۸۱. تحریر الوسیل، ج ۱، ص ۶۲، م ۴. ۲۸۲. یعنی با ترک عبادت احتیاط کند تا وضع و تکلیف او روشن شود. ۲۸۳. تحریر الوسیل، ج ۱، ص ۶۲، م ۵. ۲۸۴. العرو الوثقی، ج ۱، ص ۶۲، م ۱۳. ۲۸۵. استفتاآت، ج ۱، ص ۷۶، س ۱۸۳. ۲۸۶. استفتاآت، ج ۱، ص ۷۷، س ۱۸۴. ۲۸۷. استفتاآت، ج ۱، ص ۷۷، س ۱۸۶. ۲۸۸. با اقتباس از: رساله نوین فقهی پزشکی، ج ۱، ص ۱۵۷ / نه ماه در انتظار نوزاد، تألیف و ترجمه فریناز عسکری، ص ۱۳۹. ۲۸۹. بحار الانوار، ج ۱۰۴، ص ۱۲۳ / مکارم الاخلاق. ۲۹۰. توضیح المسائل، م ۲۴۱۲.

اقتصاد خانواده

نّفقه (مخارج زن)

۱. تعریف نفقه ۱. زنی که عقد دائمی شده نباید بدون اجازه شوهر از خانه بیرون رود، و باید خود را برای هر لذتی که او می‌خواهد تسلیم نماید، و بدون عذر شرعی از نزدیکی کردن او جلوگیری نکند. و اگر در اینها از شوهر اطاعت کند، تهیه غذا و لباس و منزل او و لوازم دیگری که در کُتب ذکر شده بر شوهر واجب است، و اگر تهیه نکند چه توانایی داشته باشد یا نداشته باشد، مدیون زن است. ۲. ۳۷۱. اگر زن در کارهایی که در مسأله پیش گفته شد اطاعت شوهر را نکند گناهکار است، و حق غذا و لباس و منزل و همخوابی ندارد، ولی مهر او از بین نمی‌رود. ۳. ۳۷۲. مرد حق ندارد زن خود را به خدمت خانه مجبور کند. ۴. ۳۷۳. مخارج سفر زن اگر بیشتر از مخارج وطن باشد با شوهر نیست، ولی اگر شوهر مایل باشد که زن را سفر ببرد باید خرج سفر او را بدهد. ۵. ۳۷۴. زنی

که از شوهر اطاعت می‌کند اگر مطالبه خرجی کند و شوهر ندهد می‌تواند جهت الزام شوهر بر پرداخت نفقه به حاکم شرع و اگر ممکن نباشد به عدول مؤمنین، ۳۷۵ و اگر آن هم ممکن نباشد به فُسیاق مؤمنین مراجعه نماید. و چنانچه الزام شوهر بر دادن نفقه ممکن نباشد می‌تواند در هر روز به اندازه خرجی آن روز بدون اجازه از مال او بردارد، و اگر ممکن نیست چنانچه ناچار باشد که معاش خود را تهیه کند، در موقعی که مشغول تهیه معاش است اطاعت شوهر بر او واجب نیست. ۳۷۶. ۶. اگر زن به جهت عذر شرعی یا عقلی مانند حیض یا احرام یا اعتکاف واجب یا بیماری و یا غیر اینها نتواند خود را تمکین شوهر کند، نفقه‌اش از بین نمی‌رود. و همچنین اگر زن با اجازه شوهر مسافرت کند - چه سفر واجب باشد یا مستحب و یا مباح - و یا در کار واجب مُصَیِّقِی ۳۷۷ مانند حج واجب، بدون اجازه شوهر و یا حتی با منع و نهی او نیز مسافرت کند، نفقه‌اش از بین نمی‌رود، بر خلاف مواردی که زن بدون اجازه شوهر به مسافرت مستحب یا مباح می‌رود. پس در این گونه موارد نفقه زن از بین می‌رود، بلکه چنانچه زن بدون اجازه شوهر از خانه بیرون رود - حتی اگر برای غیر مسافرت باشد، تا چه رسد به اینکه برای مسافرت باشد - نفقه‌اش از بین می‌رود، زیرا سرپیچی و نشوزی که از بین برنده نفقه زن است تحقق پیدا کرده است. ۳۷۸. ب. مقدار نفقه ۷. نفقه زن مقدار معینی ندارد، بلکه قانون این است که شوهر آنچه را زن نیاز دارد تهیه کند، مانند غذا، خورش، پوشاک، فرش، روانداز، مسکن، خدمتکار ۳۷۹ و وسایلی که برای آشامیدن، پختن، نظافت و غیر اینها لازم دارد ... ۳۸۰. ج. شرط پرداخت نفقه ۸. شرط استحقاق زن برای دریافت نفقه و خرجی، فقر و نیاز زن نیست. از این رو زن بر شوهر حق نفقه دارد اگر چه زن، بی‌نیازترین مردم باشد. ۳۸۱. د. چگونگی پرداخت نفقه ۹. چگونگی پرداخت نفقه به صورت غذا و خورش یا بدین گونه است که زن مانند سایر اعضای خانواده طبق معمول با شوهرش در خانه هم‌خوراک می‌شود، و یا بدین صورت است که شوهر، خود نفقه را به زن می‌دهد ... ۳۸۲.

پرداخت نفقه به صورت پول نقد

۱۰. اگر زن و شوهر بر پرداخت نفقه به صورت پول نقد و قیمت غذا و خورش توافق کنند و زن آن را بگیرد مالکش می‌شود. و آنچه به عنوان نفقه بر مرد واجب بوده است ساقط می‌شود، ولی هیچ کدام حق ندارند دیگری را به پرداخت نفقه به صورت پول نقد وادار کنند. ۳۸۳. ه. 'صرفه‌جویی در نفقه ۱۱. اگر شوهر مخارج چند روز مثلاً یک هفته یا یک ماه را به زن بپردازد و این مدت بگذرد و زن آن را برای خود مصرف نکند، به این صورت که از جای دیگری - غیر از نفقه - مصرف کند یا کسی مخارج او را بدهد و یا زن با صرفه‌جویی، مقداری از نفقه را پس‌انداز کند، آنچه از نفقه زیاد می‌آید متعلق به زن و ملک اوست و شوهر حق پس گرفتن آن را ندارد ... ۳۸۴. یادسپاری کسی که مال ندارد و مخارجی بر او واجب است مثل خرج زن و بچه، باید کسب کند و برای کارهای مستحب مانند وسعت دادن به عیالات و دستگیری از فقرا کسب کردن مستحب است. ۳۸۵. استفتائات پرداخت نفقه و درآمد داشتن زن در صورتی که زن درآمد مُکفی داشته باشد، آیا شوهر می‌تواند از پرداختن نفقه به همسر خود امتناع ورزد؟ باسمه تعالی؛ نفقه زن بر شوهر واجب است گرچه زن درآمد کافی داشته باشد. ۳۸۶.

کسب حرام همسر

فرزند یا همسری که پدر یا همسرشان کسب حرام دارند یا خمس مالشان را نمی‌پردازند، چه تکلیفی دارند؟ چه از نظر خوردن و آشامیدن و چه از نظر نماز و روزه؟ باسمه تعالی؛ اگر چیزی که مورد استفاده فرزند یا همسر می‌باشد علم به حرام بودن آن ندارند تصرف جایز است، و اگر علم به حرام بودن دارند تصرف جایز نیست. ۳۸۷. دو. نفقه نزدیکان و خویشان ۱. طبق تفصیلی که خواهد آمد بر مرد واجب است نفقه و مخارج پدر و مادر خود را و پدران و مادران آنان اگر چه بالاتر نیز روند، و فرزندان و نوه‌های خود را اگر چه پایین‌تر نیز روند (مانند نبیره و نتیجه بپردازد (مرد باشند یا زن، کوچک باشند یا بزرگ، مسلمان باشند یا کافر). و

پرداخت مخارج به غیر اینها از نزدیکان بر انسان واجب نیست، اگر چه مستحب است بویژه به آنان که از وی ارث می‌برند. ۲۳۸۸. شرط وجوب پرداخت مخارج به نزدیکان فقر و نیاز آنان است، به این معنی که فعلاً رزق و روزی خود را نداشته باشند. پس پرداخت نفقه به کسی که فعلاً توانایی تأمین مخارج خود را دارد واجب نیست، اگر چه فقیری باشد که رزق و روزی تمام سالش را نداشته باشد و گرفتن زکات و مانند آن برایش جایز باشد ... البته اگر کسی از نزدیکان توانایی پیدا کردن کسب و کار مناسب با شأن خود را داشته و برای راحتی آن را رها کرده باشد، ظاهر این است که دادن نفقه به او واجب نیست. ۳۳۸۹. در وجوب پرداخت نفقه و مخارج به نزدیکان، شرط است که انسان پس از تأمین مخارج خود و همسر دائمی‌اش، توانایی پرداخت آن را داشته باشد ... ۴۳۹۰. مخارج نزدیکان مقدار معینی ندارد، بلکه واجب است مخارج آنان را به مقدار کافی از خوراک، خورش، پوشاک و مسکن با ملاحظه حال، شأن، زمان و مکان - به همان گونه‌ای که در مخارج همسر گذشت - پردازد. ۵۳۹۱. نفقه و مخارج پدر بر فرزندش واجب است و نفقه فرزندان پدرش بر وی واجب نیست، زیرا آنان برادرانش هستند. و همچنین مخارج همسر پدرش بر او واجب نیست. و بر پدر نفقه فرزندان و فرزندان پدرش - نه همسر فرزندانش - واجب است. ۳۹۲. استفتا

تأمین معاش پدر و مادر

در چه صورت تأمین معاش پدر و مادر بر فرزند واجب است و اطاعت از آنها تا چه حدی لازم است؟ باسمه تعالی؛ اگر پدر و مادر نتوانند معاش خود را تأمین کنند بر فرزند واجب است نفقه آنها را بدهد. و لازم است اولاد کاری که موجب اذیت والدین باشد انجام ندهند و بهتر است به صلاح اندیشیهای آنان احترام بگذارند. سه. هدیه دادن به خویشاوندان ۱. هدیه دادن به خویشاوندان مستحب است. آنان کسانی هستند که خداوند بزرگ دستور اکید به رابطه با آنان را داده و نهی شدید از قطع رابطه با آنان را کرده است ... و شایسته‌تر به این کار پدر و مادر هستند که خداوند بزرگ دستور نیکی به آنان را داده است ... و از همه سزاوارتر مادر است که نیکی به او و رابطه با وی بیشتر از پدر تأکید شده است ... ۲۳۹۳. برتری دادن برخی فرزندان بر برخی دیگر در هدیه دادن جایز است، ولی کراهت دارد. و چه بسا اگر موجب فتنه انگیزی و دشمنی و کینه مفسده آور باشد حرام شود، همان گونه که ممکن است اگر مفسده‌ای نداشته و برای برخی فرزندان خصوصیتی باشد که رعایت آن اولویت دارد، این برتری دادن چه بسا ترجیح داشته باشد. ۳۹۴. چهار. احکام خمس ا. تعریف خمس پرداخت ۱/۵ دارایی را پس از یک سال خمسی و با توجه به موارد و شرایطی که در شرع مقدس اسلام مشخص شده است، خمس می‌نامند. ب. زمان وجوب خمس ۱. خمس از چه موقعی بر انسان واجب می‌شود؟ باسمه تعالی؛ مکلف از موقعی که شروع به پیدا کردن درآمد می‌کند تا سر سال اگر از درآمد چیزی باقی ماند، خمس دارد. ۲۳۹۵. سن دختران و پسرانی که خمس و زکات به آنها واجب می‌شود چند سال باید باشد؟ باسمه تعالی؛ همان سن بلوغ ایشان است. ۳۳۹۶. کسی که تاکنون اصلاً خمس نداده، برای دادن خمس چگونه باید عمل کند؟ آیا خمس تمام وسایل و لوازم ضروری (مثل موتور، ماشین، یخچال، خانه و غیره) را نیز باید بدهد؟ و اگر بدهد همان قیمت خرید را بدهد یا خمس قیمت فعلی را؟ باسمه تعالی؛ به قیمت فعلی باید خمس بدهد، و برای تصفیه حساب، مصالحه لازم است که باید به یکی از وکلای مسلم الوکاله اینجانب مراجعه نماید. ۳۹۷. یادسپاری اگر بچه صغیر سرمایه‌ای داشته باشد و از آن منفعی به دست آید، بنا بر احتیاط واجب بعد از آنکه بالغ شد، باید خمس آن را بدهد. ۳۹۸. ج. موارد وجوب خمس در هفت چیز خمس واجب می‌شود: اول: منفعت کسب. دوم: معدن. سوم: گنج. چهارم: مال حلال مخلوط به حرام. پنجم: جواهری که به واسطه غواصی یعنی فرورفتن در دریا به دست می‌آید. ششم: غنیمت جنگ. هفتم: زمینی که کافر ذمی از مسلمان بخرد ... ۳۹۹. خمس درآمد و منفعت کسب ۱. هرگاه انسان از تجارت یا صنعت یا کسبهای دیگر مالی به دست آورد، اگر چه مثلاً نماز و روزه می‌تی را به جا آورد و از اجرت آن، مالی تهیه کند، چنانچه از مخارج سال خود او و عیالاتش زیاد بیاید، باید خمس یعنی پنج یک آن را به دستوری که بعداً گفته می‌شود بدهد. ۴۰۰. کسی

که دیگری مخارج او را می‌دهد، باید خمس تمام مالی را که به دست می‌آورد بدهد. ولی اگر مقداری از آن را خرج زیارت و مانند آن کرده باشد، فقط باید خمس باقیمانده را بدهد. ۴۰۱.۳. اگر از منفعت کسب آذوقه‌ای که برای مصرف سالش خریده در آخر سال زیاد بیاید، باید خمس آن را بدهد. و چنانچه بخواهد قیمت آن را بدهد در صورتی که قیمتش از وقتی که خریده زیاد شده باشد، باید قیمت آخر سال را حساب کند. ۴۰۲.۴. اگر از منفعت کسب پیش از دادن خمس اثاثیه‌ای برای منزل بخرد، چنانچه در بین سال احتیاجش از آن برطرف شود، واجب است که خمس آن را بدهد. و همچنین است زیورآلات زنانه اگر در بین سال وقت زینت کردن زن‌ها به آنها بگذرد. ۴۰۳.۵. اگر شخصی برای رفت و آمد خود وسیله نقلیه‌ای بخرد، آیا لازم است خمس آن را بدهد، یا از مخارج سالیانه محسوب می‌شود؟ باسمه تعالی؛ اگر در زندگی احتیاج به آن دارد و فقط برای کار و کسبش نیست خمس ندارد. ۴۰۴.۶. آیا کسی که از درآمد کارش از قبیل ماشین سواری، یخچال، تلویزیون یا لوازم زندگی دیگر که در این زمان مورد استفاده قرار می‌گیرد تهیه کند، خمس اینها چگونه می‌باشد؟ باسمه تعالی؛ اگر از درآمد بین سال تهیه کرده خمس ندارد، مگر آنکه در زندگی احتیاج به آن نداشته باشد و از شوون او نباشد. ۴۰۵.۷. به مواد غذایی روزانه که به صورت عادی و اندک در منزل وجود دارد مانند برنج و روغن و حبوبات و امثالهم نیز خمس تعلق می‌گیرد یا خیر؟ باسمه تعالی؛ اگر سر سال زیاد بیاید باید خمس آن را بدهند. ۴۰۶.۸. کسی برای مصارف عروسی پسرش «پول» تهیه کرده و قبل از تکمیل مراسم، سال به سر رسیده است، آیا خمس به این «پول» تعلق می‌گیرد یا خیر؟ باسمه تعالی؛ در فرض مرقوم مبلغ پس‌انداز شده از درآمد کسب خمس ۴۰۷ دارد. ۴۰۸.۹. به پولی که انسان برای ازدواج یا تحصیل کنار می‌گذارد، آیا خمس تعلق می‌گیرد یا خیر؟ باسمه تعالی؛ اگر از درآمد کسب باشد و سال بر آن بگذرد خمس دارد. ۴۰۹.۱۰. زنی که در خانه شوهرش به کسب و کاری مشغول است و شوهرش توانایی پرداخت هزینه‌های زندگی او را دارد، بر زن واجب است که بدون کم کردن هزینه‌ها خمس درآمد خود را بپردازد، زیرا هزینه‌های زندگی بر عهده شوهر است، مگر اینکه شوهر توانایی پرداخت هزینه‌های زندگی را نداشته باشد. ۴۱۰.۱۱. خانمی که نان و خوراک و وسایل زندگی‌اش را شوهرش تأمین می‌کند و خود نیز کار کند و پولش را فرش و وسایل مورد نیاز زندگی تهیه کند، آیا خمس به او تعلق می‌گیرد یا نه؟ باسمه تعالی؛ اگر بین سال صرف در مؤونه نموده خمس ندارد. ۴۱۱.۱۲. زن و شوهری هر دو کار می‌کنند و درآمد دارند، آیا به پول زن هم خمس تعلق می‌گیرد؟ باسمه تعالی؛ در زاید بر آنچه در بین سال خرج زندگی کرده خمس واجب است. ۴۱۲.۱۳. زنی که همه حقوق خود یا مقداری از آن را برای خرج زندگی در اختیار شوهر قرار می‌دهد، آیا باید خمس همه حقوق را بدهد یا خمس باقیمانده را؟ باسمه تعالی؛ هر مقدار از حقوق هر یک از زن و شوهر از مخارج سال زیاد بیاید صاحب حقوق مالک آن است و باید خمس آن را بپردازد، و چنانچه زن به شوهر بخشیده است و چیزی از آنچه بخشیده شده زیاد بیاید خمس ندارد. ۴۱۳. خمس مال حلال مخلوط به حرام ۱. اینجانب معتقد و مقید به اجرای دستورات اسلام هستم، متأسفانه پدر و مادرم تقید کامل به مسائل اسلامی ندارند و از چیزهای حرام پرهیز نمی‌کنند، به همین جهت خمس نمی‌دهند. و از طرفی من به منزل آنها رفت و آمد دارم و احیاناً چیزی می‌گیرم یا می‌خورم یا آنها هدیه‌ای خوراکی یا غیره به من می‌دهند. با توجه به اینکه خمس نمی‌دهند، غذا خوردن در خانه آنها یا قبول هدیه برای من صحیح است و می‌توانم تصرف نمایم یا خیر؟ باسمه تعالی؛ اگر یقین ندارید که آنچه مورد تصرف شماست در خانه آنها یا به شما می‌دهند مال حرام باشد، می‌توانید تصرف کنید. ۴۱۴. ۲. از آنجا که در خانواده‌ای زندگی می‌کنم که از مال حلال مخلوط به حرام زندگیمان می‌چرخد و سرپرست خانواده هم نمی‌خواهد مال حلال مخلوط به حرام را جدا کند و خمس هم نمی‌دهد و من هم هیچ کاری نمی‌توانم بکنم، تکلیف پولی که می‌گیرم و لباسهای مورد استفاده و اشیا و غذاهایی که می‌خورم و مکان نماز چیست؟ باسمه تعالی؛ اگر یقین دارید اموالی که تحت تصرف شما قرار می‌گیرد از مال حرام است یا با مال حرام تهیه شده تصرف جایز نیست، مگر آنکه با اجازه حاکم شرع مال حرام یا مقدار خمس مال را جدا کنید. ۴۱۵.۳. خانمی با دو فرزند خود زندگی می‌کند و خرج معاش خود را از راه سرمایه‌ای که

دارد به دست می‌آورد، اگر این سرمایه را به کسی که خمس مالش را نمی‌دهد داده باشد تا برای او کار کند، وضع پولی که از این راه به دست می‌آید چیست؟ باسمه تعالی؛ اگر با پول غیر مُحَمَّس مخلوط نشده باشد مانع ندارد و الاً باید از حاکم شرع اجازه بگیرد. ۴۴۱۶. شخصی با اطلاع به اینکه پدرش خمس مال خود را نمی‌پردازد و تا به حال نپرداخته است، آیا با وجود اینکه دارای ثروت و درآمد کافی است می‌تواند از آن پول جهت تأمین مایحتاج خود بگیرد؟ مثلاً خرید خانه، ازدواج، خرج روزمره، خرج تحصیلی؟ حکم کسی که تا به حال از این پول استفاده می‌کرده و نمی‌داند که چه مقدار استفاده کرده چیست؟ و در صورتی که خودش هیچ درآمدی نداشته باشد چگونه؟ باسمه تعالی؛ اگر یقین دارد که در آنچه تصرف کرده یا می‌کند خمس هست، باید به حاکم شرع مراجعه و استجازه کند. ۴۱۷. د. موارد واجب نبودن خمس در مواردی پرداخت خمس واجب نیست. برخی از آنها عبارتند از: ۱. بخشش و هدیه ۱. اگر از غیر کسب مالی به دست آورد مثلاً چیزی به او ببخشند واجب نیست خمس آن را بدهد. ۴۱۸. ۲. اگر چیزی را که خمس آن داده نشده ۴۱۹ به کسی ببخشند، پنج یک آن چیز مال او نمی‌شود. ۳۴۲۰. طلایی که زن به صورت بخشش دریافت کرده، البته نه از شوهر بلکه از مادر یا خواهرش، آیا این طلا خمس دارد؟ باسمه تعالی؛ بخشش خمس ندارد. ۴۲۱. پسری که هنوز ازدواج نکرده است، پدر پولی یا زمینی یا اشیایی به پسر می‌بخشد که ازدواج کند، این اشیا که بخشیده شده است خمس دارد یا خیر؟ باسمه تعالی؛ بخشش خمس ندارد. ۴۲۲. ۵. پدر مبلغ ۲۰۰ هزار تومان و یک مغازه به من بخشید و چون قبل از رسیدن آخر سالش بود باید من خمس مبلغ مذکور و خمس سرقفلی مغازه را بدهم یا نه؟ ضمناً ۲۷ هزار تومان از طرف همسر من به این جانب به عنوان چشم‌روشنی و عیدی داده‌اند آیا خمس دارد؟ باسمه تعالی؛ بخشش و چشم‌روشنی و عیدی خمس ندارد. ۴۲۳. ۶. آیا عیدی و پاداشی که دولت به کارمندان می‌دهد و به صورت پول نقد یا سکه آزادی است خمس دارد یا نه؟ باسمه تعالی؛ خمس ندارد. ۴۲۴. ۷. پولی که انسان به نام فرزندش پس‌انداز می‌کند و در صورت احتیاج، از آن پول برداشته و دوباره به حساب فرزند می‌گذارد، آیا باید خمس آن را بپردازد؟ باسمه تعالی؛ اگر مناسب شأن خود به فرزند بخشیده خمس ندارد. ۴۲۵. ۸. مبلغی بنیاد شهید و ارتش به خانواده شهدا می‌پردازند آیا خمس دارد یا خیر؟ باسمه تعالی؛ خمس ندارد. ۴۲۶. ۹. قطعه زمینی است که برای تأمین منزل خریداری شده و فعلاً تصمیم گرفته‌ایم این زمین را بفروشیم جهت خرید منزل، ولی این پول به مقدار خرید منزل نیست. آیا می‌توانیم تا هنوز سال مالی ما نرسیده پول زمین یا خود زمین را به همسر یا فرزندمان هبه کنیم یا نه؟ باسمه تعالی؛ هبه مانع ندارد، ولی اگر زمین از درآمد و حقوق بدون دادن خمس تهیه شده با فروش، خمس پول آن را باید بپردازید، و همچنین اگر هبه خود زمین، زاید بر شأن یا برای فرار از خمس باشد، باید خمس زمین داده شود. ۴۲۷. ۱۰. کسی که از پول خمس نداده اشیایی را بخرد و به خانواده خود ببخشد، چه حکمی دارد؟ باسمه تعالی؛ با علم به وجود خمس در آن، جایز نیست. ۴۲۸. ۲. مهریه و ارثیه ۱. مهری را که زن می‌گیرد خمس ندارد. و همچنین ارثی که به انسان می‌رسد ... ۴۲۹. ۲. اگر مالی به ارث به او برسد و بداند کسی که این مال از او به ارث رسیده خمس آن را نداده، باید خمس آن را بدهد. و نیز اگر در خود آن مال، خمس نباشد، ولی انسان بداند کسی که آن مال از او به ارث رسیده، خمس بدهکار است، باید خمس را از مال او بدهد. ۴۳۰. ۳. چه می‌فرمایید درباره کسی که خانه خود را فروخته و نصف خانه را قبلاً به عیال خود بابت مهریه واگذار کرده، و اکنون نمی‌تواند با قیمت نصف خانه که مال خود اوست خانه دیگری مانند خانه اول تهیه نماید، آیا این شخص باید خمس سهم خود را پس از فروختن بپردازد یا خیر؟ باسمه تعالی؛ اگر خانه را از درآمد کسب و حقوق، قبل از ادای خمس تهیه کرده، نسبت به نصف خودش باید خمس بدهد. ۴۳۱. ۴. اخیراً مقداری طلا از قبیل النگو و غیره که مربوط به همسر و دخترم بوده به مبلغ ۲۶۱۰۰۰ ریال به منظور خرید آپارتمانی فروخته‌ام که مبلغ هجده هزار تومان از ارزش طلای فروخته شده دائماً و به طور مستمر مورد استفاده خانواده‌ام بود، و بقیه آن بیش از یک سال است که مورد استفاده قرار نگرفته است. با توجه به اینکه کل طلاهای خریداری شده قبل از زمان داشتن حساب سال (خمس) در طول مدت خدمت ۱۸ ساله خریداری شده لطفاً بفرمایید: ۱. آیا باید خمس کل

مبلغ طلاهای فروخته شده را پرداخت نمود؟ ۲. آیا باید خمس آن مقدار از پول طلاهای فروخته شده که بیش از یک سال مورد استفاده قرار نگرفته داده شود؟ ۳. یا با توجه به موارد اشاره شده به منظور خرید خانه اصلاً تعلق نمی‌گیرد؟ باسمه تعالی؛ اگر طلاها به همسر و دخترتان بخشیده شده یا از مهریه ایشان بوده، پول فروش آن خمس ندارد، مگر اینکه با پول غیر مُخمس تهیه شده باشد. ۴۳۲. ۵. پدری فوت کرده و مقداری پول نقد به ارث می‌گذارد. چند بچه صغیر دارد که مادرشان قَیم آنهاست. آیا پرداخت خمس آن پول بر آنها لازم است؟ باسمه تعالی؛ اگر یقین ندارند که خمس پول مزبور را در حیات خود نداده است، لازم نیست خمس بدهند. ۴۳۳. ۳. هزینه‌های سالانه ۱. خرجهایی را که انسان برای به دست آوردن فایده می‌کند، از فایده کسر می‌شود و خمس ندارد. ۴۳۴. ۲. آنچه از منافع کسب در بین سال به مصرف خوراک و پوشاک و اثاثیه و خرید منزل و عروسی و جهیزیه دختر و زیارت و مانند اینها می‌رساند، در صورتی که از شأن او زیاد نباشد و زیاده روی هم نکرده باشد، خمس ندارد. ۴۳۵. ۳. جوانی که می‌داند پنج سال دیگر عیال می‌گیرد و محتاج به خانه می‌شود، اگر در مدت این پنج سال از درآمد خود خانه تهیه کند، خمس آن واجب است یا نه؟ باسمه تعالی؛ اگر در موقع حاجت نتواند خانه را تهیه کند و باید بتدریج مایحتاج آن را تهیه کند خمس ندارد، و اگر پولی را جمع کند خمس سالهای گذشته را باید بدهد. ۴۳۶. ۴. شخصی برای فرزندش بعد از ازدواج خانه‌ای خریده برای سکونت، آیا خمس دارد یا نه؟ باسمه تعالی؛ خانه خمس ندارد، ولی اگر با پولی که سال بر آن گذشته بدون دادن خمس خریده، باید خمس بدهد. ۴۳۷. ۵. آیا بر تمام اثاث منزل خمس واجب است یا فقط چیزهای نقدی و اشیای خوردنی هستند که خمس دارند؟ باسمه تعالی؛ تمام آنچه که از درآمد کسب تهیه شده و سال بر آن گذشته خمس دارد، مگر در مؤونه ۴۳۸. ۶. کسانی که ازدواج نکرده‌اند و مبلغی پول دارند و به خاطر اینکه این مبلغ پولی که دارند در راههای بیهوده مصرف نشود لوازم خانگی می‌خرند کنار می‌گذارند که وقتی ازدواج کردند از آنها استفاده کنند، بفرمایید که خمس دارد یا خیر؟ باسمه تعالی؛ اگر آنچه تهیه کرده‌اند مورد حاجت آنهاست و در وقت لزوم نمی‌توانند تهیه کنند و از درآمد سال تهیه شده خمس ندارد. ۴۳۹. ۷. پولی که به‌عنوان وام از بانک یا جایی دیگر جهت انجام معامله و یا راه‌اندازی کارگاه گرفته شده باشد، به آن خمس تعلق می‌گیرد یا خیر؟ باسمه تعالی؛ وام خمس ندارد. ۴۴۰. ۸. شخصی مبلغی قرض نموده برای خرید ماشین سواری یا درست نمودن منزل مسکونی. قبل از خرید، سال خمس وی می‌رسد و نَفَس پول باقی است، آیا به چنین پولی خمس تعلق می‌گیرد یا نه؟ باسمه تعالی؛ خمس ندارد. ۴۴۱. ۹. اگر مقداری پول قرض کرده باشم برای مخارج ازدواج یا خرید بعضی از وسایل مورد نیاز زندگی و مقداری از حقوقم را در هر ماه بابت این قرض بدهم، باز هم در این مورد خمس به اموال بنده تعلق می‌گیرد یا نه؟ باسمه تعالی؛ هر چه کار در بین سال بابت بدهی مزبور پرداخت شده خمس ندارد. ۴۴۲. ۱۰. طلایی که مرد برای زن خود می‌خرد، آیا باید خمسش را بدهد؟ باسمه تعالی؛ اگر به مقدار شوون باشد خمس ندارد. ۴۴۳. ۱۱. اگر زنی طلایی زینتی خود را که بدان نیز احتیاج دارد برای رفع نیازمندی‌ها و مؤونه زندگی بفروشد و در سال مصرف کند: ۱. آیا متعلق خمس است یا نه؟ ۲. چنانچه پولش تا تمام سال به مصرف نرسید و ماند برای سال دیگر، آیا خمس دارد یا خیر؟ ۳. و در هر صورت اگر سالهای بعد چون نیاز به زینت دارد اگر بخواهد دو مرتبه از درآمد کار طلایی بخرد، باید خمس آن را بدهد یا نه؟ باسمه تعالی؛ طلا اگر از درآمد کسب پیش از پرداخت خمس تهیه شده و در سال بعد به فروش رسیده، پول فروش آن خمس دارد، و بعد اگر خواست از درآمد کسب به مقدار شوون خود زینت آلایت تهیه کند از مؤونه محسوب است و خمس ندارد. ۴۴۴. ۱۲. خرج عروسی پسر خمس دارد یا نه؟ باسمه تعالی؛ خمس ندارد. ۴۴۵. ۱۳. پیراهنی را گلدوزی کردم و مدت یک سال و اندی اتمام آن طول کشید آیا به این لباس خمس تعلق می‌گیرد یا نه؟ باسمه تعالی؛ خمس ندارد. ۴۴۶. خمس جهیزیه ۱. اگر انسان نتواند یکجا جهیزیه دختر را تهیه کند و مجبور باشد که هر سال مقداری از آن را تهیه نماید یا در شهری باشد که معمولاً هر سال مقداری از جهیزیه دختر را تهیه می‌کنند، به طوری که تهیه نکردن آن عیب است، چنانچه در بین سال از منافع آن سال جهیزیه بخرد خمس ندارد. ۴۴۷. ۲. جهیزیه‌ای که برای دختر کنار گذاشته

می‌شود و یا پولی که برای خرید جهیزیه کنار گذاشته می‌شود خمس دارد یا نه؟ باسمه تعالی؛ اگر پول کنار بگذارد خمس دارد. ۳۴۴۸. آیا به جهیزیه زنی که به خانه شوهر آمده و پدرش خمس مالش را نپرداخته، خمس تعلق می‌گیرد یا خیر؟ باسمه تعالی؛ اگر یقین نداشته باشد که در جهیزیه خمس است لازم نیست خمس بدهد. و اگر یقین دارد باید به حاکم شرع مراجعه کند و در صورت پرداخت خمس یا اجازه می‌تواند در جهیزیه تصرف نماید. ۴۴۴۹. اگر کسی جهیزیه و یا قبالة را فروخت، مازاد بر قیمت اول را سر سال خود چه کند؟ ترقی جهیزیه و قبالة که زمانی صد تومان بوده و اکنون یکصد هزار تومان گردیده، خمس دارد یا نه؟ باسمه تعالی؛ خمس ندارد، مگر آنکه از پولی تهیه شده باشد که باید خمس آن را بدهد. ۵۴۵۰. طبق فتاویٰ شما: «جهیزیه‌ای که پدر برای دخترش در طول سال و از مخارج سالانه‌اش تهیه می‌کند، خمس ندارد». پدری است که در ضمن تهیه جهیزیه برای دختر خود، برای پسرش نیز وسایلی می‌خرد تا موقع شروع زندگی خود در آینده سختی نکشد، آیا باید خمس این وسایل را بدهد؟ باسمه تعالی؛ اگر مرسوم و متعارف نیست خمس آن را بدهد. ۶۴۵۱. پسر عموی من که او را در حسب ظاهر عادل راستگو می‌دانم، ایشان می‌گویند که پدر زن تو خمس نمی‌دهد و بنا بر شناختی که به پدر زنم و نحوه زندگی ایشان دارم احتمالاً ایشان خمس مالش را نمی‌دهد. در رابطه عروسی با دخترش (که دختر عموی بنده هست) پدر زنم به من و همسرم جهیزیه داده است. حال تکلیف بنده در رابطه با استفاده از آن چیست؟ باسمه تعالی؛ اگر یقین به بودن خمس در جهیزیه ندارید بر شما چیزی نیست. ۴۵۲. بعضی از دختر خانمهای آموزگار حقوق دریافتی‌شان را کلاً پس انداز می‌کنند و چون فعلاً در خانه پدر و مادر هستند احتیاج به خرج کردن پول ندارند. از طرفی قصد تهیه خانه هم ندارند و فقط مقداری از این پول را جهیزیه تهیه می‌کنند، آیا اینها باید سال مالی داشته باشند یا خیر؟ آیا به پس انداز آنها یا جهیزیه‌شان خمس و سهم امام تعلق می‌گیرد یا خیر؟ باسمه تعالی؛ اگر در بین سال جهیزیه تهیه کرده باشند خمس ندارد، ولی اگر پول پس انداز نموده باید خمس آن را بدهد. ۸۴۵۳. هنگام ازدواج، پدرم مقداری جهیزیه به من دادند، اگر چه پول آنها از درآمد ماهیانه‌اش بوده، ولی با نهایت تأسف ایشان خمس و زکات نمی‌پردازند و در بعضی از زمینه‌ها گرانفروشی نیز کرده‌اند، با این صورت آیا من باید خمس جهیزیه‌ها را بپردازم؟ باسمه تعالی؛ اگر یقین ندارید که جهیزیه از پولی که باید خمس آن داده شود، تهیه شده باشد چیزی بر شما نیست. ۴۵۴. سرمایه‌ای که اگر خمس آن داده شود مانع امرار معاش می‌گردد کسی که با سختی سرمایه‌ای را تهیه کرده است که اگر خمس آن را بدهد با بقیه آن نمی‌تواند کاری که با آن می‌خواهد امرار معاش کند شروع نماید. چه وقت باید خمس این سرمایه را بدهد؟ باسمه تعالی؛ اگر با دادن خمس نمی‌تواند امرار معاش نماید خمس ندارد. ۵۴۵۵. مال گرفته شده از کافر یا کسی که به دادن خمس عقیده ندارد اگر از کافر یا کسی که به دادن خمس عقیده ندارد مالی به دست انسان آید، واجب نیست خمس آن را بدهد. ۴۵۶. یادسپاری بنابر احتیاط واجب باید خمس مال حلال مخلوط به حرام را از عین همان مال بدهد، ولی خمس‌های دیگر را می‌تواند از همان چیز بدهد یا به مقدار قیمت خمس که بدهکار است پول بدهد. ۴۵۷. اگر بچه‌ای معدنی را بیرون آورد یا مال حلال مخلوط به مال حرام داشته باشد یا گنجی پیدا کند یا به واسطه فرو رفتن در دریا جواهری بیرون آورد، ولی او باید خمس آنها را بدهد. ۴۵۸. ه. آغاز سال خمسی و زمان پرداخت خمس آغاز سال خمسی همان نخستین روز به دست آوردن «درآمد» است و پایان سال خمسی یعنی زمان پرداخت خمس، یک سال پس از آن تاریخ است. بنابراین، آغاز سال خمسی برای کارمندان نخستین روزی است که حقوق دریافت می‌کنند، و برای کارگران نخستین روزی است که دستمزد می‌گیرند، و برای کشاورزان نخستین روزی است که محصول برداشت می‌کنند، و برای باغداران نخستین روزی است که میوه می‌چینند، و برای مغازه داران نخستین روزی است که معامله انجام می‌دهند. بنابراین باید توجه داشت اگر پایان سال خمسی کسی مثلاً اول فروردین ۱۳۷۸ باشد، و درآمدی در روز بیست و هشتم اسفند ۱۳۷۷ به دست آورد و تا اول فروردین سال ۱۳۷۸ باقی مانده و اضافه باشد، باید خمس آن را در دو روز دیگر بدهد، نه اینکه فکر کند باید خمس این درآمد را در صورت اضافه بودن در بیست و هشتم اسفند ۱۳۷۸ بدهد. ۴۵۹. استفتائات سال خمسی برای قرض داران ۱. آیا

کسی که قرض دارد و می‌داند آخر سال چیزی زیاد نمی‌آورد، باید حساب سال داشته باشد و حساب کند یا خیر؟ باسمه تعالی؛ در فرض سؤال، لازم نیست. ۴۶۰ تغییر سال خمسی ۲. آیا شخص می‌تواند رأس سال خمسش را تغییر دهد و کیفیت آن چگونه است؟ باسمه تعالی؛ سال را نمی‌تواند تغییر دهد مگر با اجازه ولی امر. ۴۶۱. ۳. آیا سال خمس باید سال شمسی باشد یا سال قمری؟ باسمه تعالی؛ سال را شمسی قرار دهید، اگر چه قمری هم مانعی ندارد. ۴۶۲. و. مصرف خمس ۱. خمس را باید دو قسمت کنند: یک قسمت آن سهم سادات است که امر آن با حاکم است، و باید آن را به مجتهد جامع الشرایط تسلیم کنند و یا با اذن او به سید فقیر یا سید یتیم یا به سیدی که در سفر درمانده شده بدهند. و نصف دیگر آن سهم امام (ع) است که در این زمان باید به مجتهد جامع الشرایط بدهند یا به مصرفی که او اجازه می‌دهد برسانند. ولی اگر انسان بخواهد سهم امام را به مجتهدی که از او تقلید نمی‌کند بدهد، در صورتی به او اذن داده می‌شود که بدانند آن مجتهد و مجتهدی که از او تقلید می‌کند سهم امام را به یک طرف مصرف می‌کنند. ۴۶۳. ۲. کسی که زنش سیده است بنا بر احتیاط واجب نباید به او خمس بدهد که به مصرف مخارج خودش برساند، ولی اگر مخارج دیگری دارد که به آن محتاج است و بر شوهرش واجب نیست، جایز است شوهر از بابت خمس به زن بدهد که به مصرف آن مخارج برساند. ۴۶۴. استفتائات مردی که زوجه‌اش سیده است می‌تواند خمس به او بدهد که مطابق شأن خودش دست بند و غیره تهیه کند؟ باسمه تعالی؛ بدون اجازه خصوصی از حاکم شرع نمی‌تواند. ۴۶۵. پدر خانم من زن سیده‌ای دارد. نامبرده به علت کهولت سن و بالا بودن مخارج زندگی نمی‌تواند به خرج آن برسد، البته چند نفر عائله دارد، آیا می‌شود مقداری از سهم سادات را به زن سیده او داد و آیا می‌توان رد مظالم و کفاره روزه را به ایشان داد؟ باسمه تعالی؛ اگر فقیر است از کفارات و مظالم می‌توانند به او بدهند. و چنانچه زن سیده، فقیر باشد و شوهر او نتواند نفقه او را بدهد، به مقدار مخارج خودش می‌تواند سهم سادات بگیرد، ولی باید با اجازه باشد. ۴۶۶. پسر اینجانب از دنیا رفته و دو فرزند دختر و پسر از او به جا مانده، مبلغی هم پس از ادای قرضش از او باقی مانده، آیا این پول خمس دارد؟ ضمناً بعداً متوجه شدم که مقداری نیز در حساب بانکی‌اش موجود است، آیا این مبلغ دوم هم خمس دارد؟ باسمه تعالی؛ اگر احتمال بدهند که پول مزبور از درآمد کسب و حقوق نبوده یا خمس آن را خود متوفی داده است، خمس ندارد و حکم در هر دو مورد یکی است. ۴۶۷. ز. وظیفه کسانی که نمی‌توانند خمس بدهند افرادی هستند که خمس بدهکار بوده و تاکنون نداده‌اند و حالا نمی‌توانند بدهند یا خیلی برایشان مشکل است، تکلیف چیست؟ باسمه تعالی؛ بدهی را باید ولو بتدریج ادا کند و اگر تمکن ندارد منتظر تمکن شود، و بدون پرداخت بدهی برائت حاصل نمی‌شود. ۴۶۸. اگر به واسطه گرفتاری نتوانم به حساب سال خود رسیدگی نمایم، آیا می‌توانم آن را به سال آینده موکول کنم؟ باسمه تعالی؛ شما حساب کنید و چنانچه نتوانید بپردازید، با دستگردان به شما مهلت می‌دهند. ۴۶۹. ۳. بعضی از مؤمنین می‌پرسند جاهایی دعوت می‌شویم که یقین داریم حساب سال ندارند. آیا غذا خوردن و یا تصرف دیگر ما در منزل آنان چه صورت دارد؟ باسمه تعالی؛ اگر وجود خمس در غذا و چیزهای دیگری که مورد استفاده است معلوم نباشد جایز است. ۴۷۰. ح. آثار نپرداختن خمس ۱. تا خمس مال را ندهد نمی‌تواند در آن مال تصرف کند، اگر چه قصد دادن خمس را داشته باشد. ۴۷۱. ۲. کسی که خمس بدهکار است نمی‌تواند آن را به ذمه بگیرد، یعنی خود را بدهکار اهل خمس بداند و در تمام مال تصرف کند و چنانچه تصرف کند و آن مال تلف شود، باید خمس آن را بدهد. ۴۷۲. ۳. انسان نمی‌تواند در مالی که یقین دارد خمسش را نداده‌اند تصرف کند، ولی در مالی که شک دارد خمس آن را داده‌اند یا نه، می‌تواند تصرف نماید. ۴۷۳. استفتائات ۱. آیا تصرف در مالی که خمس آن پرداخت نشده است جایز است؟ باسمه تعالی؛ جایز نیست، مگر آنکه با اجازه مرجع تقلید یا وکیل او باشد. ۴۷۴. ۲. اگر شخصی در پایان سال، حساب خمس خود را بنماید ولی هنوز آن را پرداخت نکرده است، می‌تواند در بقیه آن تصرف کند؟ باسمه تعالی؛ تا خمس را ادا نکرده، نمی‌تواند در بقیه تصرف کند. ۴۷۵. پنج. احکام زکات فطره ۱. کسی که موقع غروب شب عید فطر بالغ و عاقل و هوشیار است و فقیر و بنده کس دیگر نیست، باید برای خودش و کسانی که نان خور او هستند، هر نفری یک صاع که تقریباً ۳ کیلوست گندم یا

جو یا خرما یا کشمش یا برنج یا ذرت و مانند اینها به مستحق بدهد، و اگر پول یکی از اینها را هم بدهد کافی است. ۴۷۶. ۲. انسان باید فطره کسانی را که در غروب شب عید فطر نان خور او حساب می‌شوند بدهد، کوچک باشند یا بزرگ، مسلمان باشند یا کافر، دادن خرج آنان بر او واجب باشد یا نه، در شهر خود او باشند یا در شهر دیگر. ۴۷۷. ۳. اگر فطره انسان بر کسی واجب باشد و او فطره را ندهد، بر خود انسان واجب نمی‌شود. ۴۷۸. ۴. کسی که نماز عید فطر می‌خواند، بنابر احتیاط واجب باید فطره را پیش از نماز عید بدهد، ولی اگر نماز عید نمی‌خواند، می‌تواند دادن فطره را تا ظهر تأخیر بیندازد. ۴۷۹. ۵. اگر موقعی که دادن زکات فطره واجب است، فطره را ندهد و کنار هم نگذارد، احتیاط واجب آن است که بعداً بدون اینکه نیت ادا و قضا کند فطره را بدهد. ۴۸۰. ۶. اگر فطره را کنار بگذارد، نمی‌تواند آن را برای خودش بردارد و مالی دیگر را برای فطره بگذارد. ۴۸۱. استفتائات پرداخت فطره برای فرزندی که دارای عیال و اولاد بوده و جدا از پدر زندگی می‌کنند، در صورتی که شب عید فطر در منزل پدر باشند، باز غیر از پرداخت فطره به وسیله پدر برای اولاد و عیالش واجب است یا خیر؟ باسمه تعالی؛ در صورتی که پیش از غروب روز آخر ماه رمضان بر منزل پدر وارد شوند و جز عائله نان خور او محسوب شوند، فطره‌شان بر عهده پدر است. ۴۸۲. کسی که در شب عید فطر زکات فطره‌اش را کنار گذاشته است، آیا پرداخت فطره به هنگام جمع آوری زکات فطره در نماز عید فطر غیر از پولی که کنار گذاشته بود کفایت می‌کند؟ یا باید همان پول کنار گذاشته شده در شب عید فطر را بپردازد؟ باسمه تعالی؛ همان را بدهد. ۴۸۳.

پاورقی

۳۷۱. توضیح المسائل، م ۲۴۱۲. ۳۷۲. توضیح المسائل، م ۲۴۱۳. ۳۷۳. توضیح المسائل، م ۲۴۱۴. ۳۷۴. توضیح المسائل، م ۲۴۱۵. ۳۷۵. افراد مؤمن و با عدالت. ۳۷۶. توضیح المسائل، م ۲۴۱۶. ۳۷۷. کار واجبی که وقت انجام آن محدود و تنگ است. ۳۷۸. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۳۱۴، م ۵. ۳۷۹. خدمتکار در صورتی واجب می‌شود که زن دارای حشمت و جلال و خودش از خادم‌داران بوده باشد. (تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۳۱۶، م ۸). ۳۸۰. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۳۱۵، م ۸. ۳۸۱. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۳۱۹، م ۱۹. ۳۸۲. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۳۱۷، م ۱۲. ۳۸۳. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۳۱۸، م ۱۴. ۳۸۴. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۳۱۷، م ۱۱. ۳۸۵. توضیح المسائل، م ۲۰۵۳. ۳۸۶. استفتا. ۳۸۷. دفتر امام خمینی: بخش استفتا. ۳۸۸. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۳۱۹، م ۱. ۳۸۹. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۳۲۰، م ۲. ۳۹۰. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۳۲۰، م ۴. ۳۹۱. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۳۲۱، م ۸. ۳۹۲. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۳۲۱، م ۱۰. ۳۹۳. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۶۰، م ۲۱. ۳۹۴. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۶۱، م ۲۲. ۳۹۵. استفتائات، ج ۱، ص ۴۱۹، س ۲۲۳. ۳۹۶. استفتائات، ج ۱، ص ۴۲۰، س ۲۲۵. ۳۹۷. استفتائات، ج ۱، ص ۴۱۸، س ۲۱۹. ۳۹۸. توضیح المسائل، م ۱۷۹۴. ۳۹۹. توضیح المسائل، م ۱۷۵۱. ۴۰۰. توضیح المسائل، م ۱۷۵۲. ۴۰۱. توضیح المسائل، م ۱۷۵۷. ۴۰۲. توضیح المسائل، م ۱۷۸۰. ۴۰۳. توضیح المسائل، م ۱۷۸۱. ۴۰۴. استفتائات، ج ۱، ص ۳۹۷، س ۱۵۴. ۴۰۵. استفتائات، ج ۱، ص ۳۴۹، س ۱۴. ۴۰۶. استفتائات، ج ۱، ص ۳۸۴، س ۱۲۰. ۴۰۷. حکم خمس وسایل ازدواج پسر و همسر یا پول جهیزه دختر خواهد آمد. ۴۰۸. استفتائات، ج ۱، ص ۳۵۰، س ۱۸. ۴۰۹. استفتائات، ج ۱، ص ۳۵۲، س ۲۴. ۴۱۰. العرو الوثقی، ج ۲، ص ۴۰۲، م ۸۳. ۴۱۱. استفتائات، ج ۱، ص ۳۸۵، س ۱۲۶. ۴۱۲. استفتائات، ج ۱، ص ۳۸۶، س ۱۲۸. ۴۱۳. استفتائات، ج ۱، ص ۳۸۶، س ۱۲۷. ۴۱۴. استفتائات، ج ۱، ص ۴۱۳، س ۲۰۸. ۴۱۵. استفتائات، ج ۱، ص ۴۱۴، س ۲۰۹. ۴۱۶. استفتائات، ج ۱، ص ۴۱۸، س ۲۲۱. ۴۱۷. استفتائات، ج ۱، ص ۴۱۴، س ۲۱۰. ۴۱۸. توضیح المسائل، م ۱۷۵۳. ۴۱۹. باید یقین داشت که خمس آن چیز داده نشده است. و چون این گونه یقین‌ها کمتر به دست می‌آید، بنابراین معمولاً حکم مسئله پیش جاری می‌شود. ۴۲۰. توضیح المسائل، م ۱۷۶۳. ۴۲۱. استفتائات، ج ۱، ص ۴۱۰، س ۱۹۴. ۴۲۲. استفتائات، ج ۱، ص ۴۰۶، س ۱۸۱. ۴۲۳. استفتائات، ج ۱، ص ۴۰۷، س ۱۸۴. ۴۲۴. استفتائات، ج ۱، ص ۴۰۹، س ۱۹۱. ۴۲۵. استفتائات، ج ۱، ص ۴۰۹، س ۱۹۳. ۴۲۶. استفتائات، ج ۱، ص ۴۱۰، س ۱۹۷. ۴۲۷.

استفتاآت، ج ۱، ص ۴۰۵، س ۱۷۷. ۴۲۸. استفتاآت، ج ۱، ص ۴۰۸، س ۱۸۸. ۴۲۹. توضیح المسائل، م ۱۷۵۴. ۴۳۰. توضیح المسائل، م ۱۷۵۵. ۴۳۱. استفتاآت، ج ۱، ص ۳۶۷، س ۷۰. ۴۳۲. استفتاآت، ج ۱، ص ۳۷۵، س ۹۴. ۴۳۳. استفتاآت، ج ۱، ص ۴۰۷، س ۱۸۳. ۴۳۴. توضیح المسائل، م ۱۷۷۴. ۴۳۵. توضیح المسائل، م ۱۷۷۵. ۴۳۶. توضیح المسائل، بخش استفتاآت، ص ۴۲۸، س ۶۰. ۴۳۷. استفتاآت، ج ۱، ص ۳۶۳، س ۶۰. ۴۳۸. استفتاآت، ج ۱، ص ۳۸۴، س ۱۲۱. ۴۳۹. استفتاآت، ج ۱، ص ۳۵۲، س ۲۳. ۴۴۰. استفتاآت، ج ۱، ص ۴۱۱، س ۱۹۸. ۴۴۱. استفتاآت، ج ۱، ص ۳۵۶، س ۳۹. ۴۴۲. استفتاآت، ج ۱، ص ۴۰۵، س ۱۷۸. ۴۴۳. استفتاآت، ج ۱، ص ۳۵۵، س ۳۴. ۴۴۴. استفتاآت، ج ۱، ص ۳۵۴، س ۳۳. ۴۴۵. استفتاآت، ج ۱، ص ۳۵۴، س ۲۹. ۴۴۶. استفتاآت، ج ۱، ص ۳۵۴، س ۳۲. ۴۴۷. توضیح المسائل، م ۱۷۷۷. ۴۴۸. استفتاآت، ج ۱، ص ۳۵۳، س ۲۸. ۴۴۹. استفتاآت، ج ۱، ص ۳۵۳، س ۲۶. ۴۵۰. استفتاآت، ج ۱، ص ۳۵۳، س ۲۷. ۴۵۱. استفتاآت، ج ۱، ص ۳۵۴، س ۳۱. ۴۵۲. استفتاآت، ج ۱، ص ۳۹۶، س ۱۴۹. ۴۵۳. استفتاآت، ج ۱، ص ۳۵۲، س ۲۵. ۴۵۴. استفتاآت، ج ۱، ص ۳۹۶، س ۱۴۸. ۴۵۵. استفتاآت، ج ۱، ص ۳۵۵، س ۳۵. ۴۵۶. توضیح المسائل، م ۱۷۶۴. ۴۵۷. توضیح المسائل، م ۱۷۸۹. ۴۵۸. توضیح المسائل، م ۱۸۲۷. ۴۵۹. استفتاآت، ج ۱، ص ۳۸۹، س ۱۳۵. ۴۶۰. استفتاآت، ج ۱، ص ۴۱۹، س ۲۲۲. ۴۶۱. توضیح المسائل، بخش استفتاآت، ص ۴۲۴، س ۴۰. ۴۶۲. استفتاآت، ج ۱، ص ۳۹۲، س ۱۳۹. ۴۶۳. توضیح المسائل، م ۱۸۳۴. ۴۶۴. توضیح المسائل، م ۱۸۴۱. ۴۶۵. استفتاآت، ج ۱، ص ۴۲۸، س ۲۵۷. ۴۶۶. استفتاآت، ج ۱، ص ۴۲۸، س ۲۵۸. ۴۶۷. استفتاآت، ج ۱، ص ۴۱۸، س ۲۲۰. ۴۶۸. توضیح المسائل، بخش استفتاآت، ص ۴۲۷، س ۵۸. ۴۶۹. استفتاآت، ج ۱، ص ۳۸۹، س ۱۳۶. ۴۷۰. استفتاآت، ج ۱، ص ۴۲۴، س ۲۳۹. ۴۷۱. توضیح المسائل، م ۱۷۹۰. ۴۷۲. توضیح المسائل، م ۱۷۹۱. ۴۷۳. توضیح المسائل، م ۱۷۹۵. ۴۷۴. استفتاآت، ج ۱، ص ۴۳۰، س ۲۶۲. ۴۷۵. استفتا. ۴۷۶. توضیح المسائل، م ۱۹۹۱. ۴۷۷. توضیح المسائل، م ۱۹۹۳. ۴۷۸. توضیح المسائل، م ۲۰۰۶. ۴۷۹. توضیح المسائل، م ۲۰۲۹. ۴۸۰. توضیح المسائل، م ۲۰۳۱. ۴۸۱. توضیح المسائل، م ۲۰۳۲. ۴۸۲. استفتاآت، ج ۱، ص ۳۳۸، س ۱۰۶. ۴۸۳. دفتر امام خمینی: بخش استفتا.

مسائل اجتماعی خانواده

احکام پوشش

اختصاراً باید گفت رعایت احکام پوشش و حجاب ریشه‌های عقیدتی و زمینه‌های اخلاقی دارد. آنان که «ا» را محبوب و معبود خویش برگزیده‌اند و به سوی او در حال حرکتند و به این شناخت و آگاهی دست یافته‌اند که در حرکت‌های خود نه سنگ راه دیگران باشند و نه دیگران سنگ راه آنان، احکام پوشش و حجاب را «محدودیت» نمی‌دانند، بلکه آن را «مصونیت» در برابر راهزنان طریق محبوب می‌بینند. و آنان که می‌خواهند در راه محبوب حرکت کنند، باید افزون بر سعی و تلاش، در حرکت‌هایشان «سرعت» ۵۷۹ نیز داشته باشند، و در سرعت باید خود را از کوچکترین لغزشها مصون بدانند. و این «مصونیت» با چنین ریشه‌ها و زمینه‌هاست که رعایت هر چه بیشتر احکام پوشش و حجاب را ایجاب می‌کند. سخنی از حضرت امام خمینی (ره) آنها که قیام کردند همین زنهای محجوبه جنوب شهر بودند. و آنها که تربیت آریامهری داشتند ابداً در این مورد دخالت نداشتند ... تجربه کنونی نشان داده که زنان بیش از پیش، آزادی خود را در پوششی که اسلام می‌گوید یافته‌اند (۱۰/۸/۱۳۵۷). ۵۸۰. ا. مقدار

پوشش در نماز

۱. مرد باید در حال نماز - اگر چه کسی او را نمی‌بیند - عورتین خود را بپوشاند، و بهتر است از ناف تا زانو را هم بپوشاند. ۲۵۸۱. زن باید در موقع نماز تمام بدن حتی سر و موی خود را بپوشاند، ولی پوشاندن صورت به مقداری که در وضو شسته می‌شود و

دستها تا میچ و پاها تا میچ لازم نیست. اما برای آنکه یقین کند که مقدار واجب را پوشانده است، باید مقداری از اطراف صورت و قدری پایین تر از میچ را هم بپوشاند. ۵۸۲ پوشاندن پا در نماز برای بانوان ۳. پوشاندن پاها تا میچ در نماز برای بانوان - اگر در معرض دید نامحرم نباشند - واجب نیست اما مستحب است. و در صورتی که در معرض دید نامحرم باشند، بر بانوان واجب است پاها تا میچ را نیز بپوشانند. و چنانچه این مقدار را در برابر نامحرم نپوشانند نمازشان صحیح است، ولی گناهی را انجام داده‌اند. ۵۸۳ پوشاندن گردن و زیر چانه در نماز برای بانوان ۴. بر زن واجب است گردن و زیر چانه خود و حتی بنا بر احتیاط واجب آن مقداری را که پس از بستن روسری و مقنعه و چادر) از زیر چانه دیده می‌شود بپوشاند. ۵۸۴

استفتا

اگر زنی در نماز حد واجب حجاب را رعایت نکرده باشد، مثلاً موی سرش پیدا باشد، آیا بر ما واجب است که به او اطلاع دهیم؟ باسمه تعالی؛ واجب نیست. ۵۸۵ آمدن نامحرم هنگام نماز خواندن بانوان سؤال: اگر زنی در حال خواندن نماز باشد و مرد نامحرمی وارد شود، وظیفه این زن چیست؟ جواب: چنانچه مرد نامحرم صدای این زن را می‌شنود، بنا بر احتیاط واجب باید حمد و سوره نمازش ۵۸۶ را آهسته بخواند. و اگر در معرض دید نامحرم باشد، باید پاها تا میچ خود را بپوشاند. ۵۸۷ ب. مقدار پوشش در غیر نماز مقدار پوشش انسان در غیر نماز و در برابر دیگران عبارت است از: ۱. در برابر همجنس واجب است انسان عورت خود را از کسانی که مکلفند، و همچنین از دیوانه ممیز و بچه‌های ممیز که خوب و بد را می‌فهمند. ۵۸۸، پوشاندن. ۵۸۹ ۲. در برابر غیر همجنس مرد باید در برابر زن نامحرم یا محرم - به جز همسرش - عورت خود را بپوشاند. و در صورتی که بداند، زنها به او - غیر از موارد استثنا شده - عمداً نگاه می‌کنند، احتیاط مستحب آن است که خود را از زنان بپوشاند، ولی بنا بر اقوا این کار بر وی واجب نیست. و بر زن واجب است در برابر هر مردی - غیر از همسرش - در صورتی که با قصد لذت و شهوت به او نگاه می‌کند، همه بدن و موهای خود را بپوشاند. در غیر این صورت بر زن واجب است در برابر محارمش - بجز همسر - و همچنین در برابر دیوانه ممیز محرم و بچه ممیز محرم که خوب و بد را می‌فهمد، فقط عورت خود را بپوشاند؛ ولی در برابر نامحرم بالغ، باید همه موها و بدن خود - به جز گردی صورت ۵۹۰ و دستها تا میچ - را بپوشاند. ۵۹۱. و اگر آن نامحرم، بالغ نباشد، یا ممیز است و به حدی رسیده که مورد نظر شهوانی است، در این صورت احتیاط واجب آن است که زن همه موها و بدن خود - بجز گردی صورت و دستها تا میچ - را از او نیز بپوشاند. و یا ممیز نیست که در این صورت بر زن هیچ مقدار پوششی در برابر وی واجب نیست. ۵۹۲ استفتائات پوشاندن زیر چانه آیا استفاده از مقنعه یا روسری که زیر چانه را نمایان می‌کند، از نظر رعایت حجاب بلامانع است؟ باسمه تعالی؛ لازم است زیر چانه را از نامحرم بپوشاند. ۵۹۳

پوشاندن پا

نمایان بودن روی پا، کف پا، پاشنه پا در زنها آیا شرعاً جایز است؟ باسمه تعالی؛ جایز نیست. ۵۹۴ حدود حجاب اسلامی برای بانوان چیست و برای این منظور پوشیدن لباس بلند آزاد و شلوار و روسری کفایت می‌کند، و اصولاً چه کیفیتی در لباس و پوشش زن در برابر افراد نامحرم باید رعایت شود؟ باسمه تعالی؛ واجب است تمام بدن زن به جز قرص صورت و دستها تا میچ از نامحرم پوشیده شود، و لباس مذکور اگر مقدار واجب را بپوشاند مانع ندارد، ولی پوشیدن چادر بهتر است، و از «لباسهایی که توجه نامحرم را جلب کند» باید اجتناب شود. ۵۹۵ دو. احکام نگاه و تماس ا. احکام نگاه کردن ۱. نگاه کردن به عورت دیگری ۵۹۶ حرام است، اگر چه از پشت شیشه یا در آینه یا آب مضاف و مانند اینها باشد. و احتیاط واجب آن است که به عورت بچه ممیز ۵۹۷ هم نگاه نکنند؛ ولی زن و شوهر می‌توانند به تمام بدن یکدیگر نگاه کنند. ۵۹۸ نگاه کردن مرد به دیگران ۲. نگاه کردن مرد به تمام بدن غیر از عورت

مرد دیگر و یا زنی که محرم اوست اگر قصد لذت نداشته باشد، جایز است و با قصد لذت حرام است. ۳. نگاه کردن مرد به بدن زن نامحرم چه با قصد لذت و چه بدون آن حرام است. و نگاه کردن به صورت و دستها اگر به قصد لذت باشد حرام است، ولی اگر بدون قصد لذت باشد مانعی ندارد... و نگاه کردن به صورت و بدن و موی دختر نابالغ اگر به قصد لذت نباشد و به واسطه نگاه کردن هم انسان نترسد که به حرام بیفتد اشکال ندارد، ولی بنا بر احتیاط باید جاهایی را که مثل ران و شکم معمولاً می‌پوشاند نگاه نکند. ۶۰۰ نگاه کردن زن به دیگران ۴. نگاه کردن زن به تمام بدن غیر از عورت زن دیگر و یا مردی که محرم اوست، بدون قصد لذت جایز و با قصد لذت حرام است. ۵. ۶۰۱. نگاه کردن زن به بدن مرد نامحرم حرام است. ۶. ۶۰۲. نگاه کردن زن به پسر بچه ممیزی که هنوز بالغ نشده، جایز است. ۶۰۳.

نگاه کردن زن به شخص نابینا

۷. در مواردی که نگاه کردن زن به شخص دیگری حرام است، تفاوتی نمی‌کند که آن شخص، بینا و یا نابینا باشد. ۶۰۴. عکس برداری مرد از زن نامحرم ۸. عکس برداشتن مرد از زن نامحرم حرام نیست، ولی اگر برای عکس برداشتن مجبور شود که حرام دیگری انجام دهد، مثلاً دست به بدن او بزند یا نظرش به صورت زینت شده او یا به سایر بدن او بیفتد، نباید عکس او را بردارد. و اگر زن نامحرمی را بشناسد در صورتی که آن زن مُتَهَتِّکٌ ۶۰۵ نباشد نباید به عکس او نگاه کند. ۶۰۶. استفتائات نگاه کردن به عکس نامحرم ۹. آیا نگاه کردن به عکس شخص نامحرمی - چه مرد و چه زن - که حد واجب پوشش را در عکس رعایت ننموده، در کدام یک از صورتهای زیر جایز است: ا. صاحب عکس را شناسد؟ ب. صاحب عکس را بشناسد؟ باسمه تعالی؛ در صورت نشناختن و نبود مفسده جایز است. ۶۰۷. ظاهر کردن عکسهای خانوادگی ۱۰. آیا ظاهر کردن عکسهای خانوادگی توسط مرد نامحرم جایز است؟ باسمه تعالی؛ اگر صاحب عکس را شناسد و موجب مفسده نشود، اشکال ندارد. ۶۰۸. نگاه کردن به عکس و فیلم ۱۱. آیا نگاه کردن به تصاویر بانوان اعم از تلویزیون و یا روزنامه و غیره چه صورت دارد؟ باسمه تعالی؛ نظر به عکس و فیلم در حکم نظر به شخص نیست. اگر مفسده بر آن مترتب نباشد، بدون قصد ریه مانع ندارد. ۶۰۹.

نگاه کردن به کتابهای موصور

۱۲. در رابطه با انقلاب فرهنگی، جهاد دانشگاهی اقدام به ترجمه تعداد زیادی کتب علمی نموده است. در بعضی از این کتب برای توضیح بیشتر مطالب عکسهایی چه به صورت نقاشی و چه به صورت عکس واقعی وجود دارد که در آنها تصویر زنان بی‌حجاب دیده می‌شود. با توجه به اینکه حذف چنین تصاویری، گویایی مطالب کتاب را تا حدی کاهش می‌دهد، خواهشمند است تکلیف شرعی را در مورد قرار دادن یا قرار ندادن این عکسها و یا نقاشیها در کتب ترجمه شده بیان فرمایید؟ باسمه تعالی؛ وجود عکسها و نقاشیها اگر موجب مفسده نباشد، حذف آن لازم نیست. ۶۱۰. ب. احکام تماس ۱. هر کس نگاه کردن به او حرام است تماس بدنی با او نیز حرام است، پس تماس بدنی زن نامحرم با مرد نامحرم و به عکس جایز نیست. ۶۱۱. ۲. دست دادن مرد نامحرم با زن نامحرم جایز نیست، و اگر از زیر پارچه و لباس باشد اشکالی ندارد؛ ولی بنا بر احتیاط دست زن را فشار ندهد. ۶۱۲. نگاه کردن و تماس بدنی دارای موارد استثنا نیز است. برخی از آنها عبارتند از: ۱. نگاه کردن و لمس نمودن پسر بچه و دختر بچه غیر ممیز، اگر از روی شهوت نباشد، اشکالی ندارد؛ ولی برای مرد احتیاط آن است که دختر بچه شش ساله نامحرم را نبوسد و در دامان خود نگذارد، ولی کمتر از سن مزبور و بدون شهوت اشکالی ندارد. ۶۱۳. ۲. اگر در حال ناچاری، زن بخواهد زن دیگر یا مردی غیر از شوهر خود را تنقیه کند یا عورت او را آب بکشد، باید چیزی در دست کند که دست او به عورت نرسد. و همچنین است اگر مرد بخواهد مرد دیگر یا زنی غیر زن خود را تنقیه کند یا عورت او را آب بکشد. ۶۱۴. ۳. اگر مرد برای معالجه زن نامحرم ناچار باشد که او را نگاه

کند و دست به بدن او بزند اشکال ندارد؛ ولی اگر با نگاه کردن بتواند معالجه کند، نباید دست به بدن او بزند. و اگر با دست زدن بتواند معالجه کند، نباید او را نگاه کند. ۴۶۱۵. اگر انسان بدون قصد لذت به صورت و دستهای زنهای اهل کتاب مثل زنهای یهود و نصارا نگاه کند، در صورتی که نترسد که به حرام بیفتد، اشکال ندارد. ۴۶۱۶. نگاه به نامحرم و تماس بدنی با وی در مقام ضرورت حرام نیست، مانند اینکه بخواهد کسی را از غرق شدن و یا سوختن نجات دهد و چاره‌ای نیست جز آنکه او را نگاه و لمس کند. و در مقام ضرورت باید به مورد اضطرار و در مورد اضطرار باید به مقدار ضرورت اکتفا نماید؛ یعنی اگر با نگاه - نه تماس بدنی - اضطرار او برطرف می‌شود باید به همین اکتفا کند و به عکس. و برای نگاه و یا تماس بدنی هم فقط به مقدار ضرورت هر یک از آنها را انجام دهد. پس جایز نیست به جای یکی، دیگری را انجام دهد و یا بیشتر از مقدار ضرورت را مرتکب شود. ۴۶۱۷. در هر موردی که رعایت چیزی در نظر شارع اهمیت بیشتری از رعایت حرمت نگاه و لمس دارد و با آن معارضه کند، می‌توان آن مورد را انجام داد. ۴۶۱۸. نگاه کردن به پیرزانی که از حد ازدواج گذشته‌اند جایز است؛ البته به مواضعی که به طور عادی پیداست، مانند قسمتی از موها و یا دستها و نظیر آن؛ ولی به جاهایی که معمولاً آن را می‌پوشانند نباید نگاه کرد. ۴۶۱۹. سه. احکام گفت و گو با نامحرم اقوا آن است که شنیدن صدای زن بیگانه برای مرد (جایز است در صورتی که قصد لذت و زینت در آن نباشد. و همچنین برای زن جایز است که صدایش را به مردان بیگانه بشنوند در صورتی که ترس فتنه نباشد، اگر چه احوط در غیر مقام ضرورت، ترک آن است بویژه اگر زن، جوان باشد. و گروهی شنیدن و شنواندن صدا را حرام دانسته‌اند ولی این، نظریه ضعیفی است، البته بر زن حرام است که با مردان با کیفیت مَهْیِج و به صورت نازک کردن گفتار و نرم کردن سخن و زیبا کردن صدا گفت و گو کند، زیرا کسی که در قلبش مرض است طمع می‌کند. ۴۶۲۰ سخنرانی بانوان در حضور نامحرم قرآن خواندن زن با صدای بلند یا سخنرانی خواهران در حضور نامحرم و شرکت مردان در این گونه مجالس و نظایر آن، مشروع است؟ باسمه تعالی؛ میزان در مشروع بودن و نبودن، نداشتن مفسده و داشتن آن است. ۴۶۲۱ قرآن خواندن بانوان در برابر نامحرم هنگامی که در مراسم صبحگاهی مدرسه یکی از خواهران، قرآن را با صوت تلاوت می‌کند، دیران مرد صدای وی را می‌شنوند. آیا به طور کلی تلاوت قرآن در صورت شنیدن نامحرم توسط خواهران گناه است؟ باسمه تعالی؛ اشکال ندارد، مگر آنکه موجب تحریک و مفسده باشد. ۴۶۲۲. چهار. احکام زینت و آرایش ۱. در صورتی که شوهر خواستار تمیزی و آرایش کردن زن خود باشد، بر زن واجب است که این کار را انجام دهد، به شرط آنکه در برابر مردان نامحرم آنها را بپوشاند. ۴۶۲۳. ۲. عطر زدن زن در صورتی که مرد نامحرم بوی آن را استشمام کند اشکال ندارد، ولی اگر موجب مفسده و تحریک غریزه جنسی باشد، جایز نیست. ۴۶۲۴. ۳. زینت کردن به طلا مثل آویختن زنجیر طلا به سینه و انگشتر طلا به دست کردن و بستن ساعت مچی طلا به دست برای مرد حرام و نماز خواندن با آنها باطل است. و احتیاط واجب آن است که از استعمال عینک طلا هم خودداری کند، ولی زینت کردن به طلا برای زن در نماز و غیر نماز اشکال ندارد. ۴۶۲۵. سؤال: آیا استفاده از لوازم زینتی و مواد آرایشی در نماز اشکال دارد؟ جواب: برای زن در نماز مستحب است که خود را با زیور آلات زینت کند. و استفاده از مواد آرایشی اشکال ندارد، ولی برای وضو باید چیزهایی مانند لاک ناخن که مانع رسیدن آب به اعضای وضوست و یا موادی که مانع بین‌پیشانی و مَهر نماز است برطرف شوند. ۴۶۲۶. ۵. سؤال: اگر گردنبند یا لباسی عکس حیوان کامل یا عکس صورت انسان داشته باشد، نماز خواندن با آن چه حکمی دارد؟ جواب: نماز باطل نمی‌شود، ولی پوشیدن لباس و یا به دست کردن انگشتری که نقش صورت دارد، در نماز مکروه است. ۴۶۲۷. ۶. به دست کردن انگشتر عقیق برای زن و مرد و گذاشتن گردنبند برای زن در هنگام نماز مستحب است. ۴۶۲۸. ۷. سؤال: آیا استفاده از انگشتر، گردنبند و لوازم زینتی دیگری که نام خداوند بر آنها نوشته شده است، اشکال دارد؟ جواب: اشکالی ندارد، ولی رساندن جایی از بدن به نام خداوند متعال، به هر زبانی که نوشته شده باشد، بدون وضو حرام است. ۴۶۲۹. ۸. اگر گردنبندی منقش به آرم جمهوری اسلامی باشد، در این صورت می‌توان از آن استفاده نموده، به گردن آویخت و به آن دست زد؟ باسمه تعالی؛ استفاده از آن مانع ندارد،

(داماد). ۶۳۹ نامحرم بودن شوهر خواهر، برادر شوهر و خواهر زن با توجه به محارمی که گفته شد، پس «شوهر خواهر» و «برادر شوهر» بر زن، و «خواهر زن» ۶۴۰ بر مرد، محرم نیستند، و باید همچون نامحرمهای دیگر احکام پوشش، نگاه، تماس بدنی و مانند آن را در برابرشان مراعات کرد.

استفتا

خواهر زن محرم نیست در بعضی کتابها در مورد محرمیت خواهر زن مسأله‌ای اشتباه چاپ شده است، لطفاً حکم صحیح آن را بیان فرمایید؟ باسمه تعالی؛ خواهر زن محرم نیست. ۶۴۱

پاورقی

۵۷۹. ساع سیریع نجی آنان که در تلاششان سرعت دارند نجات می‌یابند. (نهج البلاغ، خطبه ۱۶). ۵۸۰. رساله نوین، ج ۳، ص ۲۷.
 ۵۸۱. توضیح المسائل، م ۷۸۸. ۵۸۲. توضیح المسائل، م ۷۸۹. ۵۸۳. توضیح المسائل، م ۷۸۹؛ العرو الوثقی، ج ۱، ص ۵۵۰، پیش از مسأله ۱ و ص ۵۵۱، م ۵ و ص ۵۷۴، ۵۸۴- فصل بی، التاسع. ۵۸۴. تحریر الوسیل، ج ۱، ص ۱۴۲، م ۴. ۵۸۵. دفتر امام خمینی: بخش استفتا. ۵۸۶. بنا بر احتیاط واجب در حمد و سوره نماز صبح و مغرب و عشا. ۵۸۷. توضیح المسائل، م ۹۹۴؛ العرو الوثقی، ج ۱، ص ۵۵۰، پیش از مسأله ۱ و ص ۵۵۱، م ۵. ۵۸۸. بر انسان پوشاندن عورت در مکانهایی از قبیل حمامهای عمومی که در معرض دید همجنس است واجب است. ۵۸۹. توضیح المسائل، م ۵۷. ۵۹۰. به مقداری که در وضو شسته می‌شود. (توضیح المسائل، م ۷۸۹) ۵۹۱. برای آنکه یقین کند که مقدار واجب را پوشانده است، باید مقداری از اطراف صورت و قدری پایین تر از مچ را هم بپوشاند. (توضیح المسائل، م ۷۸۹). ۵۹۲. توضیح المسائل، م ۵۷ و ۲۴۳۵ و ۲۴۳۷؛ تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۲۴۴، م ۲۳؛ العرو الوثقی، ج ۱، ص ۵۵۰، پیش از مسأله ۱. ۵۹۳. دفتر امام خمینی: بخش استفتا. ۵۹۴. دفتر امام خمینی: بخش استفتا. ۵۹۵. استفتا. ۵۹۶. چه مرد باشد و چه زن. ۵۹۷. نگاه کردن به عورت بچه غیر ممیز - چه پسر باشد و چه دختر - جایز است. (تحریر الوسیل، ج ۱، ص ۱۷، م ۱). ۵۹۸. توضیح المسائل، م ۲۴۳۶. ۵۹۹. توضیح المسائل، م ۲۴۳۷ و ۲۴۳۸. ۶۰۰. توضیح المسائل، م ۲۴۳۳. ۶۰۱. توضیح المسائل، م ۲۴۳۷ و ۲۴۳۸. ۶۰۲. توضیح المسائل، م ۲۴۳۳. ۶۰۳. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۲۴۴، م ۲۶. ۶۰۴. العرو الوثقی، ج ۲، ص ۸۰۴، م ۳۸. ۶۰۵. زن بی پروا و بی باک از رسوا شدن، زن بی آبرو و غیر محترم. ۶۰۶. توضیح المسائل، م ۲۴۳۹. ۶۰۷. دفتر امام خمینی: بخش استفتا. ۶۰۸. استفتا. ۶۰۹. رساله نوین، ج ۳، ص ۲۰۲. ۶۱۰. رساله نوین، ج ۳، ص ۲۰۵. ۶۱۱. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۲۴۳، م ۲۰. ۶۱۲. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۲۴۳، م ۲۰. ۶۱۳. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۲۴۴، م ۲۴ و ۲۵؛ العرو الوثقی، ج ۲، ص ۸۰۴، م ۳۶. ۶۱۴. توضیح المسائل، م ۲۴۴۰. ۶۱۵. توضیح المسائل، م ۲۴۴۱. ۶۱۶. توضیح المسائل، م ۲۴۳۴. ۶۱۷. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۲۴۳، م ۲۲. ۶۱۸. العرو الوثقی، ج ۲، ص ۸۰۳، م ۳۵. ۶۱۹. العرو الوثقی، ج ۲، ص ۸۰۳، م ۳۵. ۶۲۰. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۲۴۵، م ۲۹. ۶۲۱. استفتا. ۶۲۲. رساله نوین، عبدالکریم بی آزار شیرازی، ج ۳، ص ۴۶. ۶۲۳. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۳۰۵، پیش از مسأله ۱؛ العرو الوثقی، ج ۱، ص ۵۵۱، م ۴ و ۵. ۶۲۴. دفتر امام خمینی: بخش استفتا. ۶۲۵. توضیح المسائل، م ۸۲۳. ۶۲۶. توضیح المسائل، م ۱۰۶۰ و پس از مسأله ۲۸۹؛ تحریر الوسیل، ج ۱، ص ۱۷۶، م ۱۰. ۶۲۷. توضیح المسائل، م ۸۶۵. ۶۲۸. توضیح المسائل، م ۸۶۴؛ العرو الوثقی، ج ۱، ص ۵۷۴، فصل ۱۱، الرابع عشر. ۶۲۹. توضیح المسائل، م ۳۱۹. ۶۳۰. استفتاآت، ج ۱، ص ۴۷، س ۸۱. ۶۳۱. العرو الوثقی، ج ۱، ص ۱۲۰، م ۳۲. ۶۳۲. استفتاآت، ج ۱، ص ۱۰۰، س ۲۶۱. ۶۳۳. توضیح المسائل، م ۹۴ و ۲۰۵۹. ۶۳۴. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۲۶۲، پس از مسأله ۳۰. ۶۳۵. توضیح المسائل، م ۲۳۸۴ و ۲۳۸۸؛ تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۲۶۳ و ۲۶۴، پیش از مسأله ۱. ۶۳۶. تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۲۶۳ و ۲۶۴، پیش از مسأله ۱. ۶۳۷. اگر با زنی که برای خود عقد کرده نزدیکی هم نکرده باشد، تا

وقتی که آن زن در عقد اوست نمی‌تواند با دختر او ازدواج کند. (توضیح المسائل، م ۲۳۸۷). ۶۳۸. توضیح المسائل، م ۲۳۸۵ و ۲۳۸۶؛ تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۲۷۷، م ۱. ۶۳۹. توضیح المسائل، م ۲۳۸۹؛ تحریر الوسیل، ج ۲، ص ۲۷۷، م ۲. ۶۴۰. گرچه خواهر زن، محرم نیست، ولی مرد تا وقتی که زنش در عقد اوست، نمی‌تواند با خواهر زنش ازدواج کند. (توضیح المسائل، م ۲۳۹۰). ۶۴۱. استفتا. ۶۴۲. توضیح المسائل، م ۲۶۹۴.

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحيم جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱) با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می‌کنند بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹ بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می‌دهند. مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است. اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید. از جمله فعالیت های گسترده مرکز: الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و... د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای و راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴) ز) طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و... ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ... ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۵۲۰۲۶۰۱۰۸۶ وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل:

www.eslamshop.com فروشگاه اینترنتی: تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳-۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲
 (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور کاربران ۲۳۳۳۰۴۵ (۰۳۱۱) نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده‌ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح‌های توسعه‌ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایند انشاءالله. شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳، شماره کارت: ۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳ و شماره حساب شبا: ۵۳-۵۳۰۹-۰۶۲۱-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰ IR۹۰ به نام مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید ارزش کار فکری و عقیدتی الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام: هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنت غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می‌فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید». التفسیر المنسوب إلى الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست‌تر می‌داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می‌رهانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، امّا تو دریچه‌ای [از علم] را بر او می‌گشایی که آن بینوا، خود را بدان، نگاه می‌دارد و با حجّت‌های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می‌سازد و او را می‌شکند؟». [سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی‌گمان، خدای متعال می‌فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد». مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گام‌ها

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

